

Uvodnik

Damijan Terpin

Glas za SSK je glas za vse nas!

Izidi deželnih volitev, ki bodo v nedeljo, 21., in v ponedeljek, 22. aprila, so glede na dosedanje napovedi in raziskave javnega mnenja prava neznanka. V igri so štiri predsedniški kandidati, Franco Bandelli za gibanje "Un'altra Regione" (Drugačna Dežela), ki je izraz desne sredine, Saverio Galluccio za Gibanje 5 zvezd Beppeja Grilla, Debora Serracchiani za levosredinsko koalicijo, s katero nastopa tudi Slovenska skupnost, ter dosedanj deželni predsednik FJK Renzo Tondo za desnosredinsko koalicijo. Ankete za zdaj napovedujejo tesen izid, saj so trije glavni kandidati - Galluccio, Tondo in Serracchianijeva - zelo blizu, tako da je kakršna koli realna napoved izida izključena. V deželi FJK velja večinski sistem, kar pomeni, da kandidat oz. koalicija, ki prejme največ glasov, lahko tudi en sam glas več od drugouvrščenega, dobi večino deželnih svetnikov. Kot znano, bo v deželnem svetu FJK po novem kar 9 svetnikov manj kot doslej, saj je parlament odobril spremembo zaradi zahtevanega "krčenja stroškov politike" in znižal število svetnikov na 49, kar pomeni, da bo izvolitev za vsakega svetnika tokrat bistveno težja.

Bistveno težje bo torej tudi izvoliti slovenske deželne svetnike, kar pa ne velja za kandidate Slovenske skupnosti, saj se je tudi tokrat SSK edina predstavila na volitvah kot stranka, ki je izraz slovenske narodne skupnosti in je torej za slovensko stranko vstopni prag bistveno nižji kot za vse ostale, saj za izvolitev svojega zastopnika v deželni svet potrebuje le 1% vseh veljavno oddanih glasov. Težje bo torej le za vse ostale slovenske kandidate, ki so prisotni bodisi na listi Demokratske stranke kakor tudi na listi SEL.

Stranka komunistične prenovine in Stranka italijanskih komunistov nista bili sposobni predstaviti svojih list. Kot je napovedal deželni tajnik SIK Stojan Spetič, se številni njihovi člani nagibajo k temu, da bodo glasovali za Slovensko skupnost in predvsem za prof. Borisa Pahorja, ki kandidira v okrožjih Videm in Pordenon.

Trda prede torej vsem ostalim slovenskim kandidatom, Ukmarju in Waltritschu na listi PD ter Vizintinu in Pericu na listi SEL. Na novoletnem sprejemu Slovenske skupnosti v palači Attems ob koncu januarja letos sem parlamentarce iz naše dežele pozval, naj se ne udeležijo glasovanja v poslanski zbornici, ko so dokončno potrjevali ustavno spremembo o znižanju števila deželnih svetnikov, ne da bi pri tem poskrbeli za zajamčeno zastopstvo, in sem jim predlagal, naj raje znižajo plače poslancev v Rimu in na Deželi, nisem pa bil uslišan. Račun za takšno "sparanje" bomo sedaj plačali prav Slovenci, k sreči pa vsaj ne tisti, ki kandidiramo na listi lipove vejice, saj obstaja realna možnost, da bo v prihodnjem deželnem svetu sedel le zastopnik SSK.

Pred nekaj tedni je dosedanj deželni predsednik Tondo v radijski oddaji izrecno dejal, da je uporaba furlanščine v deželnem svetu "una cazzata" (uporabil je točno ta besednjak) in da enako misli, tudi kar zadeva uporabo slovensščine. Že zaradi tega slovenski volivci ne moremo slediti človeku, ki razmišlja na takšen način, in čas je, da upravo, ki je vodila deželno vladno zadnjih pet let brez kakršne koli razvojne vizije, dokočno zamenjamo.

Kot pripadniki slovenske narodne skupnosti pa smo lahko zadovoljni, da je predsedniška kandidatka Debora Serracchiani, ki jo podpira tudi naša stranka, za svoje glavno volilno geslo izbrala: "Postanimo zopet posebni-Torniamo ad essere speciali", kar pomeni, da namerava, končno, našo deželno avtonomijo, ki letos praznuje 50 let, uveljaviti in ovrednotiti, še posebej v luči dejstva, da prebivajo na ozemlju dežele FJK kar tri narodne manjšine, slovenska, furlanska in nemška.

/ str. 14

DSI IN KROŽEK VIRGIL ŠČEK Slavnostna akademija ob 50-letnici deželnega statuta

Mi smo Slovenska skupnost v imenu neke manjšinske resnice

Mi smo Slovenska skupnost v imenu neke manjšinske resnice. Ta stavek, ki ga je izrekel pisatelj in kandidat stranke lipove vejice na prihodnjih deželnih volitvah, že sam na sebi vsebuje sintezo večera, ki sta ga Društvo slovenskih izobražencev in Krožek za družbeno vprašanja Virgil Šček priredila v ponedeljek, 15. aprila, v veliki dvorani Narodnega doma. Priložnost slavnostne akademije je bilo obhajanje 50-letnice dežele FJK s posebnim statutom in hkratnega samostojnega političnega nastopanja Slovencev v zarniku SSK na prvih volitvah za deželni svet. Večer je izzvenel kot spomin nekdanjih protagonistov SSK na izkušnje v palači na Oberdankovem trgu, obenem pa je bil tudi popotnica za prihodnjo volilno preizkušnjo ta konec tedna, ki bo - v primeru, da bo SSK prestopila volilni prag 1% - ponovno potrdila svojo kandidata v prihodnji zakonodajni dobi. Kljub kakovostni paleti kandidatur, med katerimi izstopa že omenjeni pisatelj, je nedvomno ime Igorja Gabrovca tisto, ki ima dejansko največje možnosti za ponovno izvolitev. Tega se zaveda sam Boris Pahor, ki je v svojem posegu jasno in glasno podprl dosedanjega deželnega svetnika.

Resnici na ljubo je razmišljanje Borisa Pahorja zaobjelo celotno bit slovenske narodne skupnosti v Italiji in v matični domovini v vidiku krepitev vedrejših prihodnosti: narod in narodna zave-

st, kar preprosto pomeni skrb za drugega, lahko obstajata le v primeru, da bodo prihodnje generacije ohranjale svojo identiteto. Žal pa je to nagnjenje pri nas in v Sloveniji podvrženo silnicam levičarskih strank, ki so identiteto posameznika razvedenile v poplitvenem pojmu internacionalizma, ki se je naposled prelevil v idejo večkulturnosti in se danes kreta okrog pošasti globalizacijskih smernic. V tem vidiku je sploh pod vprašajem obstoj "partikularnega", to je elementa, ki dejansko sestavlja Evropo narodov, še več, izoblikuje obličje tistega evropskega človeka, o katerem je govoril Kosovel. Slovenska narodna skupnost v Italiji je v tem pogledu večkrat kot sira, saj je politika matične domovine bolj podobna mačehovskemu odnosu: "Ali poznamo kakšnega slovenskega pesnika, ki bi poleg Alojza Gradnika opeval našo usodo", se je vprašal Pahor, ki je ostro obsodil hlastanje po oblasti politične garniture RS. Pozitivno noto je Pahor naglasil ob spoznanju, da se taki politični subjekti, kot je pri nas SSK, bojujejo za ohranjanje in razvijanje naše prihodnosti na tem robu slovenskega etničnega ozemlja.

Izsek dosedanjega prizadevanja SSK na ravni deželne politike so po uvodnem pozdravu predsednika DSI Sergija Pahorja povzeli nekdanji deželni svetniki Slovenske skupnosti, Jože Skerk, Drago Štoka in Bojan Brezigar.

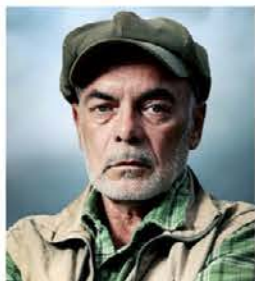
Odv. Skerk se je spomnil zametkov skupnega nam-

stopanja štirih ločenih gibanj, ki so ravno za deželne volitve leta 1964 zedinile moči in izvolile svojega kandidata. Jože Skerk je prisotnim zaupal, da so bili njegovi somišljeniki in on sam nasprotni ustanovitvi dežele, saj so se bali, da bi s to upravno enoto krajevni nacionalistični dejavniki povečali svoj vpliv na držav-

ni ravni. Spomnil se je številnih aktivistov tedanje slovenske liste in volilne kampanje, ki je bila izredno napeta (sile javnega reda so načrtno ovirali volilne shode), zlasti pa je poudaril volilni podvig, ki je njega uvrstil v prvo zakonodajno dobo deželnega sveta. "To je bil dogodek, ki je odmeval bodisi v Beogradu bodisi v Rimu", je dejal in obenem podčrtal idejne temelje, ki so botrovali zmagi. "To so bili slovenstvo, demokracija in neodvisno politično nastopanje"! Štafetno palico je Jože Skerk predal Dragu Štoki. Bil je to čas, ko so nekdanje upe, da bi dežela suvereno in polnopravno odločala o naših potrebah kot narodni skupnosti, razblinili zatohli politični interesi. Štoka je svojo razlago osnoval na prepričanju, da so Južne Tirolce in manjšince v Dolini Aoste prepričano ščitile njihove matične domovine: za nami pa je stala Jugoslavija, ki je za razliko od Francije in Avstrije podpirala vključevanje pripadnikov slovenske narodne skupnosti v italijanske stranke. Tudi zato smo Slovenci v Italiji ostali za deželo in njene zakone zgolj "nosilci posebnih interesov". V letih so se stvari polagoma izboljšale, veliko se je spremenilo, zlasti če primerjamo politični spekter tedanjih strank z današnjimi: "Vse stranke so izginile, mi smo še tu", je z zadovoljstvom ugotovil predsednik Sveta slovenskih organizacij Drago Štoka.

/ str. 2
IG

Predavanje v Gorici

Anton Komar je v Gorici govoril o strupenih snoveh, ki ogrožajo naše zdravje

3

Slovenska Cerkev

Nekdanji ljubljanski škof Gregorij Rožman odslej počiva v domovini v stolnici sv. Nikolaja v Ljubljani

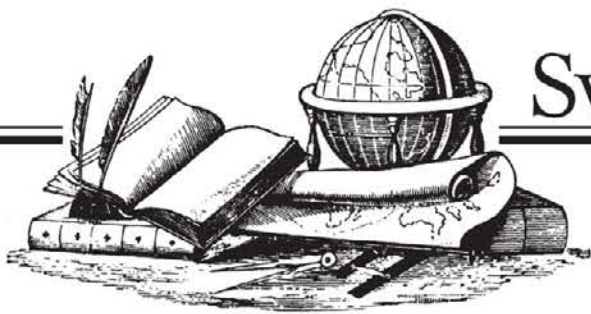
5

Zlata grla

Na 13. reviji otroških in mladinskih pevskih zborov je spet zazvenel zvonki glas rosnih grl

6

Srečanje s kandidatom Avguštinom Devetakom

“Vsak glas za Slovensko skupnost je glas za vse nas”

V četrtek, 11. aprila, se je v sovodenjski občini predstavil volivcem Avguštin Devetak, kandidat za deželno na listi Slovenske skupnosti. V gostilni pri Francetu je poudaril, da je sprejel kandidaturu, ker želi dati svoj doprinos Slovenski skupnosti, edini slovenski stranki v Italiji. Cilj je doseči prag enega odstotka deželnih glasov, kar bo stranki omogočilo izvolitev svetnika v deželni svet. Kot izkušen in uspešen podjetnik je pristonim jasno in odločno povedal, da se Slovenci moramo sami boriti za naše pravice in za naše ozemlje. Upati na milost oz. nemilost drugih, za katere je naša stvar-

nikakor ne bi bili kot skupnost prepoznavni. Prav zaradi tega je vsak glas za Slovensko skupnost glas za vse nas, ker bomo z izvolitvijo v

Razvoj ozemlja pa nedvomno pomeni tudi sredstva za izboljšavo infrastrukture, to pa se lahko zgodi le s pravimi stiki na Deželi. V teh petih letih je SSK

prav preko svetnika Igorja Gabrovca dokazala, da je take stike znala ustvariti in da je marsikateri občini priskrbela deželna finančna sredstva. Devetak je nato poudaril potrebo, da prepričano investiramo v naše ozemlje, da bo postalo privlačnejše, tako da se bodo tu razvili gospodarstvo, mali turizem, gostinska ponudba, malo obrtništvo, kmetijstvo, kar predstavlja dolgoročno jamstvo za naš obstoj. V tej luči je bližajoča se obletnica prve svetovne vojne enkratna pri-

ložnost za zagon turizma, na katerega smo do danes vsi premalo stavili, je sklenil Devetak. Srečanja se je udeležil tudi Igor Gabrovec, ki je prisotnim prikazal delo v svojem mandatu ter podprl predloge in Devetakova prizadevanja.

Letos praznujemo 50-letnico dežele FJK in nujno je, da je slovenska stranka nadalje prisotna v deželnem svetu, kjer so in bodo njeni izvoljeni predstavniki vedno dosledno, vztrajno in odločno zagovarjali pričakovanja vseh Slovencev v Italiji in bili stalna vest ostalim strankam pri obrambi pravic slovenske narodne skupnosti v deželi FJK. Zaradi vsega tega Svet slovenskih organizacij vabi zavedne slovenske volivce v naši deželi, da gredo množično v nedeljo, 21. aprila, na volišča in oddajo svoj glas volilni listi Slovenske skupnosti, zbirni stranki vseh Slovencev v deželi Furlaniji Julijski krajini.

Letos praznujemo 50-letnico dežele FJK in nujno je, da je slovenska stranka nadalje prisotna v deželnem svetu, kjer so in bodo njeni izvoljeni predstavniki vedno dosledno, vztrajno in odločno zagovarjali pričakovanja vseh Slovencev v Italiji in bili stalna vest ostalim strankam pri obrambi pravic slovenske narodne skupnosti v deželi FJK. Zaradi vsega tega Svet slovenskih organizacij vabi zavedne slovenske volivce v naši deželi, da gredo množično v nedeljo, 21. aprila, na volišča in oddajo svoj glas volilni listi Slovenske skupnosti, zbirni stranki vseh Slovencev v deželi Furlaniji Julijski krajini.

Letos praznujemo 50-letnico dežele FJK in nujno je, da je slovenska stranka nadalje prisotna v deželnem svetu, kjer so in bodo njeni izvoljeni predstavniki vedno dosledno, vztrajno in odločno zagovarjali pričakovanja vseh Slovencev v Italiji in bili stalna vest ostalim strankam pri obrambi pravic slovenske narodne skupnosti v deželi FJK. Zaradi vsega tega Svet slovenskih organizacij vabi zavedne slovenske volivce v naši deželi, da gredo množično v nedeljo, 21. aprila, na volišča in oddajo svoj glas volilni listi Slovenske skupnosti, zbirni stranki vseh Slovencev v deželi Furlaniji Julijski krajini.

P. Č.

Izjava Sveta slovenskih organizacij o volitvah

Prisotnost SSK v deželi je nujna

Pred nami so volitve v deželni svet Furlanije Julijske krajine, na katere gleda Svet slovenskih organizacij z velikim zanimanjem. Dežela FJK praznuje letos 50-letnico odobritve v rimskem parlamentu statuta, ki je leta 1963 omogočil prve deželne volitve; te so bile maja 1964. Na teh prvih deželnih volitvah je edina slovenska stranka v Italiji zmagovito prodrila in izvolila v naj-

višji administrativni in politični organ svojega poslanca in ga potrdila na vseh naslednjih volitvah razen v času, ko je krivični deželni zakon dejansko izločil slovensko stranko oz. ji onemogočil prisotnost v deželnem svetu samem. Sledila so huda leta odsotnosti slovenske stranke v deželnem svetu. Šele leta 2003 se je SSK lahko ponovno vrnila v deželni zbor FJK.

Prejeli smo

Drugorazredniki, naprej!

K temu nevhvaležnemu pisanju so me izzvali vsaj trije močni razlogi: dvakratna izjava ministrice RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, medlo reagiranje “drugorazrednih” medijev v Italiji in nova izgubljena priložnost le-teh, da bi skupno, odločno in glasno nastopili, čeprav sem to predlagal. Slovenci vedno najdemo vsaj en razlog, da ne bi nastopili skupaj! Televizijska mreža RAI 3 je prejšnji teden, 4. aprila, predvajala intervju z novo ministrico gospo Tino Komel. Reševanje težav Primorskega dnevnika in Novega Matajurja je zanjo “v tem trenutku prednostna naloga” in da je ta dva medija treba “rešiti takoj”. Isto misel je priobčil tudi Pdk 7. aprila na 22. strani. Kmečka logična pamet se samodejno takoj oglasi: Če ene-

ga rešuješ po prednosti, prvo razredni, hitri... poti, pomeni, da vsi drugi pridejo na drugi tir, kasneje (če sploh) na vrsto! Ne zamerim toliko mladi in še novi ministrici, kot urednikoma, ki dobro poznata vse zamejske tiskane medije in njihove težave. Glede ministrice pa me malček (tudi kot rojaka) skrbi le za njen spomin, saj je bila natančno dva meseca prej, 4. februarja, (kot podpredsednica Komisije v DZ RS) na poldrugournem srečanju na sedežu Goriške Mohorjeve podrobno seznanjena s težavami Novega glasa, Pastirčka in knjižnih izdaj Goriške Mohorjeve družbe! Na tem srečanju nismo pozabili, poleg že zgoraj omenjenih, pošteno naštetih tudi vse ostale tiskane medije v Italiji in našo enako zaskrbljenost zanje, saj smo zaradi enakih razlogov v enaki godlji: Naš vestnik, revija in založba

Mladika, Galeb, Dom. Je ta dejstva ministrice morala “pozabiti”, kot mnogi pred njo, z manjšimi presledki, od leta 1945 do danes? Nič novega! Trdno sem prepričan tudi, da ni vedno v najtežjih težavah ali najbolj pomembnih tisti, ki o sebi vedno močno kriči in jamra, od drugega, ki tiho stisne zobe, zbere vse možne energije in gre naprej – za narodov blagor. Zato me je zelo razveselilo poročanje Pdk 9. aprila na drugi strani o srečanju Pavšiča in Štoke z odgovornimi za zamejce dan prej v Ljubljani. Pa se le spleča kričati! Gospod Drago Štoka je v slovenski prestolnici le priboril novo, črno na belem zapisano skovanko “in drugih” tiskanih občil ter misel “da mora Primorski dnevnik postati časopis vseh Slovencev v Italiji”. Še bolj vesel bom, ko bo namesto “in drugih” vedno stala vejica (,) med naštevanjem vseh medijev ter namesto (Sele) “mora postati” - “je in bo!”. Potem se bo v zamejstvu z močnim odmevom razlegal vsaj štirikratni Aleluja!

Marjan Markežič, Gorica

S 1. strani

Mi smo Slovenska skupnost ...

Kot je sam poudaril, je Bojan Brezigar bil deželni svetnik v najbolj vznemirljivem geopolitičnem obdobju našega prostora, ko je ob razpadanju Jugoslavije nastajala neodvisna Slovenija. Tedanja deželna vlada pok. Adriana Biasuttija si je takoj prizadevala za priznanje nove države, kar je dejansko pokazala s simbolno potezo, ki je bila v vojnem obdobju še kako tvegana. “Delegacija dežele FJK je bila takrat prva mednarodna skupina, ki je obiskala Ljubljano v tako kočljivem trenutku”, je dejal Brezigar, po čigar mnenju je takratna drža FJK botrovala normalizaciji odnosov med državo Italijo in slovensko narodno skupnostjo na njenem ozemlju. Brezigar je glede bližajočih volitev podčrtal nujno po jasni podpori SSK: glas za kandidata stranke li-pove vejice je koristen glas za celotno manjšino in tudi za demokracijo v naši deželi. Od preteklosti v svežo sedanost.

Za govorniški pult je v sklepnem delu akademije, ki jo je obogatil nastop Moške pevske skupine Sv. Jernej, povezovala pa Maruška

politično kampanjo primerjal tisti, o kateri je poprej spregovoril odv. Skerk: sicer ne zato, “ker bi v nas lučali kamenje, ampak zato, ker se nestrpnost ljudi do politike čedalje stopnjuje”. Prav zato je potrebno tudi v zadnjih predvolilnih dneh spomniti, da je SSK bila vedno na strani zagovarjanja pravic manjših etničnih skupin in drugih

Igor Gabrovec (foto IG)

Damijan Terpin (foto IG)

Peter Močnik (foto IG)

Guštin, stopil dosedanji predstavnik SSK v deželnem svetu Igor Gabrovec, ki je sedanjo

manjšin. Gabrovec je prepričan, da bo SSK tudi v prihodnje privlačna preprosto zato, “ker se sklicuje na svoje korenine”. Tako je dejal in se spomnil svojega predhodnika, Mirka Špacapana, ki še danes na deželi velja za “pravega poštenjaka”. Na isti valovni dolžini

bil tudi deželni tajnik SSK Damijan Terpin, ki je poudaril, da Slovenska skupnost “lahko

gre s čisto vestjo med ljudi. V času politične krize nam predstavniki Grillove stranke nimajo kaj očitati”. Kandidat SSK bo najbrž po vsej verjetnosti tudi edini Slovenec izvoljen v deželnem svetu, zato je Terpin povabil slovenske volivce, naj se množično opredelijo za

to, da bo “lipa” čim bolj brstela v prihodnji zakonodajni dobi.

Pokrajinski tajnik za Tržaško Peter Močnik se je navezal na Terpinove besede in s svojim razmišljanjem šel še dlje: v primeru, da bi vsi slovenski kandidati nastopili na slovenski listi, bi lahko izvolili tudi več svetnikov, kar bi nato omogočilo ustanovitev samostojne slovenske svetniške skupine. SSK se je po Močnikovem mnenju v teh petdesetih letih

znala prilagajati različnim okoliščinam, preživela je tudi v obdobju, ko ni bila zastopana v deželnem svetu: ohranila se je pri moči in se razvijala naprej verjetno prav zato, ker je bila edina izbira za Slovence, ki so avtohtoni prebivalci tega ozemlja že celih 1.300 let! Ob koncu slavnostnega večera je pripadnike SSK razveselilo lepo presenečenje. Saša Rudolf je namreč, v imenu vdove Marka Udoviča, izročil deželni tajniku Terpinu in deželni predsednici Fulvi Premolin sliko, ki je svočias krasila glavno dvorano sedeža Slovenske demokratske zveze v ul. Macchiavelli. Odslej bodo umetnino namestili na sedež Slovenske skupnosti, kamor dejansko spada.

Povejmo na glas

Z vso močjo za doseg odstotka

Smotik pred deželnimi volitvami in odveč je poudarjati, kakšne odločilne važnosti so za našo narodno skupnost. To toliko bolj, ker smo bili uvodoma oškodovani vsaj zaradi dveh odločitev, ki sta nas prizadeli in ponovno pokazali, kako naša razdrobljenost ne more več zadovoljivo odgovarjati na izzive novega časa. Prva odločitev je zmanjšanje števila deželnih svetovalcev za deset, pri čemer sta Dolina Aoste in Tridentinska-Južna Tirolska ohranili isto število zaradi prisotnosti narodne manjšine, ki je med drugim temeljni pogoj za poseben statut omenjenih dežel. Desnosredinsko vodenje naše dežele te posebnosti ni uveljavilo, in to v škodo naše narodne skupnosti kakor dežele v celoti. In potem je tu še predvolilna izločitev radikalno levega krila politične stvarnosti, kar nas tudi prizadeva. V tej situaciji je posledično jasno, da ima realne možnosti za izvolitev verjetno le kandidat Slovenske skupnosti Igor Gabrovec, čigar dejavnost je bila v prejšnjem mandatu nesporno učinkovita in uspešna. In za njegovo ponovno izvolitev je potrebno doseči en odstotek vseh glasov na deželni ravni, kar pomeni vsaj sedem, če že ne osem tisoč pravilno izpolnjenih volilnic. Kot se zdi ta rezultat dosegljiv, pa izkušnja uči, da nikoli ni priporočljivo biti preveč prepričan o ugodnem izidu, saj to lahko vodi v uspanje in s tem v manjšo volilno udeležbo. Vodstvo Slovenske skupnosti se na srečo tega dejstva še kako dobro zaveda, zato bo stranka s samostoj-

nimi listami prisotna v vseh petih volilnih okrožjih z več kot štiridesetimi kandidati. To je najboljši odgovor na nevarnosti, ki jih ni malo in so v prvi vrsti neznanca Gibanja petih zvezd, nadalje škandali v zvezi s trošenjem denarja deželnih svetovalcev in ne nazadnje ne-lahek položaj Demokratske stranke v luči neenotnega vodstva in pa možnega vsedravnega dogovora z Ljudstvom svobodačin. V tem okviru je širši cilj stranke Slovenske skupnosti kakor tudi celotne naše manjšine zmaga levsredinske politike, ki ima do nas neprimerljivo primernejši odnos, kot ga imajo sile desne sredine. Te se še vedno niso otresle zgodovinskih predsodkov, ki postajajo v duhu nove Evrope vsak dan bolj preživetni in brez kakršne koli koristi. Resnici na ljubo bi lahko bila tudi levsredinska politika v obravnavanju jezikovnih manjšin smelejša in bi s tem gotovo pridobila vidljivost. Kot smo na tem mestu že omenili, bi ji veljalo igrati prav na slovensko karto. Sicer pa je nemara tukajšnje razmišljanje, ki naj spodbudi naše volivce, utemeljeno le v eni točki. Le v tej, da je cela vrsta neznanstvena, ki kliče h kar največji možni udeležbi. V ostalem je za volivce Slovenske skupnosti in tudi vse druge dobro znano, da že sami z zrelostjo presojajo vsakršno novo volilno preizkušnjo. Zavedajo se namreč, da s svojim glasom predstavljajo nepogrešljiv delež za soustvarjanje boljše tukajšnje družbe in njeno boljšo prihodnost.

Janez Povše

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA Predavanja 2013: gost Anton Komat

Škodljive snovi vsepovsod ogrožajo naše zdravje

V domu Franc Močnik ob cerkvi sv. Ivana v Gorici je bilo v petek, 22. marca 2013, zadnje srečanje v nizu predavanj, ki jih Skupnost družin

še bi lahko naštevali. Na goriškem srečanju je ob strokovnem nizanju podatkov, statistik in raziskav dal v razmislek mnogo iztočnic, ki nas morajo privedi do tega, da se od-

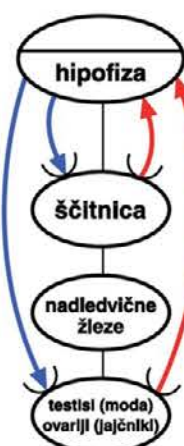
moramo osredotočiti na manjše ribe, kajti te so "bliže" začetku prehranske verige, pri kateri se odstotek v vodi prisotnega toksina (0,1) vsakič dviga za 10 enot (glej shemo 1), izogibati se moramo školkam (te uskladiščijo strupene snovi v tkivu) in kupovati, če mogoče, svežo zelenjavo od najbližjega kmeta, seveda pod pogojem, da ta ne uporablja pesticidov. Morali bi se odpovedati vsem sprejem, tudi tistim za "odišavljanje" stanovanj. Vselej je treba ob nakupu hrane in vsega, kar uporabljamo za hišo, natančno prebrati in preveriti, kakšni dodatki so v tem, kar bi radi kupili. To je samo delček "praktično uporabnih" navodil, ki bi jih lahko izluščili iz dvehurnega, intenzivnega predavanja, na katerem so poslušalci izvedeli marsikaj, kar nas mora streezniti. Žal pri tej tako žgoči temi o hormonskih motilcih, kemikalijah, ki so v našem okolju, in o posledicah delovanja le-teh smo kar precej neboljani, saj ne moremo posegati v vsestranske interese velikih družb, ki proizvajajo te strupene snovi. Predavatelj je poudaril, da ne bi rad strašil poslušalcev, ampak želi, da spoznajo problem in da se znajo primerno zavarovati. Med drugim je povedal,

da je po mnenju strokovnjakov zaradi kemikalij človek najbolj ogrožen prav v zadnjih dvajsetih, tridesetih letih. Komat je strnjeno nanzal potek raziskav, ki so pokazale, da živimo v takem svetu, "kjer centri moči odločajo, kaj je problem, kdo ga bo reševal in kako bo rešen". Tudi informacije se pretakajo po presoji teh središč. Udeleženci predavanja so izvedeli, da so pesticidi bolj škodljivi kot atomsko sevanje. Raziskave, ki so potekale na treh različnih prizoriščih (ob Velikih jezerih med Kanado in ZDA, na Floridi in Danskem), so

ne "zna" ločiti naravnih hormonov od sintetičnih kemikalij. Prav zaradi teh motenj pride do rakastih tvorbn na rodilih obeh spolov. Pri noseči materi npr. te strupene snovi prehajajo na plod, ravno tako pri dojenju. Komat je spomnil tudi na to, da se toksini v našem telesu kopičijo v maščobi in tu niso nevarni, saj ne krožijo po krvnem obtoku. Zato pa moramo biti zelo previdni pri hujšanju, ki mora biti postopno, dru-

Hormonski motilci

In njihovo delovanje na sistem žlez z notranjim izločanjem

Hipofiza daje NAVODILA posameznim žlezam, (modre puščice), le-te izvršbo ukazov javljajo hipofizi nazaj preko t.i. NEGATIVNIH POVRATNIH ZVEZ (rdeče puščice).

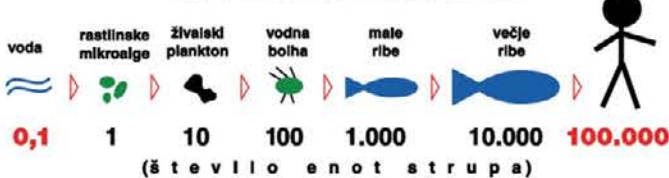
Hormonski motilci zmotijo to povratno komunikacijo, zato hipofiza nenehno stimulira proizvodnjo novih celic, kar posledično vodi k rakavim obolenjem.

Ta fenomen imenujemo KOMPENZATORNA HIPERPLAZIJA CELIC.

MNOŽENJE STRUPOV V ORGANIZMIH JE SKUPEK TREH FENOMENOV:

1. BIOMAGNIFIKACIJA

Je množenje enot strupa skozi prehranjevalno verigo zaradi borth 10% izkoristka biomase

2. BIOAKUMULACIJA

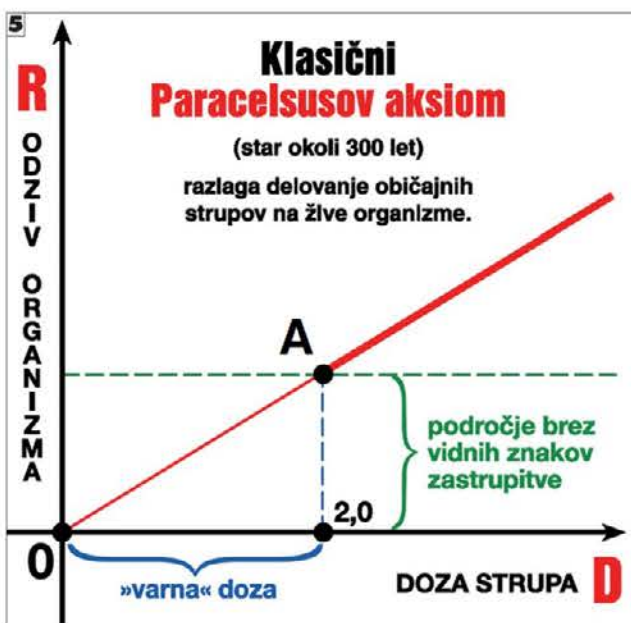
Je nalaganje v maščobi topnih (lipofilnih) strupov v maščobnem tkivu.

3. BIKONCENTRACIJA

Je množenje strupov iz vode preko kože in škrg, zato so recimo ribe najboljši bioindikator.

Sončnica že vrsto let prireja v postnem času za rast duha, pa tudi za prevetritev našega splošnega znanja. In prav v ta kontekst je spadalo izredno zanimivo predavanje *Hormonski motilci, največje tveganje človeške vrste*, ki ga je imel Anton Komat (1951, Ljubljana). Njegovo izvajanje je sicer zelo težko učinkovito strniti v zgoščeno poročilo, zato bodo morda bralcev v pomoč pri razumevanju vsebine dodane sheme, povzete po spletni strani, ki prinaša Komatovo predavanje v Murski Soboti iz leta 2004. Anton Komat je slovenski svobodni raziskovalec, pisec, scenarist, publicist in naravovarstvenik. Že od mladih nog ga je zanimalo področje biologije, geologije in fizike. Veliko je potoval in bil zaposlen v tujini. Je avtor kar nekaj knjig – nekatere so lahko kupili udeleženci predavanja v Gorici –; spisal je preko 500 samostojnih člankov v raznih revijah, predava v programih Zavoda za šolstvo in

sej odločimo živeti čim bolj zdravo, kolikor seveda zmoremo na tej naši od raznih strupov tako onesnaženi zemlji. Če želimo kaj storiti za bolj zdravo življenje, moramo tudi kot posamezniki biti pozorni na vse, tudi in predvsem, ki gremo po nakupih. Izogibati bi se

morali embalažam, predvsem plastičnim, izbirati bio izdelke, jesti čim manj govejega mesa, predvsem mešanega, za katerega ne vemo, od kod prihaja, v ribarnici se

stidici bolj škodljivi kot atomsko sevanje. Raziskave, ki so potekale na treh različnih prizoriščih (ob Velikih jezerih med Kanado in ZDA, na Floridi in Danskem), so

TESTIKULARNI DISGENETSKI SINDROM JE ZBIR TREH RAZVOJNIH ANOMALIJ FANTKOV:

1. NESPUŠČENI ALI NEPRAVILNO RAZVITI TESTISI
2. SPERM COUNT (ZMANJŠANO ŠTEVILO SPERMIVJEV)
3. RAK TESTISOV (MOD)

tudi moški hormon testosteron. Za 350 % je poskočilo pa rakasto obolenje mod (glej shemo 4), ki je najbolj pogost tumor pri moških od 25 do 35 let. Posledica tega so tudi anomalije novorojenčkov moškega spola - npr. nespuščeni testisi - . To so res izjemno skrb vzbujajoči izsledki, ki zadevajo vse vretenčarje, vključno človeka. Komat je obrazložil tudi delovanje teh novodobnih strupov, ki ne delujejo več po starem Paracelsusovem aksiomu (Paracelsus znani srednjeveški zdravnik in alkimist, ki je pojasnil prvo pravilo toksikologije): večji so učinki, hujše so posledice (glej shemo 5). Pri radioaktivnem sevanju npr. že nekaj molekul lahko povzročijo nepovratne poškodbe, pa tudi določeni toksini so zelo strupeni že v najmanjših koncentracijah: to so hormonski motilci, ki povzročajo npr. hude motnje pri delovanju hipofize, ki

gače toksini, kopičeni v maščobi, prehitro prehajajo v kri. Anton Komat v svojih predavanjih vselej opozarja tudi na to: čeprav živimo zdravo - ali vsaj se trudimo za to -, se v našem telesu kopičijo škodljive snovi: od derivatov bro-

KANCEROGENEZA

Medsebojni vpliv imunskega sistema in kancerogenih kemikalij v okolju na razvoj rakavih obolenj.

Primer:

Zaradi kemikalij v okolju nastane v telesu 4-krat večje število rakavih celic

Imunski sistem je zaradi stresa in kemikalij oslabilen na polovico

= 8-krat večja možnost obolevanja za rakom!

Po raziskavah je 80% do 90% vseh rakavih obolenj okoljskega izvora!

ma, klora, pesticidov do zloglasnih poliklorbifenilov (PCB) ali sintetičnih organskih substanc, ki so pred leti npr. povzročile afero za dioksinskimi kokošmi. Strupi prihajajo v kri s hrano, "oddajajo" pa jih tudi obleka, pohištvo in gospo-

Navedeno je le drobec tega, kar je povedal predavatelj Komat. Kdor želi kaj več vedeti o obravnavani temi, lahko seže po kateri izmed njegovih knjig ali pobra s spletnih strani.

Iva Koršič

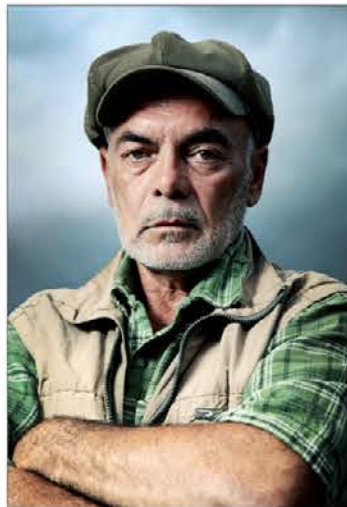
V razmislek Utrinek iz Komatove knjige Simbiotski človek

Erozija vsega in vseh

Erozija ne pomeni samo genske erozije, temveč vsesplošno erozijo biotske pestrosti, rodne prsti in atmosfere, pa tudi temeljnih kulturnih fenomenov, kakor so znanje, pestrost jezikov ter osnovne človekove pravice. Poleg biotskih virov na enak način izgubljam tudi posebna ekološka znanja o njih. Splošna ekološka destrukcija naravnega in kulturnega okolja presega koristi zgolj profitno naravnane eksploatacije. Javni interes mora v imenu trajnostnega razvoja in varnejše prihodnosti človeštva prevladati nad zasebnim, ki je vedno kratkoročno naravnano. Morda je za marsikoga presenetljivo, da izginjanje vrst poteka po podobnem vzorcu kakor izginjanje jezikov, kultur in znanja in da v jedru vseh teh procesov stoji izguba enakopravnosti ljudi. Dejstvo, da erozija naravnega in

kulturnega okolja povzroča in spremlja erozijo človekovih pravic, utemljujejo naslednji podatki:

- vsako leto v svetu izumre najmanj 4000 do 90.000 vrst organizmov. Ocene se razlikujejo zato, ker jih večina ni niti popisana;
- izginotje ene same višje rastline povzroči izumrtje vsaj 30 drugih vrst;
- v eni človeški generaciji je uničenih 60 do 70 odstotkov koralnih grebenov;
- vsako leto je uničen en odstotek tropskega deževnega gozda;

- genska pestrost domačih živali se zmanjšuje za 5 odstotkov na leto;

- nepovratno uničena je že četrtina namakanih površin, tj. 250 milijonov hektarov;

- rodno prst uničujemo 13-krat hitreje, kakor nastaja v naravnih procesih;

- od druge svetovne vojne je bilo uničenih 1,5 milijarde hektarov ali 37 odstotkov vseh njivskih površin. Proces se še pospešuje, saj je zdaj vsako leto uničenih 5 do 12 milijonov hektarov. Za sanacijo razmer se v svetu porabi 250 milijard dolarjev na leto;

- reka Amazonka na leto odplavi v ocean vsaj eno milijardo ton erodirane prsti, Modra reka 1,1 milijarde in

Ganges 3 milijarde ton. Zadnji dve reki odplavljata rodno zemljo iz najgostejše poseljenih predelov sveta;

- vsako leto se na enega zemljana premesti 20 ton prsti in mineralnih virov, kar je enako delovanju vseh vulkanov, potresov in plazov na planetu;

- poraba pitne vode je dvakrat hitrejša kakor naravna obnova vodnih virov. Leta 2025 bo 1,8 milijarde ljudi (tretjina svetovnega pebivalstva) odrezanih od virov pitne vode;

- vsako leto v svetu izumre dva odstotka jezikov;

- 80 odstotkov vseh prevedenih knjig je izdanih v štirih evropskih jezikih;

- sredi 21. stoletja bodo večino svetovnih ekosistemov poseljevali ljudje, ki v svojem jeziku ne bodo sposobni opisati, uporabljati in ohranjati biotske pestrosti, kar je, bo še ostalo;

- obstoj in razvoj kulturne pestrosti ter pravico do njene uporabe onemogočajo monopoli nad intelektualno lastnino in prevlada korporacij nad oblastjo;

- splošno erozijo znanja spremljata razpad socialne varnosti in usihanje upanja.

Škodljivi E-ji

Aditivi ali dodatki v hrani

Ti E-ji so narejeni po skupinah: E 100 do E 181 so barvila, E 200 do E 290 so konzervansi, E 296 do E 385 so antioksidanti,

Strupi v naši hrani:

E 400 do E 495 so emulgatorji, E 500 do E 585 so proti zgoščevanju, E 620 do E 640 so umetne arome, E 900 do E 1520 so pa sladila (teh je zelo veliko) in imamo tudi neklasificirane dodatke.

Ta prva skupina so barvila, umetna seveda. Navedemo naj nevarne E-je iz te skupine barvil: E 102, E 110, E 122, E 123, E 127, E 131, E 132, E 133, E 142, E 150, E 151, E 153, E 154, E 171 in E 173.

Za zdravje je dokaj tvegana tudi uporaba teh konzervansov: E 210, E 220, E 223, E 232, E 249, E 250, E 284 in E 285.

Tretja skupina so antioksidanti, ampak ne oni, ki jih priporočajo proti raku. To so antioksidanti za hrano in ne za nas. Ti antioksidanti so: E 308, E 310, E 311, E 312, E 320, E 321.

Četrta skupina so emulgatorji: E 407, E 472, E 473.

Peta skupina so sredstva proti zgoščevanju hrane, to je skupina 500, in sicer: E 512 in E 553.

V skupini šest so umetne arome: E 620, E 621, E 622 in E 626. Zadnja skupina so pa sladila. Pri teh moramo biti še posebno pozorni Tu bodite pozorni na aspartam, ker je izjemno nevarna snov. Nevarna sladila so pa: E 942, E 950, E 951, E 952 in E 954.

Komentar

Kdor je brez greha, naj prvi vrže kamen...

Ko smo pred dnevi v evangeliju poslušali Jezusov odgovor tistim, ki so želeli kamenjati ženo, je marsikdo povabil glavo ob spoznanju, da smo tudi sami prepogosto pretirano kritični do dejanj prijatelja, znanca, državnika ali cerkvenega učitelja. Še več, če pogledamo komentarje na spletnih straneh, bi lahko rekli, da uživamo ob branju o napakah drugih in z veseljem dodamo še svojo 'strupeno cvetko'. V času globalne informatike, predvsem pa spletnih medijev, je ta Jezusov odgovor tako zelo aktualen, da bi ga, če bi bilo v moji moči, zapisala ob začetku vseh komentarjev. Tudi svojega.

Ob razglasitvi novega papeža Franciška kar ni manjkalo pohval in za dušo božajočih sporočil. To nam da slutiti, da svet potrebuje duha sv. Franciška, ki ni le svetnik katoličanov, temveč idol mladih in starih, ljudi, ki potrebujejo mir in usmiljenje, ljudi, ki se znajdejo na robu in ljudi, ki želijo pomagati. Skratka, v vsej svoji polnosti se je pokazala prikrita potreba in hrepenenje sodobnega človeka. Ko je pred leti znana ruska slikarka upodabljala sv. Franciška, je šla v Assisi, da je začutila barvo duše, kot mi je sama rekla. Malo ljubosumno sem ji povedala, da je sv. Francišek svetnik naše vere, toda njen odgovor je bil jase. "Sveti Francišek je ideal vsakega človeka, ki hrepeni po dobrem". Sama menim, da je bil prav zaradi te resnične potrebe človeka po dobrem, tukaj in zdaj, odziv katoliške in nekato-liške javnosti na ime novega papeža Franciška tako impulzivna. Tudi sama sem že tisti trenutek vzkliknila: "Svet potrebuje novega Franciška... imamo ga"! Vendar ime ni dovolj, bojim se, da od papeža Franciška pričakujemo preveč. Morda svet in mi mislimo, da bo vse naredil namesto nas. On nam je s

svojim življenjem dal vzgled, vzgled, ki vleče, vabi, pričuje. Prepričana sem, da nam bo vzgled dajal še naprej. Morda bo kakšna njegova odločitev za koga boleča, ker se bo potrebno odpovedati bahaštvu in razkošju, kajti le tako bo postalo prvotno sporočilo resnično. Le tako bo lahko nadaljeval pot, po kateri že hodi, in izpolnil poslanstvo, ki ga je veselo in ponižno sprejel. Že zunanji znaki, kot so preprost križ in oblačila, pa številne zgodbe o pomoči revnim, so razumljivi vsem in vsakemu. Zato dragi bratje in sestre, prijatelji in znanci, opravičila, da ne razumemo, kje je mesto Cerkev, ni več. Res, v Cerkvi ni nič slučajnega, veter veje, koder hoče..., pot so mu že tlakovali njegovi predhodniki, Gospod nas je po njih že poučil, kaj je dobro in prav. Samo spomnimo se pričevanja bl. Janeza Pavla II.; a ni s svojim trpljenjem dobesedno vlival pogum bolnim in ostarelim? Pa papeža Benedikta XVI. Njegovi okrožnici Bog je ljubezen in Ljubezen v resnici sta bili jasen in glasen krik k prenehanju z individualizmom in s čaščenjem novodobnih malikov. Kljub teološko dovršenim besedam je bilo iz okrožnic tudi preprostemu človeku jasno sporočeno, da le ljubezen in resnica sta pravi podobi Boga. Številni dogodki v svetu in vesoljni Cerkev povedo, da je bil ta poziv večkrat preslišán. Še naprej so se dogajala izprijena dejanja in špekulacije. Kot bi mislili, da so te besede namenjene drugim, ne pa tebi in meni. Še naprej smo pogumno metali kamne v druge, sami zase pa mislili, da smo brez greha. Vse kaže, da je Bog uvidel, da ljubezni in resnice ne razume-mo v polnosti. Spet nam je dal priložnost, da spoznamo zmote in se vrnemo na pot oznanjevanja z besedami in dejanji, na pot, ki so jo hodili njegovi prvi učenci. Sama čutim, da je papež

Francišek velik človek, vendar potrebuje milijardo in več sodelavcev, ki bodo v skorumpiran svet in Cerkev prinašali sočutje in spoštovanje.

Kot pouk ali posmeh, vzemite kakor hočete, se je pri nas dogajala zamenjava vlade. Spet kamni, kaj kamni, skale so se valile iz desne in leve. Kar naenkrat se je našlo na stotine dušebrižnikov, ki so organizirali proteste in vstaje, številnim so bili edina skrb lačni otroci, drugim obubožani delavci, tretji so se pripravljali na prevzem oblasti, celo zamrzili so se, samo zato, da zavladajo, ko pride odjuga in pomlad. In prišla je, vendar kamni se še naprej valijo. Dobili smo novo, malo tudi staro, vlado. Hoteli smo mlajše, imamo jih, hoteli smo ženske, imamo jih, hoteli smo pravične in poštene ljudi, no ja... morda pa jih imamo. Dajmo jim priložnost, da to dokažejo. Z vsem se ne bomo strinjali, spoštovanje pa je le polimbo. Podajmo jim roko, tako, kot jo je naš predsednik podal papežu in kardinalu. Spoštljivo in z nasmehom.

Naj ne bo razumljeno, da kažem s prstom na tiste, ki so po mojem mnenju boljši, in tiste, ki so slabši. Pri karitas bomo zaradi tega imeli enako število pomoči potrebnih, ne moremo trditi, da lačnih, kajti, če že ne država, je vsaj Evropska unija poskrbela, da je hrane dovolj. Žal se tudi število brezposelnih še dolgo ne bo spremenilo. Zato dragi levi in desni, pa tudi 'pikčasti', kot bi rekel Iztok Mlakar, prosim vas, če že ne morete od svojega darovati za revne, vsaj ne packajte razprav s pripombami, ki nas prav nič ne zanimajo, ne prilivajte strupa, predvsem pa pozabite na kamne in poskrbite za kruh. V tako domovino in Cerkev naj pride pomlad in veselo sporočilo Velike noči.

Pa vse dobro vam želim.

Jožica Ličen

Osma številka otroške revije Pastirček

"Vrnila se je lastovica pod rodni krov"

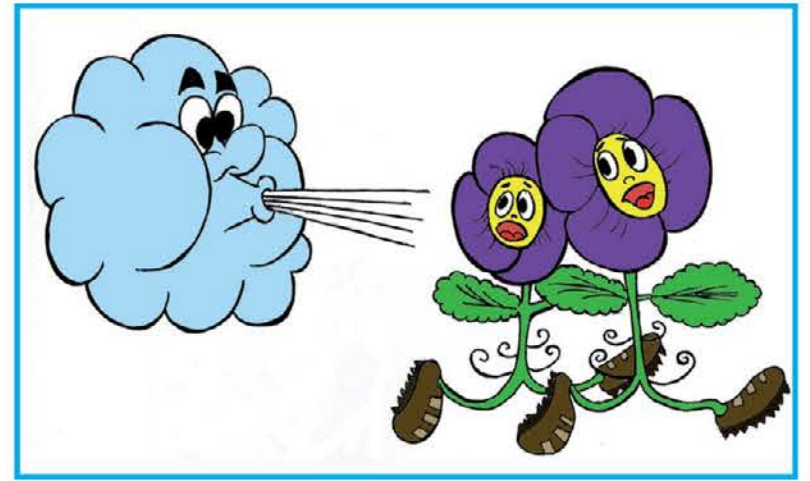
Tako se začenja prva kitica trikitične pesmice *Velika noč*, ki jo je na papir zli-la nežnočutna duša priljubljen-pesnice Ljubke Šorli; v letošnjem aprilu poteka dvajsetletnica njenega odhoda v večnost. Vselej, ko se njeni verzi pojavljajo v Pastirčku, žlahtni njegovu vsebino. Njeni stihii o velikonočnem veselju so radosten spev pomladi, predvsem pa vstajenjski slavi Jezusa Kristusa, ki je zmagoslavno premagal želo smrti. V osmi številki Pastirčka, ob razgibani ilustraciji Janine Cotič, najpriscrneje nago-varjajo bralce, naj razmislijo o čudežu cvetoče pomladi in vstajenjskem slavu Božjega sina. Pastirček tudi z njimi malim in velikim prijateljem želi blagoslovljeno Veliko noč.

Na malce bolj sladke radosti tega velikega praznika je pa uglašen strip v živih barvah o velikonočnih dobrotah.

Iz številnih zapisov tokratne številke otroške revije neustavljivo veje pomladni vetrič; prijazno nas spominja, da v aprilu goduje sv. Jurij, ki je vse svoje imetje razdal revežem in življenje posvetil Bogu. Nabožni ljudski motiv ga prikazuje, kako s sulico premaguje zmaja, zimo. V Beli krajini je še živa navada jurjevanja: mladeniča oblečejo v zelenje in ga vodijo od hiše do hiše, da bi prinesel družinam srečo. Pri nas je jurjevanje povezano s skavtskimi obljudbami. Da so trobentice kot kup zlatnikov, poje pesmica *Trobentice* izpod peresa Vojana T. Arharja. Veselega fantička s temi cvetkami v rokah je ilustrirala Danila Komjanc, otroci pa imajo nalogo ga čim lepše pobarvati. Krhka vijolica, ki si želi, da bi jo veter zazibal, je po-

tagonistka pomenljive basni Janeza Trdine *Ni vse za vsakogar*. Zelo posrečeno je debelolčni veter in prestrašeni cvetki narisala Graziella Zavavlad. V. T. Arhar je ob prikupnih ilustracijah Danile Komjanc avtor otroške enodejanke *Spomladanska pravljica*. Prav primer-na je za šolsko uprizoritev. Rubrika za najmlajše, *Besede v podobah*, ki jo pripravlja Danila Komjanc, je tudi vsa pomladna: deček s coklami na nogah in z rokavicami se gre vrtarja v vrtni uti in presaja raz-

jim jih za njegovo izdelavo daje Tatjana Ban. O reševalnih psih, zelo dragocenih pomočnikih pri iskanju oseb ob nesrečah, na prijeten način piše Paola Bertolini Grudina, ki je zapisu, kot vedno, pridala simpatične in domiselne ilustracije. Ista avtorica v križanki in ilustraciji predstavlja prizor iz Sv. pisma Stare zaveze. V drobcih zgodovine je tokrat bl. Anton Martin Slomšek. Na kratek, a učinkovit način o njem daje nekaj podatkov Berta Golob. Škofa Slomška v družbi otrok je ilu-

lične cvetice, ki jih bodo otroci pobarvali v primerne barve. Pomladno razpoloženje je tudi Pacek Walterja Grudine, ki ugotavlja, da se spomladi vse prebujajo, on pa je še bolj zaspal! Med sprehajanjem po gozdu s prijateljem Hermesom je Fof, ki je izšel iz domišljije Anonelle Del Bianco, srečal čudno žival... Otrokom, ki imajo radi pravljice, je Mariza Perat, izredno zvesta sodelavka Pastirčka, namenila zgodbo o vodni kapljici, ki je rada opazovala, kako se beli oblaki podijo po nebu, in hrepenela zaplavati z njimi... Volk z odprtim gobcem in ostrimi zobmi je tokratni protagonist rubrike *Živali v gozdu*. Otroci ga bodo lahko sami izdelali, če bodo pazljivo upoštevali navodila, ki

striral Marjan Manček, ki je tudi hudomušno upodobil *Besedilo motovilo* Berte Golob. S pesmico avtorica opozarja na jasnost pisanja. Stric Maks, kateremu je cilj izleta prišepnil Marijan Markežič, je svoje prijatelje iz Goriške in Tržaške peljal v vas Korte nad Izolo spoznavat bogato zgodovino tega dela Istre. V aprilski številki Pastirčka so še poučni in razvedrilni utrinki, pesmica *Jezus k tebi smo prišli* Dominika Krta in seveda Pastirčkova pošta, v kateri se zapisi osnovnošolcev iz Sovodenj, Doberdoba, Štandreža in z Opčin nanašajo še na zimski čas. Iz 39 objavljenih risbic malih risarjev kar prekipeva živahnost barv.

IK

Slovensko romanje v Porčinj (Porzus) 2013

Lepi občutki ob obisku romarskega kraja

V soboto, 6. aprila 2013, je bilo organizirano romanje slovenskih vernikov na novo božjo pot v Porčinj nad Čedadom. Naslednji dan so tja poromali italijanski verniki. Tam se je leta 1855, v času hude kužne bolezni, Marija večkrat prikazala 10-letni deklici Tereziki Duš in se z njo pogovarjala v slovenščini. Manjši avtobus romarjev je prišel iz Brd, nekateri pa so prišli z avtomobili iz Kobariške in Brd, tako da so v celoti napolnili manjšo župnijsko cerkev v Porčinju. Romarje iz Brd je vodil župnik v Šlovrencu Emil Kramar, pomagal pa mu je župnik v Vipolžah Marijan Kožlin. Čedad je zelo blizu Brd, zato romanje ni bilo zahtevno, potekalo pa je zelo lepo. Do Porčinja so prišli romarji iz Čedada in Fojde in se potem dvignili na višino po ozki, vendar lepo vzdrževani cesti.

Sveto mašo je v slovenščini daroval novogoriški dekan Aleš Rupnik ob somaševanju omenjenih briških in dveh domačih duhovnikov. V Porčinju prav zaradi čudežnih dogodkov

iz leta 1855 delujejo redovnice. Po sv. maši so bile pri kapeli prikazovanja litanije Matere Božje, še prej pa je bila procesija iz cerkve do rojstne hiše Terezike Duš in do kapele na kraju prvega prikazovanja. Čudežno srečanje Terezike z Marijo in vse dogodke iz leta 1855 je v knjižici opisal italijanski duhovnik G.

Carlo E. Gamberoni; letos je bila knjižica prevedena tudi v slovenščino z naslovom *Dogodki*

iz Porčinja leta 1855. Marija je v slovenščini naročila desetletni Tereziki, naj ljudje ne delajo ob

praznikih in naj ne preklinjajo. Deklica je ob teh izrednih doživetjih dobila zlat križec na hrbtni strani desne roke, ki ni izgubil vse do njene smrti. Ljudje iz Porčinja in okoliških vasi so bili vznemirjeni in videmska Cerkev je deklico poslala v sirotišnico v Videm, čeprav je imela žive in delavne starše. Pozneje je bila nekaj let v samostanu; umrla je stara 25 let.

Romarji so imeli preprosto kosilo v restavraciji pri redovnicah. Iz Porčinja je čudovit razgled na Furlansko ravnino in vse do morja. Ravno pri sv. maši se je po dolgem času zvedrilo in takšno je bilo tudi občutje romarjev na nekdanjem robu slovenstva.

S. P.

Škofijska karitas Koper

Pomagam pomagati

Škofijska karitas Koper se ob Materinskem dnevu in Tednu družine zahvaljuje vsem, ki pomagajo na različne načine, da lahko pomaga številnim družinam in posameznikom na področju Primorske. V ta namen je bila pripravljena zgibanka Pomagam pomagati, ki vabi k enkratni ali stalni pomoči. V prvem primeru je dovolj nakazilo, v drugem pa odločitev za Namensko pomoč ali Posvojitev na razdaljo. Zgibanka se dobi v vseh Centrih karitas.

Gospodarska kriza, naraščajoča brezposelnost, nizki dohodki ali neizplačane plače so vzrok, da se s prošnjo za pomoč na karitas obrača vse več ljudi, ki so zašli v materialno stisko. Številne družine in posamezniki, med katerimi je veliko enostarševskih družin, težko shajajo iz meseca v mesec.

- Materialna pomoč družinam in posameznikom v stiski se v Škofijski karitas Koper izvaja v 13 centrih karitas, kjer so podatki za leto 2012 naslednji:

- pomoč v hrani je prejelo 3.580 družin in 1.456 posameznikov
- pripravljenih je bilo 18.681 paketov
- oblačila, obutev, pohištvo in druge osebne predmete je prejelo 4.485 družin
- skupna teža zbrane in razdeljene hrane je znašala 428 ton, pri tem glavno predstavlja hrana iz intervencijskih zalog v korist najbolj ogroženih oseb v EU
- za pomoč pri plačilu položnic je bilo porabljenih 84.467 evrov
- pomoč s šolskimi potrebščinami je prejelo 2.212 šolarjev, od tega je 143 otrok vključenih še v Posvojitev na razdaljo.

Karitas ima za družine tudi številne programe nematerialne pomoči, kot je spremljanje družin in posameznikov, laično svetovanje; za otroke deluje program Popoldan na Cesti, počitniški programi; starejši so deležni obiskov, družabnih srečanj in konkretne pomoči. V letu 2013 potrebe niso nič manjše. Prav v teh dneh v Centralno skladišča karitas prihaja hrana EU, v prvi dobavi bomo v Centralno skladišče v Ajdovščino, ki pokriva celotno Primorsko, prejeli 130 ton. Iz EU dobimo mleko, olje, moko, testenine, riž in pšenični zdrob; ostale artikle dokupimo iz sredstev, ki jih zberemo v raznih akcijah, zato hvala, številne družine bodo hvaležne.

Pripravila je Jožica Ličen, gsm 041 429 713, e-pošta: jozica.licen@krc.si

Delovanje škofa G. Rožmana v zdomstvu

Bil je edina vez med rojaki

Škofa Rožmana sem imel priložnost spoznati v Združenih državah Amerike, kamor sem se kot begunec z ženo preselil leta 1951. Vrsto let, vse do njegove smrti, sem se z zaupanjem obračal nanj, ko sem potreboval njegov nasvet in pomoč pri uresničevanju pobud v korist slovenske skupnosti. Ne poznam njegovega dela v Ljubljani, saj sem kot primorski Slovenec živel ločeno od matične domovine, lahko pa s sodim o njegovem povojnem delovanju in visokih etičnih načelih, ki jih je odslavljalo njegovo delo ali pa sem jih odkrival v pogovorih z njim.

Gregorij Rožman je po vojni vse svoje moči posvetil skrbi za razseljeno slovensko cerkev. Iz Clevelanda je vodil "škofijo", ki je segala od obeh Amerik in Zahodne Evrope do Avstralije. Kolikor so mu razmere dopuščale, je obiskoval nastajajoče skupnosti povojnih slovenskih beguncev, vodil duhovne vaje, blagoslavljaval novonastale župnije in verske centre. Bil je edina vez med rojaki, ki jih je povojna usoda zanesla na vse strani sveta. Prav njegovo vodstvo jih je povezovalo v skupnost in jim nudilo uteho v najtežjih trenutkih begunstva.

Posebno prijetno se je počutil v buenosaireski skupnosti Slovencev, toda zavedal se je, da za svoje delo potrebuje finančno podporo, ki mu je komaj nastajajoča skupnost argentinskih Slovencev ni mogla dati. Iz praktičnih razlogov si je tako za bivališče izbral Cleveland, vendar je Argentino trikrat obiskal. Predvsem pa je skrbel za tamkajšnje slovensko semenišče. Na to "svojo" ustanovo je bil upravičeno ponosen, saj so iz nje izšli mnogi duhovniki, ki so skrbeli za begunce v Argentini in po vsem svetu. Namenil ji je tudi večino denarja anonimnih dobrotnikov, tihih podpornikov njegovega dela.

S škofom Rožmanom sem se seznanil, ko so me kot nekdanjega

predsednika slovenskega odseka italijanske Katoliške akcije v Gorici povabili, naj se pridružim v Clevelandu delujoči ljubljanski Katoliški akciji. Ta je zaživela prav s škofovim prihodom. Čez dobro leto sem postal njen predsednik, kar me je s škofom Rožmanom še bolj povežalo, saj je Katoliški akciji posvečal prav posebno skrb. Kmalu se nam je pridružil tudi inženir Jože Sodja, škofov nekdanji ljubljanski sodelavec, s katerim sva veliko sodelovala tako v Katoliški akciji kot pozneje, ko smo s privoljenjem škofa Rožmana ustanovili Marijino legijo. Po škofovem navodilu smo se namreč morali pridružiti lokalni škofiji, kjer pa Katoliške akcije ne poznajo, zato smo se preoblikovali v Marijino legijo in se vključili v to organizacijo ameriških katoličanov, ki je katoliški akciji najbolj sorodna.

Prav z inženirjem Sodjo sva tudi prišla do ideje, da bi po vzoru ameriškega Memorial Day, spomina na vse ameriške padle vojake, tudi ameriški Slovenci organizirali dan spomina na padle domobrance. S to zamisljivo sva seznanila tudi škofa Rožmana in ga prosila za vodenje bogoslužja. Škofov odziv na najino pobudo mi bo ostal vse življenje v spominu. Njegove besede mi še vedno živo odzvanjajo, saj so me presenetile. "Z veseljem bom vodil spominsko pobožnost", nama je dejal, "VENDAR BI SE MORALI SPOMNITI VSEH PADLIH V PRETEKLI VOJNI. MI NE MOREMO SODITI. TO PREPUSTIMO BOGU".

Njegove želje se niso popolnoma uresničile, vendar je kljub temu vselej rad maševal na vsakoletnem spominskem srečanju za padle domobrance pri votlini Lurške Matere Božje na Chardon Road v predmestju Clevelanda. Z veseljem je vodil tudi odmevna romanja na razne ameriške, predvsem ohajske božje poti, romanja, na katerih nas je pri bo-

goslužju razvajal z navdihujočimi pridigami.

Poleg pastoralnega dela je bil škof Rožman vselej pripravljen spodbujati in podpirati vsa prizadevanja za ohranjanje slovenske besede med ameriški Slovenci vseh generacij. Rad se spominjam njegove pomoči pri ustanavljanju slovenske sobotne šole, ki sem jo s privoljenjem domačega župnika Louisa Baznika organiziral v župniji sv. Vida, pa tudi njegove spodbudne navzočnosti na vseh njenih solskih slovesnostih.

Zame, kot goriškega Slovenca, je bila posebej dragocena njegova skrb, ki ni veljala le beguncem, pač pa vsem Slovincem po svetu. Ta se je posebej pokazala, ko sem ga prosil za podporo pri zbiranju pomoči za gradnjo Katoliškega doma v Gorici. Nanj sem se obrnil, ker sem bil v času pobude v clevelandski skupnosti Slovencev še nepoznan, zato nisem mogel računati na večji uspeh. Škof je sprejel pokroviteljstvo nad akcijo, s svojo besedo spodbujal k sodelovanju tudi tiste, ki so zaradi nepoznavanja razmer imeli pomisleke, spremljal njen potek in tudi sam finančno pomagal z mašnimi intencijami.

Škof Rožman je svoje zadnje zemeljske trenutke preživel v St. Alexis Hospital, kjer je deloval njegov osebni zdravnik dr. Franc Jelarčič, rojak s Tržaškega. Njegove zadnje ure je pretresljivo opisal clevelandski pomožni škof Edward Pevec v homiliji ob petdeseti obletnici Rožmanove smrti. Škofa Rožmana je imel nam-

reč priložnost dobro spoznati, saj je na začetku svoje duhovniške poti opravljal kaplansko službo v župniji sv. Lovrenca, kjer je tedaj deloval tudi nekdanji ljubljanski škof. V pogovorih je večkrat omenjal, da je Gregorija Rožmana zelo cenil in da mu je bil vzor duhovništva. V njem je videl božjega služabnika, ki je že pred drugim vaticanskim koncilom spoznal, da škofovski poslanstvo niso pravice in privilegiji, pač pa odgovornost in služenje tistim, ki so mu bili zaupani. Pogovor z bolnišničnim kaplanom, ki je spremljal umirajočega, se je škofa Pevca zato prav posebno dotaknil. "Umril je svetnik", je po Pevčevih besedah prizadeto dejal kaplan, ki škofa

Rožmana prej ni poznal in ni vedel za njegovo življenjsko kalvarijo. Kot rimski stotnik pod križem, ki je v trpečem Kristusu v trenutku prepoznal božjo navzočnost, je tudi kaplan bolnišnice St. Alexis začutil svetost odhajajočega. Tudi mučeništvo; ne mučeništvo trenutka, pač pa zavesten sprejem križa, ki ga je škof Rožman nosil dolgo vrsto let.

Svojo zemeljsko pot je škof Rožman sklenil 16. novembra. Seveda smo naslednjega dne v slovenski skupnosti v Clevelandu pričakovali vsaj poročilo o dogodku. Nič takega se ni zgodilo. 17. novembra me je že zjutraj poklical Vinko Lipovec, tedanji urednik Ameriške domovine. Kot zadnjega predsednika Katoliške akcije v Clevelandu me je prosil, naj vendar skličem molitveno pobožnost v škofov spo-

min. Poklical sem vse prijatelje in znanca in z njihovo pomočjo organiziral uro molitve. Še istega dne proti večeru smo se zbrali v dvorani Baragovega doma, begunskega centra na Aveniji St. Clair. Odzvalo se je nepričakovano veliko število beguncev, tako da vsi sploh niso mogli v osrednji prostor, vendar so ostali in sodelovali tudi v predprostori in celo na parkirišču. Molitev in žalne obrede so vodili duhovniki.

Z odhodom škofa Rožmana v večnost je slovenska begunska skupnost v Clevelandu izgubila človeka, ki je edini znal in zmogel povezovati množico različno mislečih z vsemi njihovimi travmami komaj minulih dni in nemalokrat težkimi izkušnjami negotovih začetkov v novi domovini.

Karl Bonutti

Od Clevelanda do Svetega sedeža

Prizadevanja za prekop škofa Rožmana

Po skoraj šestdesetih letih, ki so minila od smrti škofa Gregorija Rožmana, se bomo njegovim posmrtnim ostankom lahko končno poklonili na domačih tleh. Vem, kako zelo si je želel biti pokopan doma, v Ljubljani, ki ji je kot škof dolgo leta služil. Prav zato sem si v letih po njegovi smrti tudi jaz prizadeval – pa ne le jaz, temveč tudi mnogi drugi povojni begunci – to njegovo željo uresničiti. Sprva so bile to seveda le pobožne želje, brez prave možnosti za uresničitev. Moj del stvarnejših prizadevanj, ki so te dni postale resničnost, se je pravzaprav začel v poznih osemdesetih letih, ko me je nekega dne poklical predsednik clevelandске jezuitske univerze John Carroll, na kateri sem nekaj let prej predaval o katoliški socialni doktrini in z njenim vodstvom tudi pozneje ohranil dobre stike. Prosil me je, ali bi organiziral predavanje o marksizmu in krščanstvu, ki naj bi ga na univerzi John Carroll imel ljubljanski profesor dr. Zdenko Roter. Dr. Roterja nisem poznal, vendar je imel pisno priporočilo msgr. Franca Rodeta iz

Vatikana, kar me je prepričalo o primernosti predavatelja. Prevzel sem organizacijo predavanja, se tako seznanil tudi s predavateljem in z njim ohranil kolegialne stike.

Ko je po osamosvojitvi dr. Roter postal svetovalec v kabinetu predsednika Milana Kučana, sem se kot slovenski veleposlanik pri Svetem sedežu z njim srečal in mu predstavil pobudo za ureditev pravnega statusa škofa Rožmana in s prizadevanji za prenos njegovih posmrtnih ostankov iz Lemonta v Ljubljano. Zagotovil mi je, da bo o tem spregovoril s predsednikom Kučanom in ga seznanil z mojo pobudo. Po nekaj tednih me je dr. Roter povabil v svojo pisarno, kjer me je seznanil s predsednikovim odzivom. Povedal mi je, da predsednik Kučan v znak pietete do umrlega škofa podpira prenos njegovih posmrtnih ostankov v Ljubljano. Pripravljen da je tudi poskrbeti za vse formalnosti, a pod pogojem, da se to ne sprevrže v politično manifestacijo. Škofove rehabilitacije ni nihče omenil.

Dr. Roterju sem svetoval, naj se

predsednik Kučan obrne na tedanjega vaticanskega državnega tajnika, kardinala Angela Sodana, ki je 6. oktobra 2001 prišel v Ljubljano na posvečenje vaticanskega diplomata slovenskega rodu, msgr. Ivana Jurkoviča, v nadškofa.

Predsednik Kučan je izkoristil protokolarno srečanje in kardinala Sodana prijetno presenetil s pobudo za prenos škofovih posmrtnih ostankov v Slovenijo. Sodano je obljubil, da bo o tem nemudoma obvestil ljubljanskega ordinarija, saj brez njegovega soglasja prekop ni mogoč. Kot slovenski veleposlanik v Vatikanu sem bil posrednik v vseh nadaljnjih stikih. Negativni odgovor cerkvenih krogov, ki so prenos trupla pogojevali z obnovitvijo procesa, je predsednika Kučana prizadel. Ob tej priložnosti je znova poudaril, da si škof Rožman zasluži grob v domači zemlji že po našem razumevanju evropske krščanske civilizacije in da ta etična zapoved ne more biti odvisna od sodnega razpleta, predvsem pa ne more biti povod za kakršenkoli triumfalizem.

Karl Bonutti

Po 54 letih počivanja v tuji zemlji spet v domovini Škof Rožman se je vrnil v svojo stolnico

V ljubljanski stolnici se je zbralo približno 2000 vernikov, duhovnikov, redovnikov, škofov in nadškofov, da bi se poslovili od ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana. Slovesnost je vodil ljubljanski nadškof metropolit Anton Stres.

Ljubljanski škof Rožman se je vrnil v svojo stolnico

Pri oltarju so se mu poleg 200 duhovnikov in apostolskega nuncijskega v Sloveniji Juliusza Janusza pridružili še mariborski nadškof metropolit Marjan Turnšek, novomeški, koprski in murskosoboški škofje Andrej Glavan, Jurij Bizjak in Peter Štumpf, upokojeni škof Metod Pirih in pomožni škof Anton Jamnik.

"Biti pokopan v domovini med svojimi je naravna pravica, poznana že pred tisočletji. Danes jo škofu Gregoriju s spoštovanjem priznavamo in izpolnjujemo. Na to je čakal več kot pol stoletja v daljni tujini. Veliko stvari se je moralo v teh desetletjih zgoditi in spremeniti v naši domovini, da je to postalo mogoče. Zato želim v tem trenutku izreči priznanje in zahvalo vsem ljudem

dobre volje – ljudem s področja zgodovinarstva, sodstva in politike – ki so s svojim pogumom in privrženostjo resnici, pravici in narodni spravi današnji dogodek omogočili. Zahvaljujem se tudi ameriškim Slovincem in še pose-

bej bratom frančiškanom iz Lemonta, ki so ves ta čas skrbeli za njegov grob. Vsi, ki želimo našemu narodu in državi dobro, se te vrnitve veselimo. Prepričan pa sem, da se tega veseli tudi rajni škof Rožman sam. Ne zaradi sebe, ker tega na onem svetu več ne

potrebuje, ampak zaradi nas, ker to potrebujemo mi. Potrebujemo spravo, medsebojno spoštovanje v naših različnostih in tesno sodelovanje. Vsak narod in vsaka človeška skupnost to potrebuje, toda v trenutku, ki ga živimo, to potrebo še posebej čutimo. Zato želim, da bi bil ta pokop pastirja ljubljanske krajevne Cerkve v njegovi stolnici tako sprejet in bi temu tudi služil", je v nagovoru dejal nadškof Stres.

Ob 9. uri je bila sveta maša po

popoldanski sveti maši so se množica vernikov in ljudje dobre volje poslovlili od pokojnega škofa Gregorija Rožmana, ki so ga zjutraj sprejeli na nadškofijskem dvorišču. Uvod v popoldansko sveto mašo je bila akademija, med katero so ljubljanski bogoslovci prebrali besedila iz škofovih pastirskih pisem, pridig in drugih nagovorov. Škof Rožman, čigar posmrtni ostanke so iz frančiškanske grobnice v Lemontu pri Clevelandu prepeljali v Slovenijo, je dobil svoje

zadnje počivališče v kriпти stranske kapele sv. Marije Magdalene v ljubljanski stolnici. Politiki na slovesnost niso bili vabljeni, a so se je nekateri vseeno udeležili. Že pri dopoldanski maši je bil prisoten evropski poslanec Milan Zver, pri

je kot pastir Cerkve popolnoma posvetil Kristusu. V njem je črpal moč za vsakdanje darovanje in življenje ter mu postal podoben tudi v njegovem trpljenju. Naj bo to srečanje z njim izraz naše hvaležnosti za njegov zgled pokončnega človeka, Bogu vdanega kristjana in zvestega delavca v Gospodovem vinogradu", je ob krsti molil sedanji ljubljanski ordinarij dr. Anton Stres.

Po dopoldanski sveti maši so se množica vernikov in ljudje dobre volje poslovlili od pokojnega škofa Gregorija Rožmana, ki so ga zjutraj sprejeli na nadškofijskem dvorišču. Uvod v popoldansko sveto mašo je bila akademija, med katero so ljubljanski bogoslovci prebrali besedila iz škofovih pastirskih pisem, pridig in drugih nagovorov. Škof Rožman, čigar posmrtni ostanke so iz frančiškanske grobnice v Lemontu pri Clevelandu prepeljali v Slovenijo, je dobil svoje zadnje počivališče v kriпти stranske kapele sv. Marije Magdalene v ljubljanski stolnici. Politiki na slovesnost niso bili vabljeni, a so se je nekateri vseeno udeležili. Že pri dopoldanski maši je bil prisoten evropski poslanec Milan Zver, pri

popoldanski pa je bilo med drugim opaziti tudi predsednico NSi Ljudmilo Novak in poslanca SLS Jakoba Presečnika. Novakova na to, da bo škof Rožman pokopan v svoji domovini, gleda z zadovoljstvom. Kot je ob prihodu dejala v izjavi novinarjem, si vsak Slovenec, ki si to želi, zasluži, da je pokopan v domači zemlji. Zagotovo škof Rožman, ki je bil po njenih besedah tudi zaveden Slovenec. Spomnila je, da je lani v času vodenja urada za zamejce in Slovence po svetu v Lemontu obiskala njegov grob. Tam pa so ji tudi povedali, kako velik dušni pastir je bil Rožman in da je bil v veliko tolažbo vsem Slovincem, "posebej tistim, ki so neprosto-voljno odšli iz domovine". Presečnik je dejal, da se je mašne slovesnosti udeležil iz človeških razlogov, da se poslovijo od člove-

ka, ki je v Sloveniji živel in delal številna leta. Ob tem upa in si želi, da bo pokop škofa Rožmana v domovini po 54 letih njegove smrti vsaj majhen korak k temu, "da bomo približno vsi enaki". Slovesne svete maše so se udeležili tudi zgodovinarji, ki so raziskovali zapuščino pokojnega škofa Rožmana, med njimi sta bila dr. Tamara Griesser Pečar in France M. Dolinar, prisoten pa je bil tudi nekdanji državni tožilec Anton Drobnič.

"Današnja žalna slovesnost je priložnost, da z obžalovanjem ter medsebojnim oproščanjem in sprejemanjem obrnemo nov list naše zgodovine in se skupaj pripravimo za izzive, ki jih pred nas postavlja prihodnost", je v izjavi ob pokopu škofa Rožmana zapisal predsednik republike Borut Pahor.

Kratke

Tradicionalni Praznik frtalje in praznovanje sv. Marka v Rupi

Dne 25. aprila se bodo v Rupi praznovanja začela že zjutraj. Pevci MePZ Rupa-Peč bodo ob 9.30 peli pri spomenikih na Peči in v Rupi. Ob 10. uri bo v Rupi slovesna sv. maša s procesijo na čast zavetniku sv. Marku. Po maši bodo vaški otroci vsadili pred cerkvijo dve mladi lipi, ki bosta nadomestili 80 let stara drevesa. Ob 16.30 se bo v prostorih pod cerkvijo pričel Praznik frtalje, ki ga prireja prosvetno društvo Rupa-Peč. Najprej bodo nastopili otroški pevski zbori iz vasi in okolice, pa tudi harmonikar Matej Emili, sledila bosta tekmovanje v cvrtju najboljših frtalje in ples z ansamblom Kraški muzikanti.

Praznik frtalje se bo nadaljeval v nedeljo, 28. aprila, ob 16.30. Udeležencem bo svoje spretnosti prikazala plesna skupina športnega društva Vipava s Peči, častni govornik bo časnikar Andrej Černic, sledila bosta mladinska dramske skupine Tik Tak Teater iz Gorice. Zvečer bo ples z ansamblom Arena. Člani društva Rupa-Peč vam bodo postregli z jedmi na žaru, domačo kapljico in seveda tradicionalno frtaljo.

Uspeh učencev SCGV E. Komel na 4. mednarodnem tekmovanju mladih glasbenikov "A. Salieri" v Legnagu (VR)

Pretekli konec tedna se je v mestu Legnago (pokrajina Verona) končalo 4. mednarodno tekmovanje mladih glasbenikov "Antonio Salieri", ki je potekalo od 5. do 7. in od 12. do 14. aprila 2013. V različnih kategorijah so tekmovali mladi glasbeniki v naslednjih disciplinah: klavir, harmonika, godala, harfa, kitara, pihala, komorne skupine in harmonikarske skupine. V 4. sekciji, ki je obsegala harfo in kitare, sta tekmovala tudi mlada učenca SCGV Emil Komel iz razreda harfe prof. Tatiane Donis. Vida Boškin je v kategoriji A prejela 2. nagrado, Ivan Devetak v kategoriji B pa 3. nagrado. Velja poudariti, da sta bila oba odlična v svojih kategorijah, ker 1. nagrade žirija ni podelila. Mladima Števerjancema iskrene čestitke.

Violinski recital Aleša Lavrenčiča v Podturnu

V petek, 19. aprila, bo ob 20.30 v dvorani Incontro v Podturnu mladi violinist Aleš Lavrenčič izvedel samostojni recital ob koncu študija predakademske stopnje violine s prof. Jurijem Križničem na SCGV Emil Komel. Ob klavirski spremljavi očeta Hilarija bo na večeru izvajal dela J. S. Bacha, F. Schuberta, L. M. Škerjanca, N. Paganinija in H. Wieniawskija. Na koncertu se bo z dvema skladbama predstavil tudi Alešev mlajši brat Jurij, ki študira violončelo na SCGV Emil Komel v razredu prof. Federica Magrisa. Za konec bodo Aleš, Jurij in oče Hilarij postregli poslušalcem s klavirskim triom. Večer organizira Centro Parrocchiale Incontro iz Podturna, ki želi z glasbenimi večeri predstaviti goriški publiki mlade obetavne in talentirane glasbenike. Pred dvema tednoma se je na takem srečanju predstavil pianist Giuseppe Guarrera, učenec podiplomskega študija klavirja pri prof. Gadžijevu na šoli Komel.

Likovna srečanja z arh. Cejem

Na osnovni šoli Otona Župančiča potekajo likovna srečanja pod mentorstvom goriškega arh. Jožeta Ceja. Doslej so se zvrstila že tri, v programu pa sta še najmanj dve. Namenjena so učencem 4. razreda. Arhitekt Cej se je prijazno odzval povabilu razredne učiteljice in v prostem času popolnoma brezplačno prihaja na šolo in razdaja svoje znanje. Predvsem vodi učence v svet perspektive, obzorja, likovne globine, proporcij, človeških likov, saj jim želi tako razblinjati stereotipe v zvezi z risanjem, ki se jih otroci naučijo ob gledanju risank in ker niso navajeni na opazovanje realnosti. Uči jih razlikovati in reproducirati posamezne barvne odtenke. Srečanja potekajo umirjeno, vendar zelo strokovno. Arh. Cej se prijazno posveča vsakomur, rad odgovarja na zastavljena vprašanja in daje individualne napotke. Otroci nestrno pričakujejo srečanja z njim in se mu želijo skupaj z učiteljico iz srca zahvaliti za tako nesebično pomoč, ki jo šola, tudi v sedanjih težkih finančnih okoliščinah, še kako potrebuje. / (mg)

reproducirati posamezne barvne odtenke. Srečanja potekajo umirjeno, vendar zelo strokovno. Arh. Cej se prijazno posveča vsakomur, rad odgovarja na zastavljena vprašanja in daje individualne napotke. Otroci nestrno pričakujejo srečanja z njim in se mu želijo skupaj z učiteljico iz srca zahvaliti za tako nesebično pomoč, ki jo šola, tudi v sedanjih težkih finančnih okoliščinah, še kako potrebuje. / (mg)

Abonmajska sezona SSG v Gorici
Komični utrinki ob
čudežni "burundangi"

Po marčni pavzi se je v ponedeljek, 8. aprila 2013, spet "prebudila" sezona Slovenskega stalnega gledališča v Gorici, ki malce bolj "skopo", po kapljicah, nudi tudi goriškim abonentom nekaj gledaliških užitkov. Tokrat so člani SSG, Tjaša Hrovat, ki je s svojim vstopom v naše gledališče prinesla prijetno prevetitev, Romeo Grebenšek, Primož Forte, Vladimir Jurc, ki se je tudi tokrat vsestransko izkazal kot steber SSG - brez njegove

mojstrske interpretacije bi predstava igralsko izgubila pravi ton in uravnoteženost -, prikazali komedijski splet *Burundanga*, ki ga je stal katalonski pisec Jordi Galceran (1964), spretno, z občutkom za jasno razčlenjevanje in harmoničnost celote pa zrežirala Nenni Delmestre. V njem avtor z duhovitim prizvokom spregovori o večnih sopotnikih človeka, ljubezni in strahu, pa še, malce bolj v fantazijskem slogu, o burundangi,

nekakšnem mamilu, ki ima čudežno moč izvleči iz tistega, ki ga zaužije, prikrito resnico. O

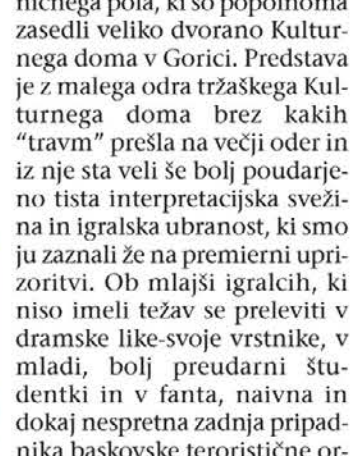
predstavi smo v našem tedniku imeli daljši zapis ob tržaški pre-

mieri, ki je bila hkrati slovenska krstna uprizoritev. Dodamo lahko še to, da je predstava

v Gorici poleg ponedeljkove abonmajске ponovitve doživ-

la v torek, 9. aprila, tudi matinejo, namenjeno goriškim višješolcem licejskega in tehničnega pola, ki so popolnoma zasedli veliko dvorano Kulturnega doma v Gorici. Predstava je z malega odra tržaškega Kulturnega doma brez kakih "travm" prešla na večji oder in iz nje sta veli še bolj poudarjeno tista interpretacijska svežina in igralska ubranost, ki smo ju zaznali že na premierni uprizoritvi. Ob mlajši igralcih, ki niso imeli težav se preleviti v dramske like-svoje vrstnike, v mladi, bolj preudarni študentki in v fanta, naivna in dokaj nespretna zadnja pripadnika baskovske teroristične organizacije Ete, je tudi na goriškem odru nevsiljivo stopila v ospredje igralska moč Vladi-

mirja Jurca, ki s povsem naravnim izvajanjem razkriva svoje odrske izkušnje, take, ki dobrega igralca privedejo do razpoznavne, bogate interpretacijske zrelosti. Gotovo so to občutili tudi dijaki, ki so zelo pozorno - take tišine v dvorani ob njim namenjeni predstavi že dolgo ni bilo! - spremljali odrsko dogajanje. Očitno jim je bila vsebina tematsko blizu, saj so ujele vse njene odtenke in se s smehom odzivali le ob utrinkih duhovitih replik in komičnih situacijah. Izkazalo se je, da imajo mladi še radi gledališče, bolj izbirčni pa so pri izbiri vsebin, ki morajo ob sicer resnejših temah vsebovati tudi razbremenjujočo komično obarvanost.

13. tekmovanje otroških in mladinskih zborov Zlata grla

Kar tako naprej!

Za mlade pevce in ljubitelje zborovske glasbe je bil ta pomladanski konec tedna še posebno pester. Že trinajstični zapored se je namreč v režiji Prosvetnega društva Vrh Sv. Mihaela zvrstilo srečanje otroških in mladinskih zborov, Zlata grla.

V soboto, 13. aprila 2013, je bil na vrsti revijski del, ko je v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici nastopilo sedem zborov. Goriško so predstavljali OPZ Mali Veseljaki iz Doberdoba, OPZ Štmaver (na sliki), Otroški cerkveni pevski zbor Štandrež in OPZ F. B. Sedej iz Števerjana. S Tržaškega je tokrat pripotoval samo en zbor, OPZ Vesela Pomlad z Opčin, posebno pa so bili veseli kar dveh zborov iz Benečije, in sicer OPZ Mali Lujerji in Dekliškega mladinskega zbora Glasbene maticе iz Špetra. Zvrstilo se je pisan program, prevladovala so ljudske in umetne slovenske skladbe, slišali pa smo lahko tudi ritme angleške lahkotnejše glasbe. Poleg izkušenih in poznanih dirigentk in dirigentov so zore vodile tudi sveže pečeni zborovodje, kar dokazuje živost in stalno razvijanje zborovske scene v našem prostoru.

V nedeljo, 14. aprila, so odrske deske KCLB imele v gosteh tekmovalni del Zlatih grl. Strokovno žirijo so tokrat sestavljale tri slovensko in evropsko uveljavljene dirigentke, Andreja Merljak, Damijana Vončina ter Tamara

Stanese, ki so presojale izvedbe petih zborov. Umetniško vodstvo je letos prevzela Mateja Černic, dirigentka DVS Bodeča neža. Ob

jskem ali državnem tekmovanju, lepo priložnost naj torej zbori izkoristijo. Komisija je OŠ Livade iz Izole in

Foto DPD

podelitvi priznanj je vsem udeležencem čestitala in podčrtala visoko raven tekmovanja ter složnost mnenj med žirantkami. Prireditelje je ob letošnji izvedbi veselilo predvsem dejstvo, da so zbori prišli tako iz Goriške in Tržaške kot iz Benečije in Slovenije. Pogrešali pa so večji odziv zamejskih zborov. Tekmovanje želi namreč biti predvsem priložnost soočanja z mnenjem strokovne komisije pred nastopom zbora na regi-

Mladinski vokalni skupini Vesela Pomlad ter zborovodji obeh sestavov Andreji Štucin Cergol podelila srebrno priznanje. Zlato priznanje je prejel OPZ Dr. Bo-

gomerja Magajne iz Divače z dirgentko Ado Škamperle, obenem je zbor tudi dobitnik priznanja za najboljšo izvedbo slovenske ljudske pesmi. Pod vodstvom Mirka Ferlana so zlato zaslužili tudi pevci in pevke MIPZ Igo Gruden iz Nabrežine, ki so ob tem slavili tudi kot najboljši mladinski zbor in prejeli posebno priznanje za najboljšo izbiro programa. Presenetil je OPZ osnovne šole iz Romjana pod vodstvom Lucije Lavrenčič, ki je bil nagrajen z zlatim priznanjem z odliko in bil obenem najboljši otroški zbor, prejel pa je še dve posebni priznanji, za najboljšo izvedbo slovenske umetne skladbe ter za najboljšo klavirsko spremljavo, ki je izvenela izpod prstov pianistke Zulejke Devetak.

Oba popoldneva sta uvedla OPZ Vrh Sv. Mihaela s prisrčno recitacijo pozdravnih verzov ter misel predsednice društva Karen Ulian (na sliki spodaj).

Predsednica je poudarila predvsem pomen vztrajanja pri vlaganju truda v zbor, saj lahko po lastnih izkušnjah pove, da iz malega raste veliko in da je vsak trud nazadnje poplačan.

Dobro izpeljano dvodnevno pevsko srečanje naj zborom, podobno kot pomlad, prinese novih energij in vzpodbud za nadaljnjo kakovostno rast in glasbeno poustvarjanje. S toplim vabilom za udeležbo na 14. izvedbi ter klicem "kar tako naprej!" se Zlata grla poslavljajo. Do naslednje pomladi!

LT

Deseta Pravljična urica v Feiglovi knjižnici

Z domišljavim petelinom slovo od čarobnih srečanj

Kljub mrzlemu vremenu na samem pragu pomladi se je v ponedeljek, 18. marca 2013, zbralo v prijazni toplini mladinske sobe Feiglove knjižnice okrog dvajset zvedavih malčkov, da bi prisluhnili še zadnji letošnji Pravljični urici. Tokrat je bila z njimi Martina Šolc, ki jo otroci dobro poznajo, saj se je že večkrat izkazala kot spretna in prijetna pravljica, ki zna vzbujati njihovo radovednost. Tako je bilo tudi na zadnji urici, na kateri je najprej povprašala male poslušalce, katera žival sploh znese jajce. Bistvo so znali vsi odgovoriti in nato zvedavo spremljali pravljico *O petelinu, ki je hotel znesti jajce*. Pravljično zgodbo je napisala Mojiceja Podgoršek, zličnimi ilustracijami pa jo je opremil Ivan Mitrevski. Pete-

lin Pepin je bil izredno domišljav. Stopal je po domačem dvorišču, razkazoval svoje perje in nagajal kokoškam, tako da so se pritožile kmetici. Ta mu je seveda zabičala, naj jih pusti pri miru, ker drugače ne bodo mogle znesti jajc. Pepinu se je to zdelo prava neumnost: znesti jajce ni namreč nič posebnega! Še sam je poskusil, pa seveda ni Slo. In končno je njegova domišljavost izpuhtela. Kokoške so mu za trud in izkazano pozornost podarile jajce in ga s tem ze-

kokošnjak, tako da so otroci uživali ob njenem razpletanju pravljice,

ce, ki lepo pojasni, da ne smemo biti ošabni in moramo spoštovati delo, ki ga vsakdo opravlja.

Tako so se tudi za to šolsko leto končale Pravljične urice, lepa ponedeljkova srečanja v Feiglovi knjižnici, ki na prijeten način razkrivajo otrokom bogastvo, "skrito" pod platnicami ilustriranih knjig, ki vabijo otroke, naj jih vzamejo v roke, jih prelistavajo in s pomočjo staršev ali starejših sester ali bratov tudi prebirajo.

Da so si tudi letos lepo in nemoteno sedeli ti pravljici popoldnevi, imajo zaslužno knjižničarke Breda, Luisa in Martina, ki so povabile k sodelovanju pravljica, mladi ljubiteljski igralci Lucrezio in Stefania ter celo najstniško igralsko skupino O'Klapa in večkrat izdelale spominski dar za otroke, ki se radi zbirajo na teh njim namenjenih srečanjih, s katerih odhajajo vselej zadovoljni in zaradi lepe izkušnje bogatejši.

IK

ŠTANDREŽ Komorni zbor Ipavska: sakralna dela velikonočnega časa

Nepozaben pevski večer

tudi najrazličnejše zahtevnejše glasbene novitete. Po potrebi nastopa v ženski, moški in komorni zasedbi, pač glede na program. Z resno zastavljenim delom je tako - zlasti v zadnjih 15 letih - dosegel vrsto vidnih uspehov, odličij in nagrad v Postojni, Mariboru, Rivi del Garda, Tolosi, Toursu, Gorici, Zadru, Negotinu, Neuchâtelu, Ohridu in drugod.

Teško je ne uporabljati presežnikov, ko se govori o Komornem zboru Ipavska. Gre namreč za enega tistih slovenskih sestavov, ki se odlikujejo po svoji posebni kakovosti, s katero so se uveljavili - in se še naprej uveljavljajo - na domačih in tujih odrih. Pravi užitek ga je bilo poslušati tudi v župnijski cerkvi v Štandrežu v soboto, 13. aprila, ko je predstavil sakralna dela velikonočnega časa na koncertu v počastitev papeža Frančiška. Primorska duša posebno rada poje, sploh pa so velikonočni spevi posebno bogati in izraziti; z njimi so gostje resnično ogreli srca poslušalcev, je o "imenitnem zboru" povedal župnik g. Karel Bolčina. Komorni zbor Ipavska ima sedež v Vipavi, združuje pa pevce

iz vse doline, s koreninami katere je povezan in nanje navezan. Od leta 1996 je njegovo umetniško vodenje prevzel priznani, daleč naokrog znani in karizmatični zborovodja Matjaž Šček. Zbor, ki šteje nekaj nad 30 članov, izvaja obsežen repertoar slovenskih in tujih skladateljev, rad sega po priredbah ljudskih pesmi, posebno rad poje dela primorskih skladateljev, pa

Samostojni koncert sakralne glasbe, ki so ga priredili dekanija Štandrež, pastoralna enota Soča-Vipava in župnija sv. Andreja, so uvedle in sklenile pesmi dveh znamenitih in priljubljenih vipavskih skladateljev: na začetku je namreč KZ Ipavska predstavil pesem *Žrtvi velikonočni* Ivana Ščeka, na koncu pa *Poglejte duše in Graduale* velikega Stanka Premrla. Jedro programa je obsegalo skladbe dveh sodobnih skladateljev z dveh koncev Tržaškega zaliva: najprej so izzvenele tri Marijine hvalnice Ambroža Čopija (*Ave Maria*, *Salve Regina* in *Ave, Regina caelorum*), sledilo je več skladb tržaškega skladatelja Marca Sofianopula; nekatere je pri orglah spremljal Lovro Frelih. Pri pesmi *Regina coeli* je kot solistka zablestela odlična sopranistka Ana Kodelja. Bučno ploskanje občinstva je zbor nagradil s pesmijo francoskega skladatelja Mauricea Durufleja in z mogočno Alelujo. Čudovit glasbeni večer!

Goriška občinska svetnica Marilka Koršič, ki z našim tednikom pogosto in plodno sodeluje, nas je v ponedeljek obiskala v uredništvu. Sproščeno smo se pogovorili o bližajočih se deželnih volitvah, na katerih kandidira tudi sama, o vlogi, ki jo lahko ima Slovenska skupnost kot zbirna stranka, pa tudi o težkem stanju, v katerem so se zaradi krčenja javnih prispevkov znašli naš tednik in druge naše ustanove.

Obvestila

V baletni sobi Kulturnega centra Lojze Bratuž bo potekal tečaj za dobro počutje in sprostitvev: udeleženci bodo spoznali, kako se lahko na najbolj enostaven način otremo dnevne napetosti. Naučili se bodo tehnike za sprostitvev psihofizičnega sistema. Obenem bo potekala delavnica **boljše počutje s pisanjem**. Na treh srečanjih, namenjenih pisanju izkušenj, se bodo tečajniki lahko naučili samozavesti s pisanjem, tudi v smislu izražanja in eksperimentiranja ter s tem spoznavanja lastnih sposobnosti. Tečaje bosta vodili dr. Emanuela Masseria in dr. Alessandra Simonetti. Informacije na tel. 389 7907657 ali po mailu: infovikara@gmail.com. **Vabilo na romanje v Medjugorje**: od 3. do 6. maja letos. Poleg vzpona na Križevac in Hrib prikazovanj se bodo romarji letos udeležili češčenja Sv. križa in Najsvetejšega in tudi svetih maš. Udeleženci romanja potujejo z veljavno osebno izkaznico tako iz Italije kot iz Slovenije. Vpis za Gorico: Darko 00393703201305 ali 0481 32121; za Tržaško Jože Markuža, župnik v Zgoniku 040 229166; za Slovenijo 00386 5 3022503. **Poletno potovanje z Novim glasom** v letu 2013: Gruzija, 8

dni na Kavkazu od 20. do 28. junija 2013. Spored in vpisovanje na sedežih Novega glasa v Gorici in Trstu. Vpisovanje se končuje, pohitite najkasneje do 18. aprila. **Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazate na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.**

Iščem delo kot pomočnica v gospodinjstvu (likanje, čiščenje, kuhanje) ali negovalka starejših oseb. Tel. 003865-3001328. **Nudim varstvo otrok** na svojem domu, lokacija Miren. Starost: 0 mesecev - 5 let. Več informacij: 00386 40 700111. **Potrebujete pomoč** pri čiščenju ali likanju? Sem mlajša gospa z izkušnjami. Kličite zvečer na tel. 00386 70777505. **Gospa išče delo** za likanje in čiščenje na območju Gorice tel. +386 31 449311.

Darovi

V spomin na Hermana Srebrniča daruje Zofka Ožbat za Novi glas 50 evrov in za misijone 50 evrov. **Za lačne otroke** daruje Oskar Kovic s Peči 100 evrov ob 5.

Iz nadškofove beležke

Goriški nadškof msgr. Carlo Roberto Maria Redaelli se bo srečal v soboto, 20. aprila, ob 16. uri v prostorih oratorija Pastor Angelicus v ul. Rabatta z veroučitelji goriške nadškofije. V nedeljo, 21. aprila, bo ob 10.30 podelil zakrament sv. birme v župnijski cerkvi sv. Jožefa v Stražicah. V torek, 23. aprila, bo ob 17.30 pri sedežu Karitas (trg sv. Frančiška) posegel ob predaji kombija, opremljenega s hladilnico, ki ga bo daroval Rotary Club; ob 18.30 bo v stolnici v Krminu vodil slovesno somaševanje ob prazniku zavetnika Adalberta. V soboto, 27. aprila, bo ob 18. uri podelil sv. birmo v župniji sv. Roka v Turjaku.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

vljudno vabijo na

slovesnost podelitve 9. priznanja
KAZIMIR HUMAR

vzgojiteljici, pisateljici in kulturni delavki

MARIZI PERAT

petek, 19. aprila 2013, ob 20. uri
v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici

na slovesnosti:

poklon učencev OŠ Josip Abram iz Pevme,
ki nas bodo popeljali v svet pravljic Marize Perat

utemeljitev priznanja
Majda Zavadlav

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ
DRAMSKI ODSEK

Ray Cooney
ZBEŽI OD ŽENE

režija Jože Hrovat
ob 50. ponovitvi

in
v spomin na Marinko Leban
dolgoletno članico gledališke skupine

četrtek, 18. aprila 2013, ob 20.30
Župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu

VSTOPNINA: prostovoljni prispevek za oddelek
za invalidno mladino - Stara Gora

Vljudno vabljeni!

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

DEŽELNE VOLITVE 21. IN 22. APRILA 2013

Kandidati SSK za Goriško
Glasuj tako!

Priimek

Igor GABROVEC

Mateja ČERNIC

Avguštin DEVETAK

Marilka KORŠIČ

Damijan TERPIN

Avtonomija
Teritorij
Predstavništvo
Delo
Pravice

www.slovenskaskupnost.org

Mestna galerija Nova Gorica

Roman Makše: Enako/Drugače, 2013 - kiparski ambient

V Mestni galeriji Nova Gorica je bilo v petek, 12. aprila 2013, odprtje razstave del Romana Makšeta. Umetnika je predstavila likovna kritičarka Tatjana Pregl Kobe. Aprilska razstava v Mestni galeriji Nova Gorica prinaša na ogled dela in kiparske ambience slovenskega akademskega kiparja Romana Makšeta. Projekt *Enako/Drugače* je narejen posebej za postavitev v novogoriški Mestni galeriji in je tako torej umeščen v prostor skladno s krožno tlorisno zasnovo postavitvenega prostora.

Kiparsko delovanje Romana Makšeta temelji predvsem na analizi imanentnih sporočilnih možnosti oblike, materiala, barve in prostorske umestitve abstraktnih, zelo kompleksnih oblik. Umetnik sodi med tiste redke sodobne slovenske ustvarjalce, ki ne pristajajo na samozadostnost kiparskega medija, temveč iščejo svoj likovni izraz tudi v disciplini arhitekture in pri tem prvine z obeh področij združujejo v nove vizualne rešitve. Njegovi objekti so sestavljeni iz različnih materialov, med njimi pa je vedno tudi nekaj bolj tradicionalnih kiparskih del. Tokratni kiparsko-razstavni ambient sledijo strukturi razstavnega prostora: ta je v

tlorisu večji krog, ki oklepa manjši središčni krog. "Dršenje enega ob drugem določa tridelnost celote, ki sledi logiki gledanja - kinestetičnega branja - kiparske celote. Tridelnost nakazuje tudi postavitev posameznih elementov: pogled od znotraj (podstavki z elementi), pogled nad glavo (ko stopi gle-

dalec v razstavni objekt) in pogled navzdol (kjer so na tleh plošče z robovi). Vsebinsko pa s tako zamišljeno postavitvijo avtor zastavlja kritičen odnos do novega, do sprememb in do razvoja, kar vse vodi k osnovnemu vprašanju: kje se, oziroma, ali se lahko dogaja novi človek", je v

uvodnem eseju v katalogu zapisala Tatjana Pregl Kobe in konča: "S svojim delom Roman Makše ne daje odgovorov, temveč skozi razstavno celoto vsakokrat znova ponuja drugačno zaznavno izkušnjo. Odgovor se nahaja v gledalcu, obiskovalcu razstave, če se ga ta v celoti dotakne. Saj svet sam na sebi

Roman Makše (Ljubljana, 1963) je kiparstvo študiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani pri profesorjih Dragu Tršarju, Dušanu Tršarju in Luju Vodopivcu ter diplomiral leta 1989. 1994 je končal podiplomski študij kiparstva na Akademiji za likovno umetnost. Leta 2000 je bil izvoljen v naziv docent za področje kiparstva. Leta 2005 je bil izvoljen v naziv izredni profesor, leta 2011 pa v naziv redni profesor za kiparstvo. Od leta 2001 je zaposlen kot profesor za področje kiparstva na Oddelku za likovno pedagoško Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani. V obdobju 2004 - 2012 je vodil Galerijo PeF na Pedagoški fakulteti v Ljubljani.

V svojem umetniško ustvarjalnem obdobju je razstavljal kiparska dela v Sloveniji, na področju nekdanje države Jugoslavije, v Avstriji, Italiji, Nemčiji, Litvi, na Nizozemskem in v ZDA. Za svoje delo je prejel tale priznanja: 1995 na 12. mednarodnem bienalu male plastike v Murški Soboti, 1994 fundacije Pollock - Krasner v New Yorku in 1987 Studentsko Prešernovo nagrado za kiparstvo ALU v Ljubljani. Je član Društva likovnih umetnikov in mednarodne mreže Sculpture Network.

Kratke

Izšla je Mladika 2-3 2013

Konec marca je izšla nova Mladika z zaporedno številko 2-3. Revija odpira uvodno velikonočno razmišljanje g. Jožeta Bajzka o pomenu vstajenja, ki razsvetljuje s svojo posebno lučjo življenje s svojimi stiskami in težavami.

Uvodniku sledi zapis Igorja Gabrovca o meglenem zatonu druge italijanske republike.

Literaturo so za to številko prispevali Mateja Gomboc z novelo Ograde bivanja, ki je prejela prvo nagrado za prozo na 41. literarnem natečaju revije Mladika, Milanka Dragar s pesmijo Upanje in Tamara Vašič s pesmijo iz zbirke Boginja in bojevnik. Jadranka Cergol je avtorica prispevka Povejmo na glas; gre za govor, ki ga je mlada profesorica z Univerze na Primorskem imela na Prešernovi proslavi v organizaciji Društva slovenskih izobražencev in Slovenske prosvete februarja letos. V Mladiki se objavlja enajsti del romana v nadaljevanjih Irene Žerjal Peta Avenija in smrtne zagate ter novo nadaljevanje spominov Petra Merkuja o življenju o Nemčiji - tokrat o obisku Moskve.

Zanimiv je intervju, ki ga je dopisnica RTV Slovenija v Rimu Mojca Širok imela z znanim italijanskim politikom Walterjem Veltronijem o njegovem dedu Cirilu Kotniku, Slovencu, diplomatskem predstavniku kraljevine Jugoslavije v času druge svetovne vojne, ki so ga oktobra 1944 nacisti ujeli in mučili. V Rimu bodo v spomin na Cirila Kotnika postavili spominsko tablo, stekel pa je tudi postopek, da bi ga v Izraelu proglasili za "pravičnika med narodi". Sledi zadnji del spominov Lucie Podgornik Izgubljeno otroštvo. Leda Dobrinja je avtorica daljšega esejističnega zapisa o Istri z naslovom Kopasti otoki in jeziki v morje. Branka Sulčić piše o cerkvi Blažene Device Marije Vnebovzete na Repentabru. Marija Pirjevčeva je avtorica obširnega in temeljitega poročila o knjigi Jožeta Horvata Navdih in besede, ki obravnava tržaške pisatelje in pisateljice. Na zadnjih straneh revije je Antena.

Zanimiv je intervju, ki ga je dopisnica RTV Slovenija v Rimu Mojca Širok imela z znanim italijanskim politikom Walterjem Veltronijem o njegovem dedu Cirilu Kotniku, Slovencu, diplomatskem predstavniku kraljevine Jugoslavije v času druge svetovne vojne, ki so ga oktobra 1944 nacisti ujeli in mučili. V Rimu bodo v spomin na Cirila Kotnika postavili spominsko tablo, stekel pa je tudi postopek, da bi ga v Izraelu proglasili za "pravičnika med narodi".

Sledi zadnji del spominov Lucie Podgornik Izgubljeno otroštvo. Leda Dobrinja je avtorica daljšega esejističnega zapisa o Istri z naslovom Kopasti otoki in jeziki v morje. Branka Sulčić piše o cerkvi Blažene Device Marije Vnebovzete na Repentabru. Marija Pirjevčeva je avtorica obširnega in temeljitega poročila o knjigi Jožeta Horvata Navdih in besede, ki obravnava tržaške pisatelje in pisateljice. Na zadnjih straneh revije je Antena.

Nagrado za življenjsko delo je prejel v visokih petah

Igralec Ivo Barišič je nagrado za življenjsko delo prejel v visokih petah. Bil je namreč oblečen v kostum gospe Smith, ki jo je igral v legendarni predstavi Plešasta pevka. Zbrani v dvorani kranjskega gledališča so bili presenečeni, če ne kar šokirani. To pa ni zmelo Alenke Pirjevčeve, podpredsednice Združenja dramskih umetnikov Slovenije (ZDUS), ki vsako leto podeljuje nagrade ob odprtju tedna slovenske drame. Pirjevčeva je slavljencu suvereno izročila priznanje Marija Vera. V utemeljitvi je žirija med drugim zapisala, da je Ivo Barišič mojster utelešanja likov dramatike absurda. "Drama absurda me sprovcira, zdi se mi nenavadna in zanimiva.

Nagrajencu je galantno poljubil roko Branko Šturbej, prvi mož ZDUS-a

Pri Plešasti pevki je besedilo preprosto, stavki so vsakdanji, kratki. A ravno tako besedilo je treba povedati na poseben način, da je pravilno slišano in razumljeno, s pravim odmerkom pavz, ki vnašajo moč in teatralnost", je zaupal nagrajenec. V vlogi Smithove je nastopil na številnih domačih in tujih odrih, saj je gledališka ekipa iz SNG Nova Gorica igrala Ionescovo igro, ki jo je izredno mojstrsko režiral Vito Taufer, kar 14 let!

43. Teden slovenske drame v Kranju Rokovnjači osvojili žirijo

Predstava Rokovnjači je osvojila šeligo nagrado za najboljšo predstavo po izboru strokovne žirije na 43. Teden slovenske drame v Kranju. Rokovnjači so kot avtorsko delo dvojca Miha Nemeč - Nejc Va-

lenti nastali v koprodukciji Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica in Prešernovega gledališča Kranj. Zgodba sicer temelji na motivih romana Josipa Jurčiča in Janka Kersnika, a je nadgrajena s socialnim nabojem.

Rokovnjači niso le "tatinska družba", temveč prinašajo zametke "revolucionarjev", ki se borijo za pravičnejši družbeni red. Predstava je prežeta z glasbo skupine Niet in Boruta Činča". Miha Nemeč je bil z Nejcem Valentijem uspešen avtorski dvojec že pri svoji prvi režiji - predstavi Life@anti, ki je med drugim prejela Borštnikovo nagrado. Kot kaže, se ustvarjalno zelo dobro ujmeta. Kakšen je njun recept? "Oba sva zelo zahtevna in nepopustljiva do sebe in drugih. Pri obeh projektih sva si zadala nalogo, da so igralske naloge razporejene, kolikor se da enakovredno. To da igralcu občutek pripadnosti projektu. Zadovoljen igralec pa v uprizoritve vnaša tisto pravo energijo", je pojasnil Nemeč. Pri Rokovnjačih je močno izrazno sredstvo groteska. Kot je pojasnil režiser, so se zanjo odločili zato, ker omogoča izrazitejšo uporabo igralčevega telesa. Igralec postane bolj podoben lutki, lahko si privoščijo več, lahko preskuša meje uprizarjanja in zaradi tega postane zanimiv na drugačen način. Bogatuni in rokovnjači so na odru vsekakor postali zanimivi.

Režiser Rokovnjačev Miha Nemeč je ob podelitvi nagrade povedal: "Zelo sem bil zadovoljen že z uvrstitvijo v tekmovalni program. Prav tako smo bili veseli polne dvorane in odličnega aplavza; torej lepega gledališkega večera. Glede nagrade sem pozitivno presenečen, saj je bila močna konkurenca". Predstava je sicer prejela nagrado žirije, prav tako dobro pa so jo sprejeli tudi gledalci, kar je redek dosežek. In kaj je več pomeni tega rešerju? "Oboje je pomembno. Povezati stroko in občinstvo je bil eden od ciljev upri-

Gledališki in glasbeni ustvarjalci Rokovnjačev

Ob 20-letnici smrti

Postavitev doprsnega kipa pesnice Ljubke Šorli

Alerji spomenikov na Erjavčevi ulici v Novi Gorici se bo 26. aprila 2013 pridružil doprsni kip pesnice Ljubke Šorli. S tem bo pesnica 20 let po svoji smrti dobila mesto ob svojem možu, skladatelju in učitelju Lojzetu Bratužu. Pesnica, rojena v Tolminu, je s svojim delom in življenjem pustila neizbrisni pečat na Gorškem, zato se ji bo zdaj mesto oddolžilo s trajnim spominom. Pot od ideje do odkritja spomenika je trajala kar nekaj let. Slavistično društvo Nova Gorica je

jeseni 2012 seznanilo s tem župana Mestne občine Nova Gorica Mateja Arčona, ki je ideji prislusnil ter obljubil sodelovanje in pomoč. Takoj je pobudo podprla tudi predsednica Krajevne skupnosti Nova Gorica Boža Mozetič. Na sestanku je bil ustanovljen tudi Pripravljalni odbor za postavitev spomenika Ljubki Šorli v sestavi: župan Mestne občine Nova Gorica Matej Arčon; mag. Marija Mercina, pobudnica zamisli o postavitvi spomenika; Ernesta Dejak Furlan, predsednica Slavističnega

društva Nova Gorica; Niko Jurca, Mestna občina Nova Gorica; Melanija Kerševan, Krajevna skupnost Nova Gorica; Marilka Koršič, članica slovenskih društev v zamejstvu, svetnica Slovenske skupnosti na Občini Gorica; dr. Branko Marušič, zgodovinar; in dr. Zoltan Jan, literarni zgodovi-

nar. K sodelovanju je Pripravljalni odbor povabil več kiparjev. Na sestanku 10. januarja 2013 pa se je odločil za osnutek doprsnega kipa akademske kiparke Milene Branišelj iz Cerknice. Načrt za kamniti podstavek kipa je zasnoval Gabrijel Valenčak. Temelje in okolico pa bo pripravila Krajevna skupnost Nova Gorica.

Finančno so projekt podprli: Mestna občina Nova Gorica, Krajevna skupnost Nova Gorica,

Slavistično društvo Nova Gorica, Kamnosežstvo Brezavšček, podjetje Inotherm Ribnica, Slovenske železnice pa so prispevale zemljišče. Prireditev, ki bo tudi osrednja slovesnost Mestne občine Nova Gorica ob dnevu upora proti okupatorju, bo v petek, 26. aprila 2013, ob 18. uri na Erjavčevi ulici (nasproti poslovne stavbe Elektro Primorska).

Konc Lorenzutti bo povezovala nastopajoče z umetniško interpretacijo pesmi Ljubke Šorli, spomenik pa bo odkrila hčerka pesnice Lojzka Bratuž. Prireditev ob spomeniku se bo končala ob blagoslovom mgrs. Metoda Piriha. Slovesnost se bo nadaljevala v Galeriji Frnaža z ogledom razstave, ki jo pripravlja Melanija Kerševan.

Razstava z naslovom *Uporno sem viharem ljubovala* nastaja ob tesnem sodelovanju z družino Ljubke Šorli: s hčerko Lojzko Bratuž in nečakoma Vero Tuta in Igorjem Tuto. Družina pesnice idejo o postavitvi spomenika spremlja že od začetka in je v sodelovanju s skupnostjo goriških Slovencev v Italiji pomembno prispevala k uspešni obeležitvi dela in življenja Ljubke Šorli.

V palači Attems Petzenstein - Pečanski v Gorici Razstava Odprta obzorja / Orizzonti aperti

Po uspehu razstave *Orizzonti dischiusi / Razprta obzorja*, ki je bila na ogled lansko pomlad v nekdanji ribarnici na tržaškem nabrežju, se tudi Gorici obe-tajo *Odprta obzorja / Orizzonti aperti*. Razstavo, ki je nastala na podlagi tržaške in jo je uredil Joško Vetrh, so odprli v četrtek, 11. aprila, ob 18. uri na sedežu Pokrajinskih muzejev v palači Attems Petzenstein.

Na ogled so dela iz umetniških zbirk delniške družbe KB1909 in banke Monte dei Paschi di Siena, med kateri-

mi izstopajo slike uveljavljenih in mednarodno priznanih umetnikov, kot so Veno Pilon (1896–1970), Ivan Čarigo (1898–1958), Anton Zoran Mušič (1909–2005), Lojze Spacal (1907–2000), Avgust Černigoj (1898–1985) in Tone Kralj (1900–1975). Novost in adut goriške pobude je gotovo njena umestitev znotraj muzejske ustanove, tako da bodo nekatera dela postavljena na ogled v okviru stalne galerijske postavitve. Tudi na ta način želijo pobudniki opozoriti širšo,

predvsem italijansko javnost, na nekatera manj znana ali

Avgust Bucic Brez
naslova; 1938

celo nepoznana imena umetnikov, ki so se rodili na Goriškem ali so tu ustvarjali. Med te sodijo Avgusta Šantel ml. (1876–1968), pranečakinja Jožefa Tominca, Avgust Bucik (1887–1951), ki ga na razstavi zastopa prizor gradnje mosta, Milko Bambič (1905–1991), Spazzapanov učenec in avtor logotipa Radenske, Riko Debenjak (1908–1987) in Rudolf Saksida (1913–1984), ki se je v tridesetih letih s Cralijem in Cenisijem ogled za futurizem in

je danes skoraj tonil v pozabo. Ta seznam dopolnjujejo še Cvetko Ščuka (1895–1987), Albert Sirk (1887–1947), Jože Cesar (1907–1980), Ro-

Rudolf Saksida:
Ženske sanje

bert Hlavaty (1897–1982), Avrelj Lukežič (1912–1980),

Demetrij Cej (1931–2012), Silvester Komel (1931–1983) in sodobniki Bogdan Grom,

Silvester Komel:
Prizmatična
skladnost; 1974

Andrej Kosič, Klavdij Palčič, Vladimir Klanjšček in Franko Vecchiet, avtor mozaika na trgu Evrope (Transalpina), oz. na Kolodvorski.

Prvič je na razstavi na ogled svojevrstno Mušičovo delo. Gre za papir, ki je bil doslej znan samo po risbi na hrbtni strani, kjer je leta 1945 umetnik skiciral veduto Rafuta, griča pri Gorici; v palači Attems je končno na ogled

prednja stran lista, na katerem je izrisana fasada beneške cerkve San Moise'. Ta je služila kot predloga za gvaš iz leta 1944, ki ga danes hrani Galerija Mihe Maleša v Kamniku. Posebna in enkratna vrednost lista se skriva ravno v časovnem razmiku, ki ločuje nastanek obeh risb, saj je v tistem časovnem "intermezzu" Mušič bil v Dachau, ki ga je sam umetnik preimenoval v šolo življenja. *Odprta obzorja v Gorici* poudarjajo tudi zanimiv zgodovinski podatek, ki nesluteno povezuje javno ustanovo in zasebno podjetje. Širši publiki je znano, da Pokrajinski muzeji domujejo v palači Attems Petzenstein - Pečanski vse od leta 1900, maloštevilni pa vedo, da je delniška družba KB1909 neposredna dedinja Kmečke banke, ki so jo leta 1909 ustanovili v isti palači Attems Petzenstein. Tu so imeli sedež tudi Slovensko kmetijsko društvo, Slovenska kmečka stranka in uredništvo časopisa Kmečki glas. Pobudniki razstave so Pokrajina Gorica - Pokrajinski

muzeji in KB1909 delniška družba.

Urnik ogleda razstave: od torška do nedelje od 10. do 17. ure. Vstopnina: redna 3,50 evrov, znižana 2,50 evrov. Info: t. +39.0481.547499; f. +39.0481.531798; mu-sei@provincia.gorizia.it Zaradi postavitve razstave so bili pokrajinski muzeji v četrtek izjemoma zaprti do 18. ure.

Kulturni dom Gorica / Komigo Muzikal o ljubezenskih vezeh

Množica gledalcev je v sredo, 3. aprila 2013, napolnila veliko dvorano Kulturnega doma v Gorici: začel se je namreč letošnji jubilejni abonmajski program trijezičnega festivala komičnega gledališča Komigo, ki so si ga pred desetimi leti zamislili pri goriškem Kulturnem domu in za drugi Maji iz Gorice ter povabili k sodelovanju še druge slovenske - tudi tiste "čez mejo" - in italijanske ustanove. Komigo je takoj naletel na dober odziv gledalcev. Njegovo priljubljenost je tudi letos potrdilo število gledalcev, ki so vpisali abonma in se z veseljem in radovednostjo udeležili prve predstave, pred katero je kot vselej občinstvo nagovoril ravnatelj KD Igor Komel. Zahvalil se je publiki za izkazano zaupanje, kljub kriznim časom, in podčrtal, da bodo letošnji festival izoblikovali predvsem domači ustvarjalci. Nato je oder prepustil igralcem in odličnim pevcom Simoni Vodopivec Franko, Romani Krajncan, Danijelu Malalanu in Marjanu Buniču, ki so ob spremljavi v živo pianista Mirana Juvana - vrsti se z Rokom Lo-

našega življenja, v katerem igra veliko vlogo ljubezen. Ta vzburja naše čute, ko smo mladi, vodi naše življenjske dni, ko nas tarejo družinske radosti in skrbi, pa tudi greje naša srca v poznih jesenskih dneh našega življenja. Zaljubljam se v osebe, ki so različne od nas, saj nasprotujoča si pola se privlačujeta, potem pa bi radi spremenili ljubljeno osebo po svojem okusu, namesto da bi se sami skušali spremeniti in se tako še bolj približati ljubljenu/ni. Kolo življenja se pa kar vrti naprej in njegova os je gotovo ljubezen, ki nas tako ali drugače spremlja od rojstva do smrti. Včasih jo napravimo ob misli na uspeh, včasih pa nas noče obiskati, kot se to dogaja eni izmed protagonistk v predstavi, ki je na porokah vedno le priča, nikdar nevesta. Muzikal spregovori tudi, kako smo moški in ženske različni, pa tudi o osamljenosti, željah, hrepenenju, seksu, zvestobi, težavah, ki jih imajo starši z otroki, in še o marsičem. Vse to izražajo nastopajoči v živahnem in zabavnem, večkrat prav komičnem slogu; vse pa je posuto z drobc

JOLKA MILIČ

TUJI PESNIKI O NAŠIH KRAJIH IN LJUDEH

Fery (Ferruccio) Fölkel

TRIEST TRST TRIESTE

Moje ubogo mesto imenovano italijansko ki živiš od spominov na preteklost sprašujem se kdo, kurbirska zgodovina, te je že pred neštetimi leti uročil. Tisti Jakec Joyce priljubljeni irski zvodnik italofonski Svevo velik pripovednik nesrečen meščan ali italijanski Saba skoraj ljubeznivo bitje.

Potem pa naprej naprej na vso moč bojne ladje Erzherzog Ferdinand, Prinz Eugen - zastavna gala nedotaknjeni mitraljez na najvišjem drogu rumena in črna zastava našega cesarja.

V tej zimi štiriinšestdesetega leta brez burje in snega in vsakega domotožja kot črn potepinski maček iščem v Trstu geto skočim v posteljo v eni od palač arhitekta Pertscha ali Valentina Valleja skrivam se v ulici Starega lazareta prikažem se v Velikem kanalu na Rusem mostu ves zadihan zdiram do Stare mitnice. Lahko povem koga iščem? Samo tebe, moje ubogo mesto, moje oboževano mesto imenovano italijansko.

AUCH DU, PAPA

Kolikokrat sem ti rekel, ata, povej mi a najbrž razdalja s tvojim svetom postaja neizpolnljiva und traumend trage ich das Schicksal weiter.

Noch einmal noch einmal Papa moj stari Jud povej mi kakšen odlomek iz Geneze iz Devternomija in, če moreš, tudi o čudovitem svetu, ki se s teboj potaplja. Triest Seudbahnhof, ob nedeljah zjutraj, ekspresni vlak za Dunaj preko Ljubljane. Daj mi rok'co - si pravil, in to ponavljal po nemško. In jaz sem pobožno hodil za teboj.

O avtorju

Znani judovski pesnik, pripovednik in esejist Fery (Ferruccio) Fölkel je bil rojen v Trstu leta 1921, takoj po "katastrofi", kot piše sam, na zavihku svoje zbirke, in nadaljuje približno tako: "Živel sem v poitalijancem mestu do izdaje fašističnih zakonov o rasni diskriminaciji. Vrnil sem se leta 1948, a že leta 1952 sem skušal najti delo v najbolj oddaljenih krajih našega planeta. Šele leta 1956 mi je neka milanska založba ponudila srednje dobro mesto, ki mi je dalo možnost preživetja". V poznih sedemdesetih letih je zbral do takrat raztresene verzice za zbirko *Monade*

nenadne slabosti so ga takoj odpeljali v tržaško bolnišnico, kjer pa je 12. avgusta nepričakovano umrl, še poln načrtov, star 81 let.

Zapis in prevod pesmi Jolke Milič

Kratke

Zoran Mušič v naši kulturni in družbeni zavesti

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu bo v ponedeljek, 22. aprila, zanimiva okrogla miza o slikarju Zoranu Mušiču. Ob stoletnici njegovega rojstva, leta 2009, je bil v Ljubljani dvodnevni simpozij o njegovem življenju in delu. Priredila ga je Slovenska akademija znanosti in umetnosti, ki je večji del zbranega in delno dopoljenega gradiva lani izdala v obsežnem, bogato dokumentiranem in ilustriranem zborniku Videnja Zorana Mušiča. S simpozijem in knjigo ter z razstavami, ki so se zvrstile ob stoletnici, naj bi se veliki umetnik dokončno zasidral v slovenskem zgodovinskem spominu in v naši kulturni ter družbeni zavesti. Dolga povojna leta so to ovirali ideološki predsodki enoumnega sistema.

O pomenu slikarja Zorana Mušiča in o knjigi, v kateri najdemo tudi prispevke tržaških rojakov Borisa Pahorja, Mira Oppelta in Iva Jenjekarja, bodo spregovorili njeni uredniki Niko Grafenauer, Alenka Puhar in Gojko Zupan ter koordinatorica Barbara Dovjak. Na ogled bo tudi izvorni televizijski intervju z umetnikom, ki ga je leta 1995 v Parizu posnel Miro Oppelt.

Začetek kulturnega večera bo ob 20.30 v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva 3 v Trstu.

Srečanje Vidali-Renzi

V sredo, 10. aprila, je prispel v Trst Matteo Renzi, župan iz Firenc in eden izmed vidnejših predstavnikov Demokratske stranke, da bi podprl kandidatko Demokratske stranke Deboro Serracchiani, ki se bo ta konec tedna preizkusila na deželni volitvah.

Renzi je pred številnim občinstvom spregovoril o vsedravnem političnem položaju in bližajočih se deželnih volitvah. Ob koncu srečanja se je s častnim gostom srečal predsednik tržaškega pokrajinskega sveta in kandidat stranke Slovenska skupnost na prihodnji volilni preizkušnji Maurizio Vidali.

Maurizio Vidali in Matteo Renzi (foto IG)

Ta je Renziju predstavil trijezični letak Slovenske skupnosti in mu spregovoril o svoji volilni kampanji "od vrat do vrat", kar je naletelo na odobravanje župana. Vidali je Renziju predstavil posebnosti naše dežele, zlasti dejstvo, da razpolaga dežela z avtonomijo tudi zaradi prisotnosti slovenske narodne skupnosti. Renzi je Vidalijev letak vzel s seboj in obljubil, da ga bo prebral.

Igor Gabrovec na srečanju z županom Mirkom Sarđočem

Vse deželno območje je posejano z opuščeni kasarnami in sličnimi vojaškimi objekti, ki so bili v povojnih desetletjih grajeni in zamišljeni po logiki hladne vojne. Večina teh poslopij je že več let popolnoma zapuščenih. Nekatera so še vedno v lasti in režiji ministrstva za obrambo, za druga naj bi skrbela državna domena, veliko pa jih je bilo že pred leti predanih v lasti občinam. O njihovi uporabi, možnih novih namembnostih in predvsem o potrebnih finančnih sredstvih za njihovo preureditev sta se pred kratkim pred nekdanjo smodnišnico pri Briških pogovarjala zgoniški župan Mirko Sarđoč in deželni svetnik SSK Igor Gabrovec. Župan Sarđoč je svetniku Gabrovcu, ki ponovno kandidira za mesto deželnega poslanca, podrobno orisal načrte, ki jih ima Občina Zgonik za območje nekdanje smodnišnice in za bližnje kasarne, ob katerih je tudi pristajalna steza za manjša športna letala in za potrebe civilne zaščite. "Vojaške objekte, ki so bili dolga leta znamenje delitve in sovražstva, lahko danes preuredimo v nove priložnosti za gospodarski razvoj območja, za razvijanje novih podjetniških zamisli in ustvarjanje krvavo potrebnih delovnih mest", je posebej poudaril deželni svetnik Gabrovec, ki je v teh letih na Deželi vedno zagovarjal in podpiral prenos opuščeni vojaških objektov na krajevne javne uprave. "Ob tem je potrebno, da z namenskimi programi in razpisi tudi mednarodnega (evropskega) značaja evidentiramo možnost financiranja novih dejavnosti na teh območjih, saj gre za dejansko investicijo v ovrednotenje naših krajev in s tem tudi pot iz sedanje družbenogospodarske krize", je še dejal kandidat SSK Igor Gabrovec.

V torek, 16. aprila, dopoldne je bil deželni kandidat Slovenske skupnosti Gabrovec na tradicionalnem torkovem semnju na trgu sv. Roka v Nabrežini, popoldne pa je z volilnim avtomodom "Potujoče ideje" krožil po devinsko-nabrežinskih vaseh in srečeval domačine.

Robert Friškovec gost v Društvu Finžgarjev dom

Mladih ne glejmo v negativni luči!

Na 4. srečanje niza predavanj o odnosih v družini in družbi so organizatorji Društva Finžgarjev dom povabili duhovnika in koordinatorja za duhovno oskrbo kaznjencev, ki s svojimi nastopi povsod žanje odobravanje in simpatijo. Tudi na Opčinah je g. Friškovec vzbudil veliko zanimanja, saj so obiskovalci napolnili dvorano. Predsednica Društva Finžgarjev dom Luč-

ka Susič je povedala, da so versko temo *Mladi odhajajo – kaj lahko storimo, da bi se ljudje in mladi ne oddaljili od vere?* izbrali glede na bližajočo se velikonočne praznike in na letošnje leto vere. Gre za zahtevno temo, ki muči vse tiste, ki v hudih okoliščinah današnje družbe vztrajajo in delajo v Cerkvu.

Že takoj po uvodnih besedah predavatelja Roberta Friškoveca je bi-

lo čutiti, da njegovemu zunanemu nekonvencionalnemu videzu odgovarja tudi notranja drža do življenja in vere. Njegova karizmatičnost in prepričljivost verjetno izhaja prav iz dejstva, da mu ni do narejenosti, neiskrenosti, pozunanjenosti. To velja za vsa področja njegovega delovanja: do kaznjencev, ki jih spremlja, ima npr. človeški odnos, v njih ne vidi manjvrednih ljudi ali grešnikov, nasprotno, sam jih obravnava kot popolnoma enakovredne ljudi in od drugih zahteva prav tako spoštljiv odnos do njih. Kaznjenci so ogledalo naše družbe, velikokrat so nesrečni, trpeči ljudje, ki so jih življenje in okoliščine pripeljali do kri-

minala in ki jih družba in mediji slikajo kot nevarne kriminalce. Po drugi strani pa živijo med nami tako imenovani "zgodni državljani", ki so potencialni kaznjenci in ki bi se jih lahko bali. Ko obiskuje kaznjence, se predstavi predvsem kot njim enakovreden človek, šele v drugi vrsti kot katoličan in nazadnje kot duhovnik. Kot duhovnik ima podoben odnos do vernikov: meni, da mladim ne moremo ničesar vsiljevati, ampak jih moramo predmestno znati poslušati, jim znati dati zgled iskrenega, ne pozunanjenega krščanstva. Zaupal je tudi, da je bila njegova pot do vere prav tako nenavadna: izhaja namreč iz družine, ki mu je nudila ateis-

tično vzgojo. Cerkvu in veri se je približal, ko je zabredel v popoln nesmisel, v veliko trpljenje. Najprej je pri vernikih v cerkvah predvsem odklanjal to, kar se mu je zdelo nedoživeto ali celo zlagano: molilo ga je npr., da je žebiranje molitev popolnoma brezizrazno, avtomatizirano in nedoživeto, ali to, da večina globekega pomena simbolike gest, kot je križanje, opravlja avtomatično in brez razumevanja. Kasneje se je spraševal, kako da vera, tako velika dragocenost, ki jo verniki premorejo, ne spremeni njihovega odnosa do življenja in do ljudi. Mladih in njihovega iskanja ne vidi v negativni luči; meni, da

namesto se pritoževati nad njimi, naj jim raje prislunimo in vidimo v njih, kar je dobrega, npr. to, da odklanjajo vsako zlaganost. Namesto da se nad njimi zgražamo, ko se oddaljijo, se raje vprašajmo, ali znamo imeti do njih oseben odnos. Vprašajmo se, kdaj smo se jim zadnjic približali in jih vprašali, kako jim gre. Po drugi strani pa morda nismo dovolj v oporo tistim, ki v Cerkvu delujejo. Vprašajmo se tudi, ali smo prepričljivi in ali mladim nudimo dovolj. Če je odgovor nikalen, pa je treba kaj ukreniti tu in takoj, ne čakajmo na naslednje generacije, tudi če moramo poklicati koga na pomoč!

A. P.

Na kavi s knjigo Davida Bandlja

Odhod je lahko izbira za življenje

Pesniška pot Davida Bandlja se je začela že dolgo pred izdajo njegove zadnje pesniške zbirke *Odhodi*, ki je lani izšla pri založbi Mladika. Kot je povedal v pogovoru z Jadranko Cergol v Tržaški knjigarni na srečanju ob kavi v sredo, 10. aprila, je prve verze stkal na šolskih klopih v takem razrednem vzdušju, ki je kot nalašč spodbujal literarno oziroma ustvarjalno žilico posameznika. "Tedanje okolje je obrodilo verjetno edinega prozaista mlajše generacije slovenske književnosti v Italiji, Matjaža Klemšeta", je dejal Bandelj, ki se je v teh letih tudi sam preizkušal v prozi: sogovornici in občinstvu Tržaške knjigarne je zaupal, da je že začel pisati roman, "sicer časa za to literarno vrst imam malo. Poezije lahko pišem v postelji, romana nikakor ne".

Pesniško ustvarjanje Davida Bandlja se je od prvih začetkov krepilo ob temeljitem strokovnem izobraževanju, ki ga je popeljal tudi do poučevalnega obdobja. David Bandelj je predvsem pesnik, obenem tudi esejist in literarni zgodovinar (uredil je antologijo slovenskih pesnikov v Italiji z naslovom *Rod lepe Vide*). Trenutno pa se ukvarja zlasti z glasbo, saj ta, kot je poudaril, odmerja vsakdanji kruh njemu in njegovi družini, ki se čedalje množi...

Prvi del srečanja je bil namenjen sproščnemu pogovoru med dvema prijateljema: Cergolova in

Bandelj se že več let poznata, skupno sta delila tudi skavtsko izkušnjo, ki je imela pri iskanju skupnega izhodišča zbirke nezanemarljivo vlogo. Bandelj je obrazložil, da se skavtsko obdobje razvija do takrat, ko se mora posameznik odločiti, ali naj svojo formacijo nadaljuje kot članek v sklopu organizacije ali naj

vzgibu, da občutke preprosto prelije na papir. Sicer je vsebino, nato še verze in izraze pilil in pilil. Urjenje sloga je zanj postalo ključnega pomena zlasti v zrelejših ustvarjalnih letih: "Pri svojih prvih pesmih sem imel občutek, da je njihova oblika dokončna, danes pa ni nikakor tako. Verjamem, da težje pišem, ko si neko-

literatura pripadnikov etničnih manjšin na obeh straneh meje razvija na podlagi podobnih toposov, kot so identiteta, navezanost na ozemlje, diahronija med mestom in okolico. V tem vidiku pridobi ideja o manjšinski literaturi zrcalno vsebinsko ogroditve.

Resnici na ljubo se mlajše generacije od teh vidikov čedalje oddaljujejo, je opazil Bandelj. Že omenjeni Klemšer in ostali pripadniki mlajše generacije, Igor Pison, Primož Sturman, Andrej Kralj, se v svojih delih lotevajo drugačnih tematik, v katerih bivajska razsežnost prebija krog golega vprašanja pripadnosti. Res je tudi, da je naše okolje dokaj neaklonjeno mlajšim ustvarjalcem. David Bandelj je ugotovil, da je bila v manjšini v zadnjih petnajstih letih (se pravi v obdobju po njegovi maturi na višji šoli) zamujena marsikatera priložnost, da bi mladi zaživel v polnosti. Mladi se zaradi zatohlega ozračja raje selijo drugam, kar se še zlasti pozna na Goriškem. Trst lahko kljub vsemu ponuja kaj več, kljub temu da ga Bandelj nima rad kot Kosovel, ko se je vanj zazrl ob prihodu na kraški rob: "Trst je v primerjavi z Gorico, ki je večja vas, metropola. Po eni strani je preveč kaotičen, po drugi pa ostaja periferija nečesa večjega. Res pa je, da Jadran v njegovem obseju ta negativni vidik nekoliko omili..."

IG

Jadranka Cergol, David Bandelj in Nadia Roncelli (foto IG)

na podlagi svoje izkušnje sam poskrbi za svojo osebno rast. "Tej ključni izbiri pravimo skavti odhod, kar ni nikakor žalosten trenutek, je predvsem mejni trenutek v rasti posameznika, ko načrtuje nadaljnje korake v življenju". Bandelj je tako v svoji zbirki zbral tekste, ki bi na tak ali drugačen način zrcalili pojem odhoda in izbire. Tako kot pri svojih prejšnjih pesniških izkušnjah je Bandelj tudi pri najnovejših primerkih sledil notranjemu

liko starejši", je zaupal. Pogovor se je dotaknil tudi pojma manjšinske literature: izraz manjšinski pa je za Bandlja dejansko omejevalen. Literatura Slovencev v Italiji je namreč tesno povezana po eni strani z italijanskim okoljem, po drugi pa se nenehno oplaja ob književnosti matične domovine: srčika našega besednega ustvarjanja je zato nerazdružljivo vezana na oba sistema, ki ožino našega prostora presega. Kot pa je poudarila Cergolova, se

Novo pri Mladiki

Predstavitev monografije za italijanske bralce

V knjigarni Minerva v Trstu so na okrogli mizi, pri kateri so sodelovali zgodovinar Aleksej Kalc, pravni zgodovinar Samo Kristen, raziskovalka Znanstvenoraziskovalnega središča Univerze na Primorskem v Kopru Monica Rebeschini, zgodovinar in novinar, doma iz Kopra in avtor številnih člankov o slovensko-italijanskih odnosih ter o procesu slovenske demokratizacije Stefano Lusa in urednica Nadia Roncelli, predstavili publikacijo, ki je izšla lani pri založbi Mladika, v sodelovanju z Društvom 2000 in Institutom za narodnostna vprašanja v Ljubljani, izpod peresa Sama Kristena. V italijanščino jo je prevedla Alessandra Foraus. Namen knjige *Confini e missioni. I dilemmi della delimitazione del confine sloveno-croato in Istria nella bufera militare, politica, diplomatica e dei servizi segreti durante la Seconda guerra mondiale* je predstaviti italijanskemu bralcu dogodke, ki so se zvrstili med drugo svetovno vojno na tem

ozemlju, od delovanja tajnih obveščevalnih služb do slovenskih političnih izseljencev in ozadja tajnih dogovorov med britansko kraljevino in jugoslovansko republiko.

Avtor je doma s Ptuj, zaposlen pa je kot raziskovalec pri Institutu za narodnostna vprašanja v Ljubljani. Eno izmed težišč njegovega raziskovalnega dela predstavlja vprašanje slovenske zahodne meje oz. diplomatska zgodovina tržaškega vprašanja. Izdal je dve publikaciji in več zgodovinskih raziskav. Predstavitev knjige za italijanske bralce je povezovala urednica Nadia Roncelli, ki je najprej predstavila vse oblikovalce knjige, nato pa predala besedo raziskovalki Monici Rebeschini. Ta je naglasila dejstvo, da knjiga, ki zaobjema 250 strani, prevzame bralca prav zaradi asimetriji: kar pritegne ital-

ijanskega bralca, mogoče ni toliko zanimivo za slovenskega. Na to vplivajo predvsem besede, ki jih uporabljamo za zgodovino, o katerih je leta 2010 pisala tudi prof. Marta Ivašič.

Aleksej Kalc je opozoril predvsem na pomen arhivov, zaradi katerih lahko danes beremo to knjigo, ki nudi širok vpogled v omenjeno zgodovinsko obdobje. Opisana

njegovi glavni cilji so bili politični, vojaški in tudi, da bi se posluževal angleških vezi ter z denarno pomočjo organizacij izvajal sabotaže.

Novinar Lusa je spregovoril o pomenu načrtanja slovensko-hrvaške meje, medtem ko je avtor monografije spregovoril o povodu za pisanje knjige, in sicer o dokumentu iz ljubljanskega arhiva, poimenovanem Šepičev elaborat. Dragovan Šepič, šef

Foto Kroma

tema ima svojo težo, a je znotraj publikacije tako dobro organizirana, da jo beremo z izjemno lahkoto. Poleg dogodkov so opisane tudi podrobnosti. Glavni junak publikacije je po besedah Kalca Jugoslovanski odbor v Italiji, ki so ga ustanovili leta 1940;

predsedniškega kabineta v jugoslovanski vladi Ivana Šubašiča, je v elaboratu načrtal grob potek etnične meje med Slovenci in Hrvti v Istri. Celoten elaborat je objavljen v knjigi. Doslej še ni bil tako podrobno predstavljen.

Metka Šinigoj

23. Primorski slovenistični dnevi na Opčinah

Bogat program v odkrivanju posebnosti Primorske

Primorski slovenistični dnevi so kulturna in strokovna znanstvena srečanja, ki jih vsako leto prireja eno izmed slavističnih društev: koprsko, novogoriško ali tržaško. Letos je to čast imelo Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm. Kot je na odprtju kongresa dejala predsednica, prof. Marija Pirjevec, je predlog, da bi se predavanja in kulturni dogodki povezali v celoto, kar bi prispevalo k odkrivanju jezikovnih, kulturnih in zgodovinskih posebnosti Primorske, dal prof. Silvo Fatur. Letošnji 23. Primorski slovenistični dnevi so potekali v dvorani Zadrugne kraške banke na Opčinah in so obsegali pester program. V četrtek zvečer je Vilma Purič vodila pogovor s tržaškim pesnikom, ki bo letos maja slavil okrogel jubilej in je objavil že štiriindvajset pesniških zbirk ter petnajst prozskih del za mladino in odrasle, za katere je prejel celo kopico nagrad. Marko Kravos je iz zadnje pesniške zbirke *Sol na jezik* prebral pesmi, ki so ob občutni glasbeni spremljavi Aleksandra Ipavca in prijateljem klepetu s prof. Puričevio izzvene v prepričljivi celoti. Petkov dopoldan je bil namenjen jeziku in kulturni zgodovini, točneje Franulovi italijansko-slovenski slovnici. Martina Ožbot s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani se je posvetila temi s stališča slovensko-italijanskega kontrastivnega jezikoslovja in gramatikografije, medtem ko je redna profesorica za zgodovino slovenskega jezika Irena Orel primerjala Franulovo

slovnico, napisano v izrazito poljudnem jeziku, s Kopitarjevo in Vodnikovo slovnico. Po metodoloških razlikah med tremi slovnici je zgodovinar, publicist in borec za slovenske

stavil recepcijo slovenskega tržaškega romana v osrednjem slovenskem tisku. Analiziral je deset romanov petih romanopiscev, rojenih po letu 1950 (Dušana Jelinčiča, Igorja Škam-

Foto Kroma

perleta, Sergeja Verča, Marka Sosiča in Marija Čuka) preko šestinadeset recenzij in kritik v tisku, ki so prejeli nadpovprečne ocene. Petkov popoldanski del se je končal z okroglo mizo s tržaškimi romanopisci. Prof. Loredana Umek je vodila pogovor z generacijo avtorjev po letu 1950, ki so v obdobju od 1990 do 2013 izdali skupno 24 romanov. Ti odstopajo od Pahorjeve in Rebulove tradicije pisanja, tako da uvajajo nova romaneskna žanrska določila in lastne ubeseditvene postopke. Umkova je najprej spomnila na predhodno generacijo avtoric, kot so Ivanka Hergold, Irena Žerjal in Evelina Smotlak je spregovorila o narodni identiteti v sodobnem tržaškem romanu. Dr. Robert Jereb je zbranim v dvorani pred-

pravice naše skupnosti Samo Pahor opisal izvor tržaškega plemiča in mestnega svetovalca Vincenca Franula de Weisenthurn. Zvrstili so se še referati Milana Pahorja o Slavjanski čitalnici, Ivana Vogriča o Lovru Žvabu, tajniku Slavjanske čitalnice in Levstikovem prijatelju ter Milene Mileve Blažič o Kazimirju Humarju in slovenskem mladinskem slovstvu. Prof. Marija Pirjevec je v petek popoldne predstavila idejno strukturo Rebulove kratke proze v 50-letnem časovnem razponu, za katero je ugotavljala, da jo predstavljajo bivanjska tematika, transcendenca, narava in lirični pejzaži. Mlada raziskovalka Maja Smotlak je spregovorila o narodni identiteti v sodobnem tržaškem romanu. Dr. Robert Jereb je zbranim v dvorani pred-

dinamikami. Na koncu je prof. Umek postavila vprašanje še najmlajši ustvarjalci, Vilmi Purič, ki je po prvencu *Burjin čas* izdala lani še *Brez zime*. Pisateljica se je spraševala, koliko bolečine prednikov lahko podedujemo oziroma kako lahko to prerasemo in živimo svobodneje. 23. Primorski slovenistični dnevi so se končali v soboto s strokovno vodenim sprehodom po slovenskem Trstu, ki se je začel pred Narodnim domom. Erika Bezin je zbranim postregla z obilico zanimivosti o zgodovinskih in literarnih dogodkih. Slovenisti so tako spoznali Trst tudi iz citatov znanih pesnikov in pisateljev ter se sprehodili od Oberdankovega trga preko Rusega mosta do Velikega trga in se povzpeli na grič Sv. Justa.

Metka Šinigoj

družbenih travm. Marij Čuk je mnenja, da literatura ne nastaja zato, da bi jo ljudje brali ali da bi avtor zaslovel, ampak za iskanje odgovora na veliko utopijo. Dušana Jelinčiča odlikuje "žanrska hibridnost", in sicer piše potopisne, gorniške, kriminalne, ljubezenske, fantastične romane in zgodovinske pravljice. Jasna Jurečič, ki se prepoznava kot samoniklo drevo tržaške literature, je predvsem opazovalka, njena romana pa nam nudita notranji vpogled v ranljivo žensko psiho. Marko Sosič je postal prepoznaven po prvem romanu *Balerina, balerina*, kateremu sta sledila *Tito, amor mijo* in *Ki od daleč prihajaš v mojo bližino*. Igor Škamperle, ki živi in dela v Ljubljani, se še vedno rad vrača v Trst, o katerem pravi, da je zapleten, a svojevrsten, z različnimi

dinamikami. Na koncu je prof. Umek postavila vprašanje še najmlajši ustvarjalci, Vilmi Purič, ki je po prvencu *Burjin čas* izdala lani še *Brez zime*. Pisateljica se je spraševala, koliko bolečine prednikov lahko podedujemo oziroma kako lahko to prerasemo in živimo svobodneje. 23. Primorski slovenistični dnevi so se končali v soboto s strokovno vodenim sprehodom po slovenskem Trstu, ki se je začel pred Narodnim domom. Erika Bezin je zbranim postregla z obilico zanimivosti o zgodovinskih in literarnih dogodkih. Slovenisti so tako spoznali Trst tudi iz citatov znanih pesnikov in pisateljev ter se sprehodili od Oberdankovega trga preko Rusega mosta do Velikega trga in se povzpeli na grič Sv. Justa.

Metka Šinigoj

Obvestila

Slovensko dobrodelno društvo vabi v petek, 19. aprila, na svoj redni občni zbor na sedežu v ul. Mazzini 46 v Trstu, in sicer ob 17.30 uri v prvem, ob 18. uri pa v drugem sklicanju.

Društvo slovenskih izobražencev vabi v ponedeljek, 22. aprila, na okroglo mizo o slikarju Zoranu Mušiču v slovenski kulturni in družbeni zavesti. O zborniku Videnja Zorana Mušiča, ki ga je izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti, bodo spregovorili Niko Grafenauer, Alenka Puhar, Gojko Zupan in Barbara Dovjak. Začetek ob 20.30 v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva 3 v Trstu.

Boljunska župnija in Mladinski dom Boljunec prirejata v nedeljo, 28. aprila 2013, ob 18. uri potopisni prikaz s projekcijo fotografij

tržaškega škofijskega romanja v Sveto deželo. Prikaz in spremno besedo bo podala učiteljica gospa Ida Klarič. Toplo vabljeno!

Vabilo na romanje v Medjugorje: od 3. do 6. maja letos. Poleg vzpona na Križevac in Hrib prikazovanj se bodo romarji udeležili čiščenja Sv. križa in Najsvetejšega ter svetih maš. Udeleženci romanja potujejo z veljavno osebno izkaznico tako iz Italije kot iz Slovenije. Vpis za Gorico: Darko 00393703201305 ali 048132121; za Tržaško Jože Markuža, župnik v Zgoniku 040 229166; za Slovenijo 00386 5 3022503.

Poletno potovanje z Novim glasom v letu 2013: Gruzija, 8 dni na Kavkazu od 20. do 28. junija 2013. Spored in vpisovanje na sedežih Novega glasa v Gorici in Trstu. Vpisovanje se končuje, pohitite, najkasneje do 18. aprila.

Igor Gabrovec o jusih in srenjah

Z revizijo deželnega zakona do polnega priznanja pravice in dostojanstva jusov in srenj

"Obstaja pri nas plemenita oblika skupne lastnine, ki ji na Tržaškem in tudi na Goriškem pravimo jusi in srenje. Skupina zanesenjakov jih je pred več desetletji obudila, potem ko jih je fašistična oblast že obsodila na smrt in predstavljaljo pristne oblike samostojnega gospodarjenja z območjem, ki je za nas izrednega pomena tudi z narodnega vidika. Agrarna skupnost je kot povezovalac in promotor bitke za preživetje in razvoj jusov in srenj opravila velike korake in si zasluži vso pohvalo in priznanje. Na tej poti je potreben še korak, ki je v dometu zakonodajnih pristojnosti deželnega parlamenta. Potrebno je, da deželni zakon št. 3 iz leta 1996 spremenimo tako, da se na novo ustanovljenim in že danes pravno prizanim jusom in srenjam prizna lastninska pravica do premoženja, ki je na njihova imena vpisano v zemljiških knjigah. Decembra lani smo bili tik pred tem dosežkom, ki ga je v zadnjem trenutku izjalovil poseg togih in nenaklonjenih deželnih funkcionarjev. Zato je revizija tega zakona prioriteta in obveza do naših ljudi in ozemlja, ki jo ponovno potrjujem tudi v svojem političnem programu", je povedal deželni svetnik in ponovni kandidat SSK Igor Gabrovec, ki je tudi nastopil na srenjskem zborovanju na Dolgi Kroni pri Dolini. V petek, 12. aprila, dopoldne se je kandidat Gabrovec na tržaški pomorski postaji udeležil skupščine organizacije AEA, ki združuje ljudi, ki so bili izpostavljeni azbestnim vlaknom. Popoldne je z volilnim avtodomom obiskal razne zaselke devinsko-nabrežinske občine in se srečal tudi s trgovci in z drugimi gospodarskimi operaterji.

GLASBENA MATICA Lep dogodek na Velikem Trgu

Glasbeni aperitiv v kavarni degli Specchi

Elegantne kavarne so od nekdaj tudi kraji glasbenih nastopov, ki niso nujno samo prijetno ozadje družbenih "obredov". S tem prepričanjem je Glasbena matica navezala lani stik z dvema tržaškima zgodovinskima kavarnama in predlagala glasbene aperitive z učenci šole. V tem primeru gre za prave koncerte, ki – sicer pred pozornimi občinstvom – potekajo v razbremenjenem vzdušju vsakdanje dejavnosti kavarne. Med sproščenimi strankami in natakariji, ki

hitijo s pladnji v rokah, so se note mladih glasbenikov prvič oglasile lani v kavarnah san Marco in Tommaseo, letošnji aperitivi pa so se pričeli v ravno tako reprezentančni kavarni degli Specchi na Velikem trgu. Učenci mentoric Tamare Ražem Locatelli in Tatiane Donis so privabili veliko število poslušalcev, ki sta jih uvodoma pozdravila ravnatelj šole Bogdan Kralj in upravitelj kavarne Enzo Friolo, ki je izrekel dobrodošlico tudi v slovensčini in pohvalil mlade glasbenike, ki kažejo motivacijo

in ljubezen do umetnosti. Zahteve glasbe in kavarniške dejavnosti so se ubrano uglasile z

zadovoljstvom gostov in gostiteljev, nastopanje v kavarni pa

je bilo za učence prav gotovo posebna izkušnja, kot je povedala harfistka Martina

Carecci: "Na tovrstnem nastopu začuti toplino publike na še

bolj izrazit način, ker so poslušalci zelo blizu in pričakujejo od tebe bolj sproščene, prijetne glasbene vtise". Tudi za pianista Maxa Zulianija je bil obračun večera pozitiven: "Na takih koncertih je sestava občinstva manj jasno določena, saj je kavarna odprta za vsakogar, zato nastopom lahko prisluhne mimoidoča stranka kot tudi oseba, ki je prišla prav zaradi glasbe. Ta zavest pripomore k temu, da izvajalci čutimo manjšo napetost pred nastopom in med njim". Poleg njiju so spomladanski glasbeni aperitiv oblikovali tudi pianistka Julija Kralj, harfistka Paola Gregorič in pianist Simon Kravos. Vsi nastopajoči so posebno nadarjeni učenci Glasbene matice, ki

se pogosto odlikujejo tudi na državnih in mednarodnih tekmovanjih. Gregoričeva je na primer pred kratkim osvojila prvo absolutno nagrado na 5. izvedbi Mednarodnega tekmovanja v Trevisu, Kravosu in Zulianiju pa je ravno na osnovi solidne izvajalske izkušnje na raznih odrih uspelo se odmakniti od konteksta, da sta lahko podala tankočutne, pogljobljene in doživete izvedbe izbranih skladb.

Po vsestranskem uspehu prvega srečanja se bodo aperitivi Glasbene matice nadaljevali maja, tudi tokrat v neposredni bližini morja, saj bo na sporedu nastop učencev (z drugih oddelkov in razredov) v kavarni Principe di Metternich v Grljanu, v senci Miramarskega gradu.

PAL

SKGZ Posvet ob 50-letnici deželnega statuta

Prihodnost FJK je še vedno v mednarodni razsežnosti

Ob 50-letnici statuta dežele Furlanije Julijske krajine je Slovensko kulturno gospodarsko zveza priredila v dvorani Tessitori, tik ob sedežu deželnega sveta, okroglo mizo, na kateri so Renzo Travanut, Alessandra Guerra, Roberto Antonione in Tamara Blažina odgovarjali na vprašanja, ki so jim jih postavljala odgovorni urednik Primorskega dnevnika Duško Udovič in odgovorni urednik slovenskih novinarskih programov deželnega sedeža RAI Ma-

rij Čuk. Na srečanju so tako sodelovali trije predsedniki deželne uprave, ki so se zvrstili v devetdesetih letih (Travanut je kot predstavnik tedanje Demokratske stranke levice predsedoval deželi nekaj mesecev leta 1994, Alessandra Guerra je kot takratna ligašica bila na čelu uprave v obdobju 1994-1995, Antonione pa je deželo vodil od 1998 do 2001), in nekdanja deželna svetnica, Tamara Blažina, ki je kot predstavnica Demokratske stranke sedela v Deželnem sve-

tu v zakonodajni dobi 2003-2008.

Osrednja vprašanja so se sukala okrog posebnosti naše dežele in njenega statuta. Travanut je pojasnil, da so na dodelitev 'specialnosti' naše dežele vplivale mednarodne okoliščine (vzhodna meja FJK je takrat ločevala Italijo od vzhodnega komunističnega bloka). Svojo posebnost je dežela od padca berlinskega zidu oziroma do nastanka samostojne Slovenije dobro izrabljala, zlasti v vidiku snovanj mednarodnih vezi. Polagoma pa je to njeno poslanstvo hiralo, zlasti po letu 2004. Razlogi za posebnost naše dežele so zato zamrli, v novih razmerah Evropske unije so nastali sicer novi izzivi, ki pa jih trenutno deželna poli-

tična garnitura premalo izrablja. Mednarodno poslanstvo naše dežele je bila tema, okrog katere so svoja razmišljanja razvili tudi ostali sogovorniki. Poudarili pa so sicer, da so dežele s posebnim statutom v Italiji glede na sedanje politične in gospodarske nenaklonjene okoliščine trn v peti bodisi deželnici bodisi levici (tako se je razvila Guerrova). Paziti se moramo ob enem pasti, ki nam jih postavljajo lažni prijatelji, zagovorniki makroregije v Italiji. Po mnenju Antonioneja bi FJK v tem vidiku izgubila svojo posebnost in postala privesek sedanjih močnejših dežel, zaradi stališč zoper te politike je bila Guerrova celo 'izobčena' iz Severne lige.

Pri ponovnem ovrednotenju razlogov za posebnost statuta je

treba, po mnenju poslanke Tamare Blažina, na primernejši način zabeležiti prisotnost slovenske manjšine, in sicer v vidiku snovanja novih mednarodnih oziroma čezmejnih vezi. Z njo se je strinjal Travanut, za katerega slovenska manjšina 'dela' našo deželo "bolj evropsko". Res pa je, da se je deželna politika v letih krepko spremenila do vseh etničnih, družbenih in gospodarskih dejavnikov, dejansko je spremenila odnos tudi do same sebe. V teh predugačenih okoliščinah mora najti primerne prijeme tudi slovenska narodna skupnost. Po mnenju Alessandre Guerre so Slovenci v Italiji še vezani na nekdanje politične kalupe dešnice/levica. Antonione je pojasnil, da za kronično zamujanje pri izplačevanju denarnih pri-

spevkov ni odgovorna politična volja, ampak predvsem okostenela italijanska birokracija. Blažina je poudarila, da je določeno stagnacijo občutiti tudi v manjšini sami: ta položaj morajo Slovenci v Italiji prerasti s kakovostnejšim korakom. Tudi tako bomo premostili zaprtost nekaterih večinskih krogov, je dejala in poudarila, da morata sicer država in dežela spoštovati zakone, ki nas obravnavajo. Uvodno in sklepno misel je izrekel predsednik SKGZ Rudi Pavšič, prisotne je pozdravila tudi ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Tina Komeč: spregovorila je v slovensčini in italijanščini, saj – kot je sama povedala – pripada italijanski narodni skupnosti v Sloveniji.

IG

Mag. Nadja Ušaj Pregelj o Filipu Terčelju

Koprski zapori – ena od postaj na Terčeljevem križevem potu

“Če bomo o Filipu Terčelju govorili, se ga pogosto spominjali in o njem pripovedovali, bomo drug drugega obogatili”, je magistrica Nadja Ušaj Pregelj sklenila predstavitev življenja in dela duhovnika, pesnika, pisatelja in prosvetnega delavca Filipa Terčelja, čigar svetniški lik se je zapisal v srca mnogih ljudi, zlasti rojakov na Vipavskem ter na Goriškem, a tudi marsikoga na Gorenjskem, posebno v Davči in bližnjih krajih, kjer je skupaj s sbratom duhovnikom Francem Krašnji mučeniško končal svojo zemeljsko pot. Predstavitelj je v organizaciji Kluba krščanskih izobražencev potekala v cerkvi sv. Bassa v Koprju, ki v zadnjem času postaja prizorišče različnih dogodkov, zlasti pogovorov, povezanih s krščansko vero, etiko in kulturo. Predavateljica Nadja Ušaj Pregelj je v svoji magistrski nalogi, za katero je letos na

si Terčelj zaradi svojega svetniškega življenja zasluži čast oltarja.

Po izčrpnih predstavitev Terčeljeve življenjske poti – mimogrede: v Koprju danes le malokdo ve, da so bili tamkajšnji zapori ena od postaj na Terčeljevem križevem potu, saj so ga v njih sodelavci fašistične tajne policije zasliševali in mučili z namenom, da bi jim razkril mrežo slovenskih in hrvaških duhovnikov, povezanih v tajno krščansko socialno zvezo; dobesedno nepredstavljivo je, kakšno gorje bi se zgrnilo nadnje, če bi Terčelj zatiral klonil – in njegovega dela na literarnem področju, je predavateljica spregovorila še o njegovih etičnih načelih, med katerimi je kot gonilno silo njegovega delovanja prepoznala globoko, živo vero in dejavno ljubezen do vseh ljudi, še posebej zatiranih in zapostavljenih. Ta se je v letih fašističnega nasilja kazala v njegovem prizadevanju

življenjem.

“Njegovo življenje in delo dokazujeta, kako se je zavzemal za temeljne krščanske vrednote, kot so oseba, družina in narodna skupnost. Zadnje je razumel kot tesno povezano z verskim prepričanjem. Na teh temeljih je gradil svoje duhovništvo, ki ga je sprejel kot osebno poslanstvo in v moči tega zakramenta ostal zvest Kristusu, tudi za ceno največjih žrtev. Vzporedno ljubezen do naroda mu je narekovala nujna tedanjega časa, namreč nečloveški nacionalistični pritisk na Slovence s strani italijanskih fašističnih oblasti. Zavedal se je dragocenega pomena izročila, ohranjanja korenin na osebni, družinski ter narodni ravni”, je poudarila predavateljica.

Med udeleženci večera, ki ga je povezoval zgodovinar in publicist Tino Mamič, je bil tudi duhovnik magister Bogdan Vidmar, ki je vicepostulator v postopku beatifikacije Filipa Terčelja. Na pobudo poslušalcev je spregovoril o tem, kako poteka zbiranje dokazov in pričevanj, ki je po dolgoletnem molku – o Terčelju se več kot pol stoletja sploh ni govorilo – seveda zelo zahtevno in oteženo.

In kaj nam kristjanom Terčelj sporoča za sedanji trenutek? “V Terčeljevih spisih marsikje naletimo na razmišljanje o tem, kako katoličani premalo poznamo svojo vero in premalo živimo iz nje. Svojem poslanstvu bomo zadostili le, če bomo s svojo držo in ravnanjem družbo in svet spreminjali tako, da bo v njem zavladala socialna pravičnost”, je poudarila predavateljica in dodala: “Vsi vidimo, kaj se nam dogaja. Z izgubo vere se izgublja pravičnost in ljubezen, izgublja se dialog in medsebojno razumevanje. Verovati in živeti iz vere je Terčeljevo sporočilo današnjemu kristjanu”.

Teološki fakulteti v Ljubljani prešla Tomaževa nagrada, raziskovala življenje in delo Filipa Terčelja v luči krščanske etike. Z obravnavo njegove krščanske etične drže, ki jo je primerjala s sodobno krščansko etično mislijo, je avtorica želela pokazati, da

za Slovence, ki so se pod Italijani znašli v hudih socialnih stiskah, v času po drugi svetovni vojni pa za nemške družine, ki so jih nove oblasti izgnale iz Davče. Svojo zvestobo krščanskim načelom ter njihovem praktičnemu uveljavljanju je Terčelj plačal z

Razmišljanje

O grabežu, orožarski aferi in vstajništvu nekoliko drugače

V glosi v PD z dne 7. 3. 2013 je prof. dr. Jože Pijavec med ostalim navedel nekaj trditve, ki ne prenesajo resne presoje, kot npr.: “da je orožarska afera vnesla v naš politični prostor elemente kriminala in zasebnega bogatstva, kakršnega v zgodovini še nismo poznali”, da je Drnovškovo pragmatično upravljanje države imelo za posledico “propad vrednot v našem prostoru in prevlado brezobzirnega grabežljivega neoliberalizma”, pa da je “edino upanje v vstaji, za katero so se odločile ljudske množice”. Zgodovinski rop družbenega premoženja Rop družbenega premoženja se je začel že ob spremembi sistema z “Markovičev zakonodajo”, ki je omogočala privatizacijo zdravij jeder podjetij s strani menedžerjev, neperspektivni deli pa so z dolgovi in odvečnimi delavci končali v stečaju, s čimer so se dolga leta ukvarjali mediji, parlamentarne komisije ter revizijski in represivni organi. SDK je npr. v svojem prvem poročilu o reviziji lastninskega preoblikovanja v

70 podjetjih ugotovila (Delo, 10. 11. 1993) za okrog 180 milijonov mark oškodovanj družbenega premoženja (nepravilna delitev dobička, neutemeljeni odpisi terjatev, škodljive pogodbe, beg kapitala v tujino idr.). V drugem (Slovenec, 13. 1. 1996) za 576 pregledanih podjetij pa so oškodovanja dosegla že eno milijardo in 72 milijonov mark in tako naprej skozi vso tranzicijo do megalomanskih menedžerskih prevzemov podjetij, tudi s pomočjo neustrezno zavarovanih “tovarišijskih” kreditov, ki so zamajali banke, in ob čemer je vsem nam dobesedno zastal dih. Pri preiskavah bega kapitala v “ponikalnice” v tujini (Élan, Primex, Adria Airways idr.) smo imeli priložnost brati, da se je to dogajalo tudi z blagoslovom takratnega IS SRS in celo NB, pa da je bil takratni predsednik države Milan Kučan seznanjen z obstojem anonimnih sredstev v tujih bankah in da so bili najdeni zaupni dokumenti iz obdobja sestopa partije z oblasti, v katerih naj bi pisalo, “da bo zaradi ustanavljanja političnih strank v Sloveniji treba zagotovi-

ti transfer denarja (v tujino) tudi na neustaven način” (Slovenec, 23. 7. 1994). Na ogorčene odmeve javnosti v zvezi z navedenim grabežem se je nekajkrat odzval tudi Kučan (npr. s knjižnega sejma leta 1993), vendar ne z obsodbo grabeža, ampak z obsodbo medijev, ki naj bi nabrekli od obtožb brez dokazov, domnev brez argumentov, obrekovanj in ponašanja laži, vse bolj zastrupljali ozračje. In danes je že vsem jasno, da so pri tem grabežu imeli glavno besedo “old boys”, to je nekdanja politična in gospodarska elita, ki se je po demokratizaciji v veliki meri zatekla v Kučanov forum 21, njihov podmladek pa v druga združenja, in ki že dve desetletji pridno zaposlujejo preiskovalce gospodarskega kriminala in sodišča.

Orožarska afera

V zgodbo o orožarski aferi, ki so jo mediji naprtili v glavnem Janezu Janši, se sam nisem podrobneje poglavljal in se o njej ne morem merodajno izrekat. Bi pa rad opozoril na nekatera relevantna dejstva, ki demantirajo obtožbe medijev na Janšev račun. O trgo-

Šesta številka mladinske revije Galeb

Misel na pomlad v zasneženem februarju

V februarški številki Galeba je še vse odeto v sneg. Letos ga je bilo kar nekaj tudi v naših krajih. Ponosen snežak s klobukom na glavi med snežinkami veselo krasi naslovnico še-

ste številke revije Galeb, ki izhaja v Trstu. Narisala ga je Milena Milič, drugošolka OŠ Alojz Gradnik Col. Raznoliki sneženi možički njenih sošolk in sošolcev pa razveseljujejo Galebov kotiček, namenjen malim dopisnikom. V njem so “portreti” sv. Miklavža in njemu podobnih, ki so jih napisali učenci različnih razredov omenjene šole. Zimska idila kraljuje tudi v pesmi *Narod in jezik*, ki jo je spe-

snila Zvezdana Majhen, ilustrirala pa Mojca Cerjak. Hladno, a zato nič manj koprneče je srce malega Hladilnika Gorečnika, ki je do ušes zaljubljen v pečico. Njegove prigode piše Maja Gal Štromar, ilustracijo pa vsakič prispeva Štefan Turk. Vse skrivnostno in mrzlo je tudi v petem nadaljevanju *Oblaki, leteči dežnik in kamniti most*, ki pripoveduje o neverjetnih dogodivščinah Tadeja in njegove prijateljice Teje. Zgodbo je s prisotnostjo “škrata” Dežana in drobne, prosojne vile Snežinke v čarobne odtene obarvala Helena Jovanovič, pristrčne ilustracije pa je pridala Živa Pahor. Kako krut je boj za obstanek volčje družine, prikazuje zgodba *Volčja ljubezen* Štefke Kac Marn ob ilustracijah Katerine Kalc. Andreja Peklar zelo privlačno in šegavo s čopičem spremlja zgodbo o čajanki pri Kozimi in Kamili, ki jo duhovito opisuje Anina Oblak. Marjeta Zorec je zgodbo o povodnem možu Gestrinu, ki je živel v Divjem jezeru in so mu morali ljudje zmeraj kaj darovati, da jim ni storil kaj zalega, povzela po idrijski ljudski pripovedki. V razkošnost barv je utrinke zgodbe odela Marjana Šegula Miš. O svinčniku in Domnovem rojstnem dnevu pišeta Nina Kokelj in

Saška Rakef, ob malce bolj temačnih ilustracijah Nine Mrdenovič. O zajcu, ki nastopa v ljudskih reklih in besednih zvezah, piše Klariša M. Jovanovič, v dobro razpoznavnem slogu pa vsakič dodaja ilustracije Veno Dolenc. Medved in Miška v izredno simpatičnem stripu Majde Koren z živahnimi ilustracijami Bojana Jurca sta vsa prevzeta od pustnega časa in najmlajšim Galebovim bralcem duhovito prikazujeta razliko med “velikim in malim”. Najmlajšim so namenjene uganke Jožeta Petelina; pri reševanju bodo otrokom v pomoč ilustracije Chiarre Sepin. Razkošni zamahi čopiča Štefana Turka pa izvrstno ponazarjajo drobno zgodbo v verzih Martine Legiša *Poseben bolnik* o prehlajenem zvončku. Strokoven pečat nosita zapis Federice Papi o gozdu Pirčeve doline na tržaškem Krasu in prispevek Martine Malalan ob ilustracijah Katerine Kalc o rožmarinu in njegovih zdravilnih značilnostih, ki so jih poznale že naše none; rožmarin so uporabljali tudi kot učinkovit lek proti revmatičnim bolečinam.

V Šesti Galebovi številki so še Škrobkov recept za pripravo snežaka iz cvetače in beljaka, Galebov kviz, križanka na hrbtni platnici in Galebova likovna delavnica, v kateri prof. Jasna Merku' uči bralce barvanja pirhov.

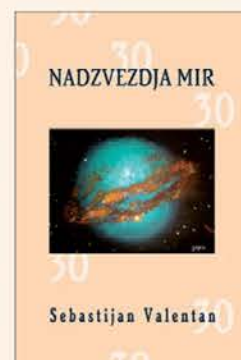
IK

Sebastijan Valentan – Maribor 2013

Nadvezdja mir

Slovenski duhovnik Sebastijan Valentan si je za trideseto pomlad privoščil svojstven spomenik. Izdal je svojo tretjo pesniško zbirko z naslovom *Nadvezdja mir*. Tisti, ki poznamo prvi dve: *Božje vedute* (2009) in *Rojstvo vstajenja* (2012), opazimo, da je zbirka *Nadvezdja mir* precej drugačna od prvih dveh. Prešel je iz neke zavite simbolike, ki smo je bili navajeni v prvih dveh zbirkah, v drugačen izrazni svet. Tokrat pesnikovo izražanje daje bralcu občutek srečevanja s trinitarno povezavo, kot so vera, minevanje, smrt. Ali pa domovina, ljubezen, vera. Lahko pa tudi preteklost, sedanost, prihodnost ... Ta trinitarna izraznost nam v prvem hipu da občutek slovesa, bodisi z zemljo, ljudmi, mislimi, ali pa celo odhoda iz tuzemskega časa in prostora v brezprostorje in brezčasje. Stihovi so oblikovani zelo razumsko, da bralec v njih zelo hitro najde smisel, in tako sporočena misel stopi sama predenj.

Nekaj primerov: “Kopni, se topi in premine... v njem bom jaz in v njem boš ti ... le jutro je, kot jutra vsa ... kot je želela, kot je verjela, kot tu med nami je živila”

... Mojrsko postavi človeka v okolje, kjer je istočasno predstavljena njegova življenjska pot: “Ob Dravi, reki mariborski, teklo njeno je življenje, a zdaj ob Temzi, reki tej kraljevski, jesensko Selestenje”. Tokrat pa je pesnik pričaral izrazno toplino, ki smo jo v prejšnjih dveh zbirkah pogrešali. To ponazarja tudi slika na naslovnici. Slikarka Maria Marthia Alegria de Valladares Lanza je v akrilni tehniki upodobila pegaza, ujetega v planet z zlato meglico. Ta simbolična ujetost ponazarja braleca, ki ga mimogrede objame avtorjeva misel in ga kar nekaj časa zadržuje. ... Zbirka je prava zakladnica za komponiste, saj so tokratne Sebastijanove pesmi kot nalašč za prepevanje. Le odkriti jih je treba in mimogrede začutite enkratno melodiko, ki jo danes, še zlasti pri mlajših pesnikih, zelo pogrešamo. Trideset avtorjevih življenjskih let, trije pesniški sklopi, tri magična sporočila in

končno bralečeva zaobjetost v lepoto izpovedne stvaritve so več kot dovolj za čudovito doživetje Sebastijanove poezije, obenem pa lep poklon njegovi trideseti pomladi pa tudi vsem, ki se s to poezijo srečamo.

Ambrož Kodolja

vanju z orožjem je Janša podal dvoje poročil predsedstvu in vladi RS, na podlagi katerih je bila potem tudi opravljena primopredaja z Jelkom Kacinom, ki ga je zamenjal na položaju obrambnega ministra, in v zvezi s katerimi ni imel nihče nobenih pripomb. Predlagal je tudi njihovo obravnavo na DZ ter umik zaupnosti in s tem njihovo odprtje za javnost, kar se pa ni zgodilo. Mediji so začeli dvigovati prah šele nekaj let po opravljeni primopredaji. V svojem govoru na seji DZ z dne 12. 4. 2011 je Janša dejal, “da bi morali sprožiti kazenski postopek proti njemu, če so pristojni mislili, da poročilo ni točno. Končno je tranzicijska levica imela vso oblast v rokah dvajset let”. K temu bi sam dodal še to, da bi ga tudi sicer utopila v kozarcu vode, če bi mu dokazala karkoli sumljivega. Nasprotno pa je Janša na seji citiral Drnovškovo izjavo iz leta 1999, da sta “dvome o nepravilnosti v zvezi s prodajo orožja v osamosvojitveni vojni gradnala

ugotoviti vlada RS in DZ v prejšnjem mandatu, vendar naše aktivnosti takratnih domnev niso potrdile”, kot tudi izjavo Antona Ropa iz leta 2003, “da do danes še nihče ni dokazal predpostavke o nezakonitostih pri trgovanju z orožjem”. In, končno, je citiral tudi izjavo Boruta Pahorja z dne 11. 4. 2011, “da je preiskava o trgovanju z orožjem v DZ izguba časa, saj so bile v zadnjih dvajsetih letih ustanovljene številne komisije, ki niso ničesar odkrile”. **Vstajništvo kot rešitev?** V zvezi s samoproglašeno “slovensko ljudsko vstajo” imam sam zelo hude pomisleke. Prvič, z izjemo Maribora in Ljubljane, ne moremo govoriti o nobeni ljudski vstaji, saj se je v ostalih mestih zbrala pečica ljudi, komaj za kak dober pevski zbor. In to v glavnem obrazi z nostalgijo po nekdanjem sistemu, ki se je kljub razpisni socialni, žal, sesul sam vase zaradi svoje nedemokratičnosti in gospodarske neučinkovitosti. Drugič, so vstajniki kljub sloganu

o odstopu političnih elit linčali v glavnem politike pomladne opcije. Ubogi Jankovič je bil na silo potisnjen v isti čoln, ker ga je, zdi se, levica morala vsaj delno žrtvovati zaradi njegovih preočitnih grehov in napak. Tretjič, s padcem Janše je vstaja kar naenkrat zgubila sapo, zahteve po odstopu elit so izginile s transparentov, kar bi lahko pomenilo, da je bil glavni cilj vstaje dosežen. Ob napovedi novih vstaj se namreč slišijo v glavnem medle zahteve “po etičnem ravnanju politikov”, “po odpravi korupcije” ipd., kar bolj spominja na kavarniško debato kot na kaj resnega. Ne podcenjujem nezadovoljstva s sedanjo družbeno krizo, ki je zajelo tudi Slovenijo, kot tudi ne iskrenih namerov in naporov iskanja izhoda iz nje. Vendar hkrati mislim, da so bili slovenski protesti spretno manipulirani predvsem proti določenim tarčam, ki so morale pasti. Zato bo šele čas pokazal, s čim imamo pri nas opravka.

Milan Gregorič

Opozorila in zahteve iz EU slovenski vladi

Vlada naj hitro sprejme program reform

V Sloveniji se politična kriza nadaljuje, saj se trenja in polemike o razmerah v državi in njeni prihodnosti nadaljujejo in ob raznih dogodkih celo zastrujejo. Politiki, v zadnjem času pa tudi osebnosti iz sveta kulture in pisateljstva, v javnih občilih objavljajo svoja mnenja in ocene skoraj o vsem, kar se dogaja v družbi in državi. Vendar gre za enostranska opredeljevanja. Potrebno pa bi bilo dialog z drugače mislečimi, bodisi v t. i. levem ali v t. i. desnem ideološko-političnem taboru. Navajamo primer. Dr. Boris Gaberščik iz Ljubljane je v tedniku Demokracija objavil obširno analizo stanja in razmer v Sloveniji kot odgovor na še zmeraj aktualen poseg univerzitetnega profesorja in zgodovinarja dr. Boža Repeta na partizanski proslavi v Dražgošah. Morda bo odgovoril na analizo svojega političnega nasprotnika, s čimer bi bil dialog vzpostavljen; taki primeri pa bi lahko prispevali k politični pomiritvi v Sloveniji.

Alenka Bratušek

Predsednica vlade Alenka Bratušek nastopa in deluje bolj strpno in odnosu do prejšnje vlade in njenega predsednika Janeza Janše, kot pa je to ravnala ob oblikovanju svojega kabineta. Na prvem obisku pri predstavnikih najvišjih organov EU pa je bila le delno uspešna. Na njeno izjavljanje, da nova vlada potrebuje čas, da bo lahko sprejela program reform in drugih ukrepov za premaganje krize, je dobila odgovor, da je tak program treba sprejeti čim prej, najpozneje čez nekaj tednov. Premierka se je hitro odzvala in zagotovila, da bo vlada program reform in drugih ukrepov sprejela v času do 9. maja in ga poslala evropski komisiji v Bruselj. Vlada bo omenjeni program izvajala v hudih razmerah naraščajoče finančne krize. Spremenili bodo državna proračuna za leti 2013 in 2014, vlada pa preučuje tudi možnost povišanja davka na dodano vrednost. V parlamentu ima vlada dovolj glasov in podpore, njeno delovanje pa podpirajo tudi vsi dnevni časniki, nacionalna RTV Slovenija in tudi največja komercialna TV postaja. Pomanjkanje finančnih sredstev pa je tolikšno, da je zmeraj mogoče, da bo morala Slovenija zaprositi za mednarodno finančno pomoč. O tem so prepričani tudi skoraj vsi tuji časniki in radijske ter TV

postaje, ki v obdobju krize veliko poročajo o Sloveniji. Pritrdila jim je tudi znana časnikarka Dela Tanja Starič, ki je 11. aprila na prvi strani časopisa objavila komentar z naslovom Na robu prepada, mišljen je mogoč propad države. Vlada bo pri svojem delovanju morala upoštevati ali izničiti zahteve t. i. vstajnikov, ki za 27. april napovedujejo peto t. i. slovensko vseljudsko vstajo. Sicer pri nas še zmeraj poteka družbeno vrenje, ki ga ponazarjajo tudi skrb vzbujajoča razmišljanja znanih osebnosti. Prof. dr. Alojz Uhan, pisec esejev, s katerimi spodbuja razprave o občutljivih družbenih vprašanjih, je v pogovoru za revijo Vzajemnost dejal, "da smo v Sloveniji trenutno že sredi brutalne gen-

poslenih največ psihopatov, so predvsem na vrhu politiki, sledijo direktorji in predsedniki uprav, poslovneži in odvetniki. Pri opravljanju teh poklicev se pogosto pričakuje govorjenje polresnic, zavajanje in sleparjenje, vse za doseganje koristi in dobička".

Umiritve duha in primer strpnosti, čeprav sta trajala omejen čas in le pri delu prebivalstva, je pomenil pokop nekdanjega ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana. O njem je bilo objavljenih ali izrečenih zelo veliko ocen, mnenj in tudi trditev, ki jim domnevno ne gre ugovarjati. Ljubljanski nadškof in metropolit dr. Anton Stres je med obredom v stolnici dejal tudi, "da bo potrebno še veliko resnicoljubnosti, da bo podoba škofa Rožmana v narodni zavesti bolj ustrezala resnici". Sporočilo vrednosti ima tudi izjava predsednika Slovenije Boruta Pahorja, "da je žalna slovesnost bila priložnost, da z obžalovanjem in medsebojnim

oproščanjem obrnemo nov list naše zgodovine". Dr. Karel Bonutti, nekdanji slovenski veleposlanik pri Svetem sedežu, se iz svojega obdobja v ZDA spominja odziva škofa Rožmana na pobudo ameriških Slovencev, da bi pripravili Dan spomina na padle domobrance. Škof je odgovoril, "da bi se morali spomniti vseh padlih v pretekli vojni, saj mi ne moremo soditi, kaj je bilo prav. To prepustimo Bogu". Zgodovinar dr. Tamara Griesser-Pečar, ki velja za eno najboljših poznavalk Rožmanovega življenja, je v intervjuju, objavljenem v tedniku Družina, dejala, "da je redkokatera oseba v novejši slovenski zgodovini bila predmet takih nasprotij in hkrati tako številnih laži in podtikanj kot škof dr. Gregorij Rožman". Dr. France Dolinar, vodja Nadškofijskega arhiva, se je na pokop odzval z mnenjem, "da moramo mrtvim pustiti njihov mir, do njihovega življenja in dela pa naj se opredeli stroka. Nove podrobnosti o škofu Rožmanu bodo morda znane po odprtju vatikanskih arhivov, povezanih s papežem Pijem XII. Vendar to še ne bo kmalu".

Marijan Drobež

Davčna uprava razkrila utajevalce

930 izpuhtelih milijonov

Slovenske oblasti so se odločile za nov poseg na področje finančne nediscipline in netransparentnosti pri poslovanju. Davčna uprava je razkrila in javno objavila seznam davčnih utajevalcev. To ni prva tovrstna poteza, ki so si jo "privoščile" slovenske oblasti. Že pred časom je namreč slovenska država javnosti omogočila vpogled v transakcije slovenskih podjetij z davčnimi oazami: gre za zneske, ki jih slovenske pravne osebe nakazujejo v davčno ugodnejša območja in ki so zelo pogosto jabolko spora za zainteresirano javnost. Dejstvo, da se vsote denarja prenašajo v t. i. davčne oaze, namreč ni a priori nezakonito: je pa res, da se zaradi tančice skrivnosti, ki obdaja davčne oaze, zelo pogosto lahko izrablja njihova specifičnost v povsem nelegalne namene, začneši z davčnimi utajami in pranjem denarja. Še pred tem je pred več kot dve letoma Komisija za preprečevanje korupcije javnosti predstavila še eno sredstvo, s katerim naj bi dosegli večjo transparentnost v poslovnem svetu. Spletni supervisor, ki omogoča vsakomur, da preveri, s kom poslujejo organi in institucije javne uprave, je tako postal orodje za nadzor porabe proračunskega denarja.

Pravica javnosti do informiranosti ali voajerizem?

Gre za tri primere ukrepov, s katerimi so država in njeni organi skušali v javnosti izboljšati svojo javnomnenjsko podobo. Da ne bo pomote, ukrepi res učinkovito pomagajo pri ustvarjanju transparentnega okolja. Je pa tudi res, da niso dovolj za odpravo vseh napak in nejasnosti, ki jih v sebi nosi sistem slovenske države. Vsak od teh treh ukrepov je ob njegovi najavi sprožil tudi vrsto polemik o tem, ali je zakonito in pravilno objavljati imena in priimke v takih kontekstih in predvsem v primerih, ko dejanje samo po sebi še ni kaznivo. Nasprotniki so se pri tem sklicevali na zasebnost, ki da je nedotakljiva. Drži namreč, da je vsakdo, ki se znajde na takem seznamu, zaznamovan in stigmatiziran, pa čeprav je nedolžen. Kljub temu pa je javna debata o umestnosti takih objav kmalu potihnila: utajevanja davkov, pranja denarja in vseh možnih skrivnic zaslužkov je toliko (tudi v Sloveniji), da je večina le pozdravila omenjene ukrepe.

Težava pa se tukaj kaže neke drugje: vsi ti ukrepi pomenijo sicer večjo mero transparentnosti, a ne delujejo preventivno. S pristom jasno pokažejo na krivca, a dejanja neposredno ne pre-

prečijo. Javnost spozna grešnika, a šele potem, ko je bil greh že storjen. Skratka, v stanju krize, v katerem smo se znašli danes, so poteze transparentnosti potrebne, a niso dovolj. Poseči bi bilo treba tako, da bi se število podobnih kaznivih dejanj čim bolj omejilo. In na tem mestu bi morala poseči zakonodajna veja oblasti s strožjo zakonodajo na področju kaznivih dejanj belih obratnikov: sistemska korupcija, pranje denarja, netransparentno

Hilda Tovšak

poslovanje s partnerji dvomljivo slovesa. Sodstvo bi moralo imeti na tem področju, ki se tiče velikih finančnih goljufij, večja pooblastila: po zdravi kmečki pameti bi lahko rekli, da bi morale biti sankcije take, da bi se prestopnikom ne splačalo tvegati kaznivih dejanj. Bernie Madoff je v ZDA zaradi zavajanja investitorjev in goljufij na njihov račun (škoda naj bi znašala 50 milijard dolarjev) dobil zaporno kazen v višini 150 let. To je lahko zelo plastičen primer, pri katerem se mora prestopnik zamisliti, ali se mu goljufija izplača ali ne.

V Sloveniji 930 milijonov evrov davčne utaje

Zaradi majhnosti trga so v Sloveniji številke seveda manjše. Za slovenske razmere pa so še vedno zelo izrazite. Iz dokumenta, ki ga je objavila Davčna uprava, izhaja, da je v Sloveniji 16 tisoč davčnih dolžnikov (fizične osebe in podjetja), ki skupno slovenski državi dolgujejo 930 milijonov evrov. To je približno 3 odstotke BDP: v primeru, da bi slovenski državi ta znesek uspelo izterjati, bi, na primer, skoraj izničila proračunski primanjkljaj, ki je napovedan za letošnje leto. Problem pa je, da so utajeni davki v številnih primerih danes neizterljivi: podjetja in posamezniki, ki so jih zakuhal, so namreč pogosto že v postopku stečaja. Največji posamezni dolžnik je tako podjetje Maxicom iz Ljubljane, ki ima čez 20 milio-

nov evrov neplačanih davkov: podjetje je (seveda) v stečaju. V kategoriji dolžnikov med 10 in 20 milijoni evrov najdemo drugi dve podjetji v stečaju: HTC 2 in Vegrad, ob njiju dveh pa še prvo "fizično" osebo, podjetnika Zorana Trifunovića. Vegrad je ime, ki seveda najprej in zelo izrazito pade v oči: nekdanji eno od večjih nepremičninskih podjetij je danes samo še razvalina, kup neplačanih dolgov in gora odpuščenih delavcev. Nekdanja prva

Vegradova dama Hilda Tovšak je bila prejšnji teden še drugič obsojena, tokrat zaradi prisvajanja sredstev (220 tisoč evrov), ki so jih delavci vplačevali kot prispevek za pokojninsko in zdravstveno blagajno: del teh sredstev je bil celo namenjen družinam nekaterih preminulih kolegov.

V seznamu davčnih utajevalcev najdemo še nekaj znanih imen. Med podjetji je veliko takih, ki so poslovala v gradbeništvu: hčerinske firme največjega podjetja na tem

področju, ljubljanskega SCT, in nato še CM Celje, CPM, Gradis Celje in druge. Tekstilno industrijo med neplačniki zastopa Mura, v kategoriji utajevalcev pa najdemo tudi Merfin (podjetje, s katerim je Kordež skušal olastniti Merkur) in nekdanjega logističnega velikana Viator&Vektor. Zanimiv je nazadnje še pogled na nekatera znana imena posameznikov – utajevalcev. Med njimi najdemo nekdanjega politika in gospodarstvenika Igorja Bavčarja, Jankovičevega tesnega sodelavca Roka Furlana (dobavitel cementa za gradnjo Stožice) in propadlega založnika Mateja Raščana, ki je zaradi poskusa prevzema spravil v stečaj podjetje Delo revije.

Seznam je še dolg, a od tega tedna javno dostopen vsakomur: grešnike torej sedaj imamo. Vprašanje je, ali bo država sposobna narediti naslednji korak in grešnikom preventivno preprečiti kazniva dejanja.

Andrej Černic

Obvestilo

KOMEN

V petek, 19. aprila 2013, ob 20. uri, bo v Kulturnem domu v Komnu gledališka skupina KD "Rudija Jedretiča" iz Ribnega pri Bledu uprizorila komedijo v treh dejanjih Carla Goldonija in Petra Turrinija Krčmarica. Režiser Sergej Verč.

Kazensko so ovadili direktorja Simeona Špruka in njegove pomagače

Ajdovsko Tekstino naj bi oškodovali za več milijonov evrov

Novogoriški kriminalisti so zaradi več kot štirimilijonskega oškodovanja ajdovske Tekstine in državnega proračuna kazensko ovadili njenega direktorja Simeona Špruka in še osem pomagačev. Po pisanju časnika Dnevnik jim grozi večletna zaporna kazen. Časnik je že poročal, da Špruk, ki je pred kratkim pred davčnimi organi skrnil vse svoje premoženje, tudi večinski delež v Tekstini, sistematično izčrpava tekstilno tovarno, ter da je prišlo do vrste spornih poslov, predvsem vprašljivih preprodaj finanč-

nih naložb, v katerih so visoke razlike običale pri neznanih posrednikih. Na sume oškodovanja Tekstine je pokazala tudi posebna revizija, ki so jo zahtevali mali delničarji. Novogoriški policisti so 27. decembra lani na tožilstvo podali kazensko ovadbo zoper devet fizičnih in sedem pravnih oseb, in sicer zaradi suma kaznivih dejanj ponareditve ali uničenja poslovnih listin, zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti, pranja denarja in davčne zatajitve. Iz ovadbe izhaja, da naj bi bi-

la družbama Tekstina in Tekstika povzročena skupna škoda v višini več kot štiri milijone evrov, davčna uprava pa naj bi bila oškodovana za 238.959 evrov. Vodja okrožnega državnega tožilstva Nova Gorica Branka Oven je za časnik povedala, da državna tožilka, ki ji je bila ovadba dodeljena v reševanje, v zadevi še ni sprejela tožilske odločitve in da sedaj v zvezi z naznanjenimi kaznivimi dejanji opravlja poizvedbe pri drugih državnih organih. Davčna uprava je Špruku naložila plačilo 350.000 evrov

neporavnanih davčnih obveznosti, a je on premoženje še pravočasno spravil na varno. Delež v krovnem podjetju Testine, družbi Svila In, je prepisal na soprogo Matejo Špruk za le 100 evrov, delež pa je nato ob pomoči poslov-

nih partnerjev dodatno zavaroval z vpisom zastavne pravice. Tudi na obsežna zemljišča v Dolu pri Ljubljani poleg tovarne Jub je vknjižil zemljiški dolg, ki so se ga pred njim posluževali že številni toženi in ovadeni me-

nedžerji. Časnik med najbolj spornimi posli navaja kupčije z delnicami Elektra Maribor iz leta 2008, v katerih je neznani posrednik na račun Tekstine in njene nekdanje odvisne družbe Tekstika zaslužil skoraj pol milijona evrov. V drugem poslu iz leta 2009 je Tekstika kupila neko podjetje za 1,2 milijona evrov in ga nekaj mesecev kasneje prodala za slabih 200.000 evrov.

Že pred tem se je odvrtel posel z zemljišči Gradbenega podjetja Grosuplje (GPG), kjer ga je Tekstika kupila za dober milijon evrov in manj kot pol leta kasneje prodala za 644.000 evrov. Na drugi strani so bile delnice Tekstine uporabljene za izčrpavanje družb iz skupine GPG, kjer je okrogel milijon evrov običal pri prav tako neznanem posredniku.

Mladi tržaški in koroški Slovenci na evropskem srečanju mladih manjšincev

Večjezičnost se spleča!

Organizacija YEN – Mladina evropskih narodnosti, ki združuje mladinske manjšinske organizacije iz vse Evrope vsako leto okoli Velike noči organizira svoj letni seminar, namenjen druženju in izobraževanju mladih pripadnikov manjšin. Velikonočni seminar, ki vsako leto gostuje na drugem območju, kjer živijo manjšine, je letos potekal v majhnem idiličnem mestecu Grou v pokrajini Frizija na severu Nizozemske. Udeležilo se ga je približno 95 ljudi iz 25 različnih manjšin, tudi predstavniki Mladih Slo-

venske skupnosti in Mladih na odkrivanju skupnih poti (MO-SP) iz Tržaške ter Kluba slovenskih študentov in študentk na Dunaju, Koroške dijaške zveze in Mlade Enotne liste iz Koroške. Osrednji temi letošnjega seminarja, ki je bil organiziran v obliki delavnic, predavanj, razpravljanj in druženja, je bilo aktivno državljanstvo in priložnosti za manjšine, ki jih ponujajo novi mediji. Cilj je bil mlade naučiti, kako promovirati svoj je-

zik, kulturo in regijo. Želja organizatorjev je bila, da si mladi izmenjajo izkušnje in se domov

prepozno, enojezičnost je ozdravljiva! Večjezičnost se spleča! YEN je namreč tesno povezan z organizacijo Language diversity, katere cilj je spodbujanje večjezičnosti. Pomemben vidik seminarja je bilo aktivno državljanstvo. Več govorcev je poudarilo, da je od

ga v prihodnjem letu YEN načrtuje z evropsko manjšinsko organizacijo FUEN, je evropska državljanska pobuda, ki jo od sprejema Lizbonske pogodbe omogoča Evropska unija. Če se v enem letu zbere en milijon podpisov iz vsaj sedmih različnih držav, ki so članice EU, lahko zbiratelj na Evropsko komisijo naslovi zahtevo, da oblikuje zakonodajni predlog s področja, ki je v njeni pristojnosti. YEN in FUEN v tem letu načrtujeta oblikovanje evropske državljanske pobude o manjšinskih pravicah in zbiranje podpisov zanjo. Trenutno poteka zelo aktivno preučevanje predpisov in iskanje možnosti, kako vsebinsko formulirati pobudo, da bi bila glede pravic in izvedbe realna možnost, da bi jo EU sprejela, a pri tem ne bi preveč popustili,

ampak zagotovili, da bodo manjšine od tega imele korist. Kot je pri mladinskih srečanjih že v navadi, so del časa seveda namenili tudi neformalnemu izobraževanju. Udeleženci seminarja smo v nedeljo skupaj prisostvovali protestantski božji službi, se zapeljali do severne obale, v glavnem mestu Frizije Leeuwarden (v frizijščini Ljouwert) izvedli "mestno igro na prostem", pri kateri smo preučevali položaj Frizijcev na Nizozemskem, se spoznali s "hitrimi manjšinskimi zmenki", najzanimivejši pa je bil zagotovo večer, v katerem smo vsi oblečeni v tradicionalne noše predstavljali tradicionalno hrano, pijačo in glasbo. Seveda ni manjkala niti degustacija, ki je poskrbela, da je druženje postalo živahnejše in smo se udeleženci seminarja še bolj spoznali in tesneje povezali. Poleg Velikonočnega seminarja, ki je osrednja prireditev, YEN vsako leto organizira še več manjšinskih seminarjev – izobraževanje mladih voditeljev, glasbeno srečanje Glasovi Evrope...

Dejan Valentinčič

vrnejo z novimi idejami in energijo, ki naj poživijo organizacije, v katerih so aktivni, ter tako pripomorejo k izboljšanju položaja manjšine, katere del so. Rdeča nit, ki se je vlekla skozi vse dni, je bilo geslo *Nikoli ni*

mladih odvisna prihodnost Evrope in sveta, zato sta vse večje nedejlovanje mladih in nezanimanje za javne zadeve zelo zaskrbljujoči. Velik projekt, ki

Razstava Danteja Pisanija v priljubljeni tržaški gostilni "London" združuje

Še ves april je na ogled v notranjem salonu tržaške gostilne Citta' di Londra, v ulici Ghiberti 2, izbor kakih sto risb in skic slikarja Danteja Pisanija, ki se je rodil v Miljah 1924 in je preminil pred dvema letoma. Razstava zajema portrete, ki so v glavnem nastali v omenjeni gostilni in pričajo o znanih in manj znanih likih mesta Trst. Tržaški slikar in kipar, ki ima za sabo več kot 50 razstav v pol stoletju dela, znan po ciklusu "filozofov" in edinstveni tehniki "kriptoslikarstva", je bil nekakšen domač umetnik priljubljene gostilne, ki je na strateški lokaciji v uličici za konservatorijem Tartini, v bližini proge openskega tramvaja in med trgov Liberta', kjer je sedež podružnice Zadrugne kraške banke. Tu je organiziral razstave raznih krajevskih slikarjev, tudi obiskovalcev gostilne, ki jo upravlja zadnjih trideset let družina Rossa.

Angelo Rossa in žena Amalia Prodan sta se sredi 50. let odselila iz rodne Villa Rosse (Rošini) pri Preču in se z družino nastanila naj-

de Ferro" v ulici Torrebiana, od leta 1972 do 1980 gostilno Citta' di Londra v ulici Santi Martiri, od leta 1980 pa Citta' di Londra na obstoječi lokaciji v ulici Ghiberti. Očetu Angelu in mami Amalii so pomagali hči Maria, sinovi Marino, Claudio,

prej v krajih Muscoli pri Cervinjani in Terzo d'Aquileia. Družina se je najprej preživljala s kmetijstvom, medtem pa je oče dobil službo v Trstu in se sem preselil ob koncu 60. let z vso družino. Tu so upravljali za kratek čas znano gostilno "Mona

Ezio, ki se je prej ukvarjal s prevozništvom, in najmlajši Bruno, ki je več let delal v tujini kot akrobat (v cirkusu Orfei, v Hollywoodu itd.). Gostilno, ki jo krasijo velike slike o Londonu in originalna britanska rdeča telefonska govornica, sem spoznal že v 90. letih, ko smo se tam dobivali sodelavci in somišljeniki Novega lista, navadno ob ponedeljkih na kosilu, na

neformalnih uredniških sestankih, ki so bili nekakšno nadaljevanje jutranjega uredniškega dela. Takrat so se okrog glavnega urednika Draga Legiša zbirali še sodelavci Helena Jovanovič, Jurij Paljk, Antek Terčon, Marko Tavčar, Martin Breclj, včasih je prihajal tudi sijajni sodelavec iz Mirna, žal pokojni umetnostni zgodovinar Marko Vuk..., pa še bi lahko našteval. Ob pristni kapljici in okusni "Barkovljanki" ali kalamarih, ki sta jih ponujala Marino in Ezio, so se kresali mnenja in debate o aktualnih vsebinah, ki so se našale na krajevno ali zamejsko problematiko, na državno politiko in kulturo, na razmere v novi slovenski državi in družbeni stvarnosti, ki se je lotevala vseh novih institucionalnih vprašanj, ekonomskih rešitev, računov s preteklostjo.

Umirjena, humanistična in z branjem vsedravnega tiska podprta razprava doktorja Legiša, Antkova prešerni in zbadljivi komentarji, Jurijeve idejne, politične, literarne in umetniške polemike, teze ostalih sogovornikov mi bodo za vedno ostali v spominu. Pri tem bi omenil tiho in plemenito radodarnost dr. Legiša, ki je večkrat sam častil te naše tedenske "agape". To srčno intelektualno prijateljstvo se je žal sklenilo z združitvijo Katoliškega glasa in Novega lista ter s selitvijo uredništva v Gorico, a posebnemu, pristnemu in toplemu vzdušju "Londona", njegovi kuhinji z ribjimi in tudi mesnimi specialitetami, sem ostal še naprej zvest.

V "Londonu" se srečujejo umetniki, glasbeniki Tartinija in uredniki slovenske redakcije RAI (Pavle Merku' je bil stalni gost, Marija Maverja pa še danes srečaš), uradniki bližnjih državnih in krajevnih ustanov, tu lahko dobiš politike in kulturnike različnih nazorov ter profesorje slavistike z visoke šole za prevajalce. Gospodar Ezio (njegov brat Marino se je leta 2009 preselil v Devin in ob obali odprl restavracijo Al Cavalluccio) in prijazen natakarija Giovanni in Silvia ponujajo okusne "tržaške" dnevne jidi tudi števil-

nim uslužbencem, delavcem, profesionalcem in gostom od zunaj, ki se radi vračajo. Mladi uslužbenec iz Koprčine, ki dela v Trstu in prihaja vsak dan na kosilo, mi je priznal, da kljub vsemu vztraja in ostaja v našem mestu tudi zato, ker obstajata "London" in njegova edinstvena domačnost. Tu lahko srečaš domače obraze, slovenske deželne in pokrajinske svetnike, mednarodne operaterje in špediterje, ki imajo urad v soseski, ter bančne uradnike nekdanje TKB (sedanje MPS/Antonvenete) in ZKB, ki se deajo za isto mizo. Sem prihajajo tudi Tržačani diaspore, ki živijo v Milanu ali drugod po Italiji, in ko se vračajo, ne zamudijo postanka

v "Londonu". Ezio, ki med slavnimi gosti šteje nobelovca Daria Fo'ja in pevca Marca Masinija, se je poročil s Slovenko Lilijano Skok iz znane vinogradniške družine iz Vipolže v Brdih, zato se pri njem poleg domačih tržaških dobijo tudi briška vina. Kot pripadnik kmečke istrske kulture je vzljubil ženine rojstne kraje in mejno kulturo sožitja, morda je tudi zato čutil posebno odprtost in domačnost v njegovem lokalu, morda tudi zato "London" združuje. (Razstava je odprta od ponedeljka do petka v času obratovanja gostilne, za informacije tel. 040365188).

Davorin Devetak

S 1. strani

Glas za SSK ...

V teh časih, ko se javna sredstva krčijo in računi javnih uprav postajajo vedno bolj podobni brlogom cerkvenih miši, je ključno, da FJK svoje pristojnosti še ojači in od Rima posledično prejme ustrezna finančna sredstva, da bo te pristojnosti lahko tudi izvajala. To je najbrž edini način, da se naša dežela na neki način izvije iz finančne blokade pakta stabilnosti, ki je običajno, pokrajinam in deželam dobesedno zaustavlja možnosti investiranja. Druge dežele s posebnim statutom, zlasti pokrajini Bocen in Trento, se s takšnimi problemi ne ukvarjajo, saj so svojo avtonomijo v celoti uveljavile in same v glavnem upravljajo ključne storitve, od šolstva do infrastrukture. Za našo deželo bi bilo ključno, da bi iz Rima prenesla vse pristojnosti na področju izobraževanja in šolstva, saj bi to omogočilo bistveno bolj fleksibilno delovanje in urejanje te - za prihodnost naših ljudi - ključne panoge. Šolstvo in izobraževanje mladih sta namreč najboljša investicija,

da jim bomo omogočili zaposlitev in jim ne bo treba s trebuhom za kruhom, še zlasti tistim, ki so si s trdim delom pridobili ustrezno izobrazbo. Da morajo iskati delo v tujini, pa je prava katastrofa ne samo za deželno stvarnost nasploh, pač pa še posebej za našo narodno skupnost, ki s tem izgublja najboljše kadre, mlade in prihodnje družine. In končno je naloga nove deželne uprave, da ljudem, družinam, delavcem in podjetjem na našem ozemlju nakaže vsaj smer, po kateri bi se lahko počasi izvili iz krize, ki pesti vse nas. Doslej takšne vizije nismo videli, zato je, kot rečeno, sprememba nujna. Slovenci v Italiji, prav zato, ker imamo slovensko stranko - SSK -, lahko torej z zaupanjem pričakujemo izid deželnih volitev, ki bodo zagotovili na novo zarisane oblike deželne politike, znotraj kabare mora imeti ustrezno mesto in spoštovanje tudi slovenska narodna skupnost, ki je temeljni element te naše bogate stvarnosti. Glas za Slovensko skupnost je torej glas za vse nas!

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C, naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi leteh.

Novi glas je član Zdruga Goriška Mohorjeva in članica USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tehnik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 16. aprila, ob 14. uri.

Tržaški pokrajinski naslov under 18

Prvi odmevnejši dosežek odbojarskega projekta Zalet

V nedeljo so odbojkarice združene ekipe Zaleta starostne kategorije do 18. leta nastopile v deželnem finalnem četverboju za prvaka Furlanije Julijske krajine. Na koncu so sicer zasedle nevhvaležno četrto mesto, vendar že sodelovanje kot tržaški prvak v končnem tekmovalju smetane deželne mladinske odbojke je bil velik dosežek za postavbo trenerja Martina Maverja in prvi vidnejši uspeh celovitega projekta o sodelovanju slovenskih društev na Tržaškem, ki gojijo žensko odbojko. Dvanajstletnica z znamko Dvigala Barich, pri kateri je kot pomožni trener sodeloval tudi Erik Calzi, je odraz res vseh klubov, Bora, Brega, Kontovela, Sloge in Sokola. Pomemben dogodek je bil pred nedavnim tržaški play-off najboljših četverice po rednem delu lige na pokrajinski ravni. Celodnevni nedeljski finale je pri Briščkih in v Repnu organiziral Zalet v sodelovanju s pokrajinskim odborom deželne zveze FIPAV in z Združenjem slovenskih športnih društev v Italiji. V polfinalu so zaletovke ugnale s 3:0 (sicer ne brez težav) Virtus, v velikem finalu v nabito polni repenski telovadnici, v kateri se je zbral ves odbojarski Trst in je vladalo sijajno vzdušje, pa so po dveh urah izenačene igre s 3:1 prekobile še trdoživno Alturo. Proti temu nasprotniku sta se oba dvoboja v rednem delu pr-

venstva končala po petih nizih, kar pomeni, da sta si bili šesterki res enakovredni. Uspeh Zaleta pa je bil navsezadnje zaslužen tudi glede na potek vsega prvenstva, v katerem so naše vodile na lestvici od prvega do zadnjega kroga. Koristno je bilo tudi nedeljsko merjenje

nici, ki že nastopata tudi v prvi ekipi v C ligi, visoka Fulvia Gridelli in skočna Petra Grgič, ki so jo na nagrajevanju pokrajinskega finala tudi proglasili za najučinkovitejšo igralko zaključnega turnirja. Cela vrsta drugih odbojkaric pa se letos kali v drugi Zaletovi članski ekipi v D ligi, kjer nekatere igrajo tudi že vidno vlogo.

Pokrajinski finale v Repnu dne 24. marca 2013

moči v Pordenonu z zmagovalci skupin iz ostalih pokrajin. Zaletove mladinke so se spoprijele z ekipama, v vrstah katerih so tudi posameznice, ki so si že nabrale nekaj izkušenj tudi na članski drugoligaški ravni, kar se v odbojarskem znanju in intenzivnosti v polju tudi pozna. Sicer tudi večina igralk združene vrste je v letošnji sezoni že okusila igrišče v deželnih članskih ligah. Dekleta so praviloma delovale izjemno složno in homogeno kot kolektiv, v napadu pa sta izstopali posamez-

ne uvrstitve v skupino za napredovanje, vendar v play-outu za obstanek so zdaj na prvem mestu, tako da jim rešitev ne more več uiti. Žilavo se nazadovanju iz D v prvo divizijo protivijo tudi rosnu mlada dekleta Zaleta D, ki jih trenira Maver, toda v konkurenci precej bolj izkušenih postavbo zanje naloga kar se da zahtevna. Kdaj drugič v našem kotičku o navdušujočem deželnem naslovu v kategoriji U17 fantov goriške Olympie.

HC

Novinarsko zavajanje

Cerkev v Sloveniji ne plačuje davka!

Sobotna ljubljanska dopisnica Primorskega dnevnika ga. Darja Kocbek nas velikokrat preseneča. Tako se ji je 6. aprila 2013 zapisalo: "Finančne težave in zaradi njih velikansko moralno škodo pa ima tudi RKC (Rimskokatoliška cerkev), ki ji davkov v glavnem ni treba plačevati..." Potem nadaljuje: "Tako bo moral v začasni izgon (v benediktinski samostan Šentpavel na avstrijskem Koroškem) tudi nekdanji ekonom mariborske nadškofije". Najprej bi rad pripisal dopolnilo k tej zadnji trditvi: Omenjeni benediktinski samostan ima že dve leti v državi Sloveniji svojo davčno številko zaradi posesti, ki mu je bila vrnjena, zato nas takšen ali drugačen izgon kogar koli že tja ne preseneča.

Kako pa je z davki in RKC v Sloveniji?

Katoliška cerkev v Sloveniji (RKC) ima registriranih nekaj nad 800 pravnih oseb. Sem spadajo: škofije, župnije, samostani in tudi nekatere redovne skupnosti. Vse te cerkvene ustanove plačujejo naslednje davke in prispevke:

- davek od vseh stavbnih zemljišč razen za cerkev kot sakralni objekt,
- davek od dohodkov pravnih oseb v okviru opravljanja pridobitne dejavnosti na trgu (prodaje, najemnine, obresti...), (Od tega so izvzeti darovi, donacije, dotacije in drugi dohodki iz nepridobitne dejavnosti – isto kot velja za društva, fundacije, politične stranke in reprezentativne sindikate),
- davek od prodaje nepremičnin,
- prispevek za vzdrževanje gozdnih cest (kjer so lastniki gozdov v cerkveni lasti),
- obvezno članarino za članstvo v Kmetijski gozdarski zbornici Slovenije (kjer ima Cerkev zemljišče),
- 20 % DVD – davek na dodano vrednost – pri nakupih opreme, obnovi nepremičnin, tudi cerkva. Ker pa cerkvenopravne osebe v Sloveniji niso zavezanci za davek na dodano vrednost, plačanega DD ne dobijo povrnjenega.

Tudi vsi duhovniki na ozemlju države Slovenije so davčni zavezanci. Kolikšna je vsota posameznih davkov, ki so bili plačani leta 2012, javno ni na voljo, ker vsaka pravna oseba v RKC vodi svojo evidenco, skupne podatke pa so dolžni voditi samo pristojni državni organi.

Kolikšna sredstva pa država prispeva posameznim cerkvenim pravnim osebam?

Cerkvenopravne osebe so lastniki več kot 80 % vseh kulturnih spomenikov v državi Slovenija. Za to vzdrževanje država prispeva 20 % deleža, ki ga sicer daje od deleža v ta namen. DDV se plača ob obnovi stavb, ki so kulturni spomeniki.

Zakon o stavbnih zemljiščih iz leta 1984 ureja, da se za uporabo stavbnih zemljišč za stavbe verske skupnosti, ki se uporabljajo za verske dejavnosti, ne plačuje davka. Ostale cerkvene stavbe so iz tega izvzete. Prav tako se ne plačuje nadomestilo za objekte tujih držav – sem spada zgradba nunciature, če ni v mednarodnem sporazumu drugače sklenjeno.

Iz vsega tega se vidi, da je v državi Sloveniji tudi RKC obdavčena. Žalostno pa je, da nekateri naši novinarji to prezrejo, bodisi nalašč ali pa iz nevednosti, in potem širijo med bralce neresnico in sovraštvo do Cerkve.

Ambrož Kodolja

BODI SAMOSTOJEN VOLI SLOVENSKO SKUPNOST!

TRST

Igor Gabrovec
Mara Bertocchi
Igor Pavel Merku'
Tanja Peric
Marco Milkovic
Milena (Milenka) Rustia Ota
Peter Močnik
Marko Pisani
Igor Poljsak

TOLMEČ

Anna Wedam
Igor Gabrovec
Katja Dolhar

VIDEM

Michele Coren
Manuela Quaranta Špacapan
Boris Pahor
Tanja Peric
Mara Černic
Matjaž Pintar
Katja Dolhar
Maurizio Vidali
Franca Padovan
Marko Pisani
Marilka Koršič
Marco Milkovic
Damijan Terpin

PORDENON

Boris Pahor
Mara Černic
Bernardo Spazzapan
Katja Dolhar
Adriano Corsi
Franca Padovan
Maurizio Vidali
Marilka Koršič
Milko Di Battista
Silvestro Primosig
Damijan Terpin

GORICA

Igor Gabrovec
Mateja Černic
Avguštin Devetak
Marilka Koršič
Damijan Terpin

Voli tako:

	DEBORA SERRACCHIANI

Avtonomija
Teritorij
Predstavništvo
Delo
Pravice

www.slovenskaskupnost.org

